

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

3' üncü Toplantı
11 Ekim 2021 Pazartesi

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve turnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz'ın, Komisyonun bugünkü gündemine ve Merkez Bankası Başkanı Şahap Kavcıoğlu'na Başkan olarak Komisyona ilk gelişi vesilesiyle yeni görevinde tekrar başarılar dilediğine ilişkin açıklaması

2.- Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz'ın, Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

3.- Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz'ın vefat eden İstanbul Milletvekili İsmet Uçma'ya Allah'tan rahmet dilediğine ilişkin açıklaması

III.- AÇIKLAMALAR

1.- Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan'ın, yılda 2 kez yapılması gereken bilgilendirme oturumlarının yapılmamasının sebebinin kayda geçirilmesi gerektiğine ve Para Politikası Kurulu üyelerinin toplantıya az sayıda gelmelerini merak ettiklerine ilişkin açıklaması

2.- Erzurum Milletvekili İbrahim Aydemir'in, Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

3.- Gaziantep Milletvekili Abdullah Nejat Koçer'in, İstanbul

Milletvekili Sibel Özdemir'in Merkez Bankası Başkanının sunumu üzerine yapılan görüşmelerdeki konuşmasında ismini kullanarak birtakım ifadeler kullandığına ve cevap vermek istediğine ilişkin açıklaması

4.- İstanbul Milletvekili Sibel Özdemir'in, Gaziantep Milletvekili Abdullah Nejat Koçer'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

IV.- SUNUMLAR

1.-Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Başkanı Şahap Kavcıoğlu'nun, 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu'nun 42'nci maddesi gereğince Merkez Bankasının faaliyetleri hakkında sunumu

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

3'üncü Toplantı

11 Ekim 2021 Pazartesi

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu saat 14.02'de açıldı.

Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz,

Komisyonun bugünkü gündemine ve Merkez Bankası Başkanı Şahap Kavcıoğlu'na Başkan olarak Komisyona ilk gelişi vesilesiyle yeni görevinde tekrar başarılar dilediğine,

Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

Vefat eden İstanbul Milletvekili İsmet Uçma'ya Allah'tan rahmet dilediğine,

İlişkin açıklama yaptı.

Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan, yılda 2 kez yapılması gereken bilgilendirme oturumlarının yapılmamasının sebebinin kayda geçirilmesi gerektiğine ve Para Politikası Kurulu üyelerinin toplantıya az sayıda gelmelerini merak ettiklerine,

Erzurum Milletvekili İbrahim Aydemir, Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

Gaziantep Milletvekili Abdullah Nejat Koçer, İstanbul Milletvekili Sibel Özdemir'in Merkez Bankası Başkanının sunumu üzerine yapılan görüşmelerdeki konuşmasında ismini kullanarak birtakım ifadeler kullandığına ve cevap vermek istediğine,

İstanbul Milletvekili Sibel Özdemir, Gaziantep Milletvekili Abdullah Nejat Koçer'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

İlişkin açıklama yaptı.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Başkanı Şahap Kavcıoğlu tarafından, 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu'nun 42'nci maddesi gereğince Merkez Bankasının faaliyetleri hakkında sunum yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından saat 18.02'de toplantıya son verildi.

11 Ekim 2021 Pazartesi

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.02

BAŞKAN: Cevdet YILMAZ (Bingöl)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)

KÂTİP: Şirin ÜNAL (İstanbul)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyeleri, Merkez Bankamızın değerli Başkanı ve bürokratları, basınımızın değerli temsilcileri; Başkanlık Divanı adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Komisyonumuzun 3’üncü Birleşimini açıyorum.(*)

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz’ın, Komisyonun bugünkü gündemine ve Merkez Bankası Başkanı Şahap Kavcıoğlu’na Başkan olarak Komisyona ilk gelişi vesilesiyle yeni görevinde tekrar başarılar dilediğine ilişkin açıklaması

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Gündemimizde 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu’nun 42’nci maddesi gereğince Merkez Bankasının faaliyetleri hakkında Komisyonumuzu bilgilendirme sunumu bulunmaktadır.

Yalnız, sunuma başlamadan önce bürokrat arkadaşlarımızın kendilerini tanıtmalarını ben rica edeceğim. Başkanımızı zaten tanıyoruz, isterseniz sağdan başlayalım.

Buyurun.

(Katılımcılar kendilerini tanıttı)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, Merkez Bankamız ülkemizin güzide kurumlarından. Merkez Bankamızı bugün Komisyonumuzda, Meclisimizde ağırlamaktan büyük bir mutluluk duyuyoruz. Merkez Bankası Başkanımız da yabancı bir isim değil, bu Komisyon sıralarında yıllarca oturmuş, görev yapmış bir arkadaşımız. Kendisinin de Başkan olarak ilk gelişi Komisyonumuza, bu vesileyle ben tekrar yeni görevinde başarılar diliyorum, hayırlı olsun diyorum. Komisyonumuzu gayet iyi bilen, yıllarca hizmet etmiş bir arkadaşımız, bu sıfatla da tabii ki buraya yaptığı katkıları da takdirle hatırlıyorum.

Değerli arkadaşlar, bizim Komisyonumuz Plan ve Bütçe Komisyonu; teknik bir komisyon ve politika odaklı, nitelikli bir müzakerenin yapılacağına inanıyorum bugün. Bir sunum gerçekleşecek, sunumun ardından da bütün gruplardan arkadaşlarımızın görüşleriyle, eleştirileriyle, önerileriyle ülkemiz için ve kurumumuz için nitelikli bir tartışmanın yapılacağına yürekten inanıyorum.

Sunumdan önce galiba usul hakkında söz talepleri var, önce onları karşılayacağım.

Buyurun Sayın Paylan.

* Coronavirüs salgını sebebiyle toplantı salonundaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri, katılımcılar ve görevli personel maske takarak çalışmalara katılmaktadır.

III.- AÇIKLAMALAR

1.- Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan'ın, yılda 2 kez yapılması gereken bilgilendirme oturumlarının yapılmamasının sebebinin kayda geçirilmesi gerektiğine ve Para Politikası Kurulu üyelerinin toplantıya az sayıda gelmelerini merak ettiklerine ilişkin açıklaması

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekili arkadaşlarım, Sayın Başkan, değerli Merkez Bankası bürokratları, basının değerli emekçileri; herkesi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkan, öncelikle birkaç hususu usul olarak kayda geçirmemiz gerektiğini düşünüyorum. Yasamıza göre, Merkez Bankası Yasası'na göre Merkez Bankasıyla yılda 2 kez bu bilgilendirme oturumunu yapmak durumundayız. Ancak ben vekil olduğumdan beri daha yılda 2 kez yapılan Merkez Bankası oturumunu görmedim, 2015 yılından beri. Maalesef bu böyle geldi ve Sayın Şahap Kavcıoğlu da bu Komisyonumuzun üyesiydi, kendi de bunu teslim eder, yılda bir seferden fazla biz görmedik. Bu anlamda yasayı ihlal etmiş olduk, gerek Şahap Bey burada Komisyon üyesiyken ihlal etmiş olduk gerekse de şimdi Merkez Bankası Başkanırken. Kendisi de bu anlamda Kurumuyla bu yasayı ihlal etmiştir. Bunun sebebinin kayda geçirmemiz gerekiyor. Bu bizden mi kaynaklandı, Meclisten mi kaynaklandı -ki bizim bu konuda defalarca muhalefet olarak çağrılarımız oldu, siz de biliyorsunuz- yoksa Merkez Bankasından mı kaynaklandı? Gerek Meclis olarak gerek Merkez Bankası olarak bu konuda öz eleştirimizi vermemiz gerekir ve bir daha tekrarlanmaması için ne yapmamız gerektiğini kayda geçirmemiz gerekir, bu bir.

İkincisi, Sayın Başkan “Merkez Bankası Başkanı ilk kez geldi.” dediniz ancak yine bir şeyi daha kayda geçirelim: Ben altı yılda 2'nci kez gelen Merkez Bankası Başkanı görmedim. Eğer bu gelenek devam ederse bu da Başkanımızın son toplantısı olabilir, bunu da kayda geçirelim. Yani Merkez Bankamızın bağımsızlığı anlamında olsun, altı yılda 2'nci kez gördüğümüz Merkez Bankası Başkanı da olmadı.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Usule ilişkin lütfen, diğer konuları müzakerelerde dile getirirsiniz, usule ilişkin varsa bir görüşünüz, buyurun.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Tamam Sayın Başkan.

Usule göre de şunu söyleyeceğim: Sonuç olarak yasaya göre Merkez Bankasının görevi belli, Türk lirasının değerini korumak ve fiyat istikrarını sağlamak. Bu iki konuda da maalesef ne kadar kötü durumda olduğumuz belli ve önemli bir oturum yapacağız bugün. Ama bakıyorum ki Merkez Bankasının çok sayıda bürokrati burada, teşekkür ediyoruz geldikleri için, ancak Para Politikası Kurulu üyelerinden –kusura bakmayın Google'da bakamadım, Başkanımız tabii ki Para Politikası Kurulu üyesi, Başkanı- bu 3 kişi burada yani azınlığı burada yani para politikasına karar veren heyetin azınlığı burada. Şimdi, biz sonuç olarak Merkez Bankasının nerelere para harcadığını, sekreteryaya işlerini eleştirmeyeceğiz burada, para politikasını eleştireceğiz ve para politikasının ne şekilde olması gerektiği konusunda önerilerimizi sunacağız. Ancak Merkez Bankası neden Para Politikası Kurulu üyelerinin azınlığıyla buraya geldi? Bu bir. Evet, bir üyemiz Amerika'da, onu biliyoruz, toplantıya, uçakla geliyor ayda bir sefer, onu da biliyoruz, o da bir sorun, tabii ki eleştireceğimiz bir konu ama niye azınlığıyla buraya geldiler Para Politikası Kurulu üyeleri? Sayın Başkan, bunları merak ediyoruz. Bunları kayda geçirmemizin önemli olacağını düşünüyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

Sayın İbrahim Aydemir.

Buyurun lütfen.

2.- Erzurum Milletvekili İbrahim Aydemir'in, Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Şimdi efendim, Garo Bey kayda geçti ya birtakım şeyleri, ben de kayda geçeyim. Buradaki arkadaşlarımızın birçoğu bilmiyor, yeni geldiler dolayısıyla buradaki usulden ve buradaki arkadaşların tarzından haberleri yok. Kuvvetle muhtemel Başkanımız biliyor Şahap Başkanımız ama onlar bilsin diye özellikle not düşeceğim. Garo Bey her şeye mefhumumuhaliinden bakar, hep aksi, ters, olmaması gerekenleri ifade eder.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, bu usulle mi ilgili?

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Burada usulle ilgisi olmayan Garo Bey'in tarzıydı.

Arkadaşlar, biz size teşekkür ediyoruz, bilgilendirme toplantısına geldiniz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bu usulle mi ilgili Sayın Başkan?

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Gayet tabii, usulle ilgili.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bunların nesi...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Sen kayıt düşünüyorsun ya, kayda alıyorsun ya, bu kayda aldığınız şeylerin hakikatle uzak yakın ilgisi yok. Biz burada çok yetkin bir kadroyla şu anda bilgilendirme toplantısı yapıyoruz, bilgi alacağız. Onlara teşekkür etmek durumundayız; bilgiden sonra konuşalım, alacağımız bilgilerde bir noksan varsa onları burada kayda geçelim.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Para Politikası Kurulu üyelerinin 3'ü burada yalnızca. Onu eleştirmeyecek miyiz?

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Olsun Merkez Bankası Başkanımız burada ve çok yetkin, çok donanımlı bir kardeşimiz. Buraya da katkı sunuyor.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Başkan mı karar veriyor? Para Politikası Kurulu var.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Karşılıklı görüşmeyelim lütfen.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Tek adam rejimi mi var Merkez Bankasında?

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – En azından şunu söyleyecek...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Paylan...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – En azından olması gereken şudur...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Merkez Bankasında tek adam rejimi mi var? Onu mu demek istiyorsunuz?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Paylan...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Tahammül, tahammül kardeşim! Her seferinde bunu yapıyorsun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Paylan, siz konuştunuz müdahale olmadı, lütfen dinleyelim. Katılmayabilirsiniz görüşlere, lütfen...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Şimdi, arkadaşlar, şu pandemi şartlarında...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Şahsıma hitap etti, ben ona hitap etmedim.

SALİH CORA (Trabzon) – Ama siz konuşmasını dinleyin lütfen. Nezaket gösterin lütfen ama ya!

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Şimdi, şu en olumsuz şartlarda, dünyanın inkıraz yaşadığı, dünyanın ekonomik olarak bir tefessühün içerisinde olduğu zaman diliminde Türkiye'nin iktisadi zemini fevkalade güzel. Siz neyi söylerseniz söyleyin, sahada insanlar biliyorlar, görüyorlar. Köy köy,

mezra mezra geziyoruz, iktisadi kodlara insanlarımız nüfuz etmişler, biliyorlar. Dolayısıyla burada yıllardan beri... Bakın, altı yıldır burada beraber çalışıyoruz, her seferinde aynı şeyler terennüm ediliyor ve her seferinde de millet söylediklerinizin aksini sahaya yayıyor. Dolayısıyla bunu kayda geçeceğim, mademki sen kayda geçiyorsun ben de kayda geçiyorum ki Garo Bey'in söylediklerinin hakikatle uzak yakın ilgisi yok.

Şahap Bey şahsında bütün heyete teşekkür ediyorum, hoş geldiniz diyorum. Allah'ın izniyle bereket çıkacak bu toplantıdan. Efendim, yeniden hoş geldiniz diyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

2.- *Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz'ın, Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması*

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Üyelerimiz dışındaki arkadaşlarımız usul hakkında söz alamıyorlar genel kurallarımız gereği, müzakereler sırasında görüşlerini ifade ederler.

Değerli arkadaşlar...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sayın Başkan, İç Tüzük'te öyle bir açıklama yok.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bizim Komisyonumuzla ilgili kısımlara bakarsanız görürsünüz. Usul hakkında sadece Komisyon üyelerine söz verebiliyoruz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani Anayasa diyor ya “Türkiye Cumhuriyeti devleti bir hukuk devletidir.”

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Siz bir hukukçusunuz, hukuka hep birlikte riayet edelim, kurallara riayet edin.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ben hukuka göre riayet... Burada milletvekilleri arasında hiyerarşik ast üst yok ki.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Görüşlerinizi dinleyeceğiz, görüşlerinizi dinleyeceğiz. Müzakereler sırasında dinleyeceğiz değerli arkadaşlar.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Anladım yani netice itibarıyla siz böyle bir usulsüzlüğü yaparsanız...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Hayır, hayır, usulümüz bu.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Nerede? Bana bir tane...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Usulümüz bu, bütün yerleşik teamülümüz de bu usulümüzde bu. Bunun dışında herhangi bir uygulamamız...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bana de ki: Komisyon üyesi dışında burada kimse usulle ilgili... “Oy kullanamaz.” diyor Başkan, konuşabilir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, konuşacaksınız zaten, görüşlerinizi ifade edeceksiniz.

Şimdi sunumlarını yapmak üzere Merkez Bankası Başkanımıza söz...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, ben ama eleştirimi yaptım niye...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Affedersiniz, affedersiniz... O konuda birkaç şey... Tamam, şimdi devreye girince ben atladım, özür dilerim. O konuda bir şeyler söyleyeyim.

2 defa sunum meselesi... Haklısınız, kanunda 2 defa sunum var. Buna uyulması konusunda da hep birlikte gayret etmemiz lazım. Birçok sebepten kaynaklanıyor olabilir. Son yıllarda pandemi tabii önemli bir unsur, Meclisin çalışma düzeni, kurumun çalışma düzeni, pratikteki birtakım sıkıntılarla izah edebiliriz. Yalnız şunu söyleyeyim: Ben Başkan olarak yaklaşık bir yıl oldu, 2 tane sunum oldu benim dönemimde yani bir önceki Başkanımız ve şimdi yeni Başkanımızla kendi bir yıllık dönemim içinde bu 2'nci sunum ama bu, kanuni olan başka bir şey; dediğiniz gibi bir yıl içinde 2 sunum. Buna uymak konusunda gayret etmeye devam edeceğiz, haklısınız yani orada. Ama bir taraftan da tabii -bu sunumu bile görüyorsunuz- pratik birtakım sıkıntılar oluyor, kanunlar geliyor, bütçe geliyor, bazen kurumun gündemi yoğunlaşabiliyor, son dönemlerde bazı değişiklikler, Başkan değişiklikleri bir süre belki neden oldu ama şu anda tabii... Teşekkür ediyorum ben. Kurumumuz burada, Başkanımız burada, sunumunu gerçekleştirecek. Bundan sonra da 2 defa olması konusunda gayret edeceğiz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – PPK üyelerinin aslında burada...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - PPK üyelerinin gelmesi diye bir zorunluluk yok yani hukuken öyle bir zorunluluk yok. Başkanımız ve PPK üyeleri buradalar, dolayısıyla böyle bir zorunluluk söz konusu değil. Merkez Bankası bürokrasisinin büyük bir kısmı burada. Yani öyle bir hukuki zorunluluk yok ama gelirlerse tabii ki iyi olur, seviniriz ama böyle bir hukuki zorunluluk söz konusu değil.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – İyi olurdu.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Değerli Başkanım, şimdi, sunumunuzu yapmak üzere size söz veriyorum.

Buyurun lütfen.

IV.- SUNUMLAR

1.-Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Başkanı Şahap Kavcıoğlu'nun, 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu'nun 42'nci maddesi gereğince Merkez Bankasının faaliyetleri hakkında sunumu

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Sayın Başkan, saygıdeğer Komisyon üyeleri; 2015-2018 yılları arasında bu Komisyonunda görev yapan bir arkadaşınız olarak, bugün sizlerin arasına Merkez Bankası Başkanı olarak dönmek benim için gurur verici bir durumdur. Sizleri Merkez Bankası adına saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankamızın faaliyetlerine başlamasının 90'ıncı yıl dönümünü kutladığımızı belirterek sözlerime başlamak istiyorum. 11 Haziran 1930 tarih ve 1715 sayılı Yasa'yla kurulan Bankamız, dönemin sınırlı imkânlarına rağmen yerli ve milli bir sermayenin toplanmasıyla 3 Ekim 1931 tarihinde faaliyetlerine başlamıştır. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu'nda yer aldığı üzere, uyguladığımız politikalar ve Bankamız faaliyetleri hakkında bilgi vermek üzere burada bulunmaktayız. Konuşmama küresel gelişmeleri özetleyerek başlayacağım, daha sonra makroekonomik görünüm ve enflasyon konusunda değerlendirmelerimizi aktaracak ve uyguladığımız para politikası konusunda bilgilendireceğim.

Değerli milletvekilleri, geçtiğimiz yılın başından bu yana hem ülkemizde hem dünyada ekonomik ve sosyal hayatta temel belirleyici salgınla ilgili gelişmeler yaşanmıştır. 2020 yılında salgının dünya çapında hızla yayılması ekonomileri birçok farklı kanaldan etkileyerek küresel iktisadi faaliyetin sert bir şekilde daralmasına neden olmuştur. Salgın, ilk etapta küresel tedarik zinciri ve üretim üzerinde etkisini gösterdi; devamında ise belirsizliklerdeki artış, finansal koşullardaki sıkılaşma, hane halklarının gelir kaybı ve firmaların nakit akışında bozulma, talepte de belirgin bir zayıflamaya yol açtı. Dünya genelinde uygulamaya konulan salgın tedbirleri sonucunda 2020 yılı Mart ayı içerisinde hizmetler

sektörü faaliyet hızı zayıfladı. Takip eden dönemde küresel ticaretteki daralmayla birlikte imalat sanayisinin de bu yavaşlamaya eşlik ettiğini görüyoruz. Salgın tedbirleri nedeniyle gerek gelişmiş gerekse gelişmekte olan ülkelerde hizmet sektörü olumsuz olarak etkilenmiştir. Salgın tedbirleri nedeniyle hizmet sektörünün emek yoğun özelliği, salgın döneminin istihdam açısından maliyetinin de 2008 finansal krizinin çok ötesinde olmasına neden olmuştur.

Diğer yandan, salgının ilk aşamalarında olumsuz ekonomik etkilerin gelişmiş ülkelere daha belirgin hissedildiği görülmektedir. Salgın döneminde ülkeler doğrudan kamu harcamaları, diğer finansal destekler ve teşviklerle ekonomilerini desteklediler. Bazı ülkelerde mali alanın durumuna göre doğrudan kamu harcamaları daha yüksek olmuştur. İtalya ve Almanya gibi bazı ülkelerde maliye politikasının yanı sıra sermaye, kredi ve diğer likidite şeklindeki desteklerin daha yüksek olarak kullanıldığını söyleyebiliriz. Gelişmekte olan ekonomilerde ise gelişmiş ülkelere kıyasla daha sınırlı olmakla birlikte, ekonomilerin çeşitli tedbirlerle desteklendiğini yansıda da görüyoruz.

Yansıda yine görüldüğü üzere, Türkiye'nin sağladığı ortalama likidite desteği gelişmekte olan ülkelerin çok üzerindeymiş gelişmiş ülkeler ortalamasına yakın seviyededir. Türkiye, destekleyici para, maliye ve finansal politikaların yanı sıra, aşılama programlarında ilerleme kaydeden ve salgını kontrol altına almakta daha başarılı olan ekonomiler arasında yer almıştır. Bu durum, üretim, yatırım ve istihdama olumlu yansımıştır.

Değerli Komisyon üyeleri, salgın dönemi destek harcamalarını bu şekilde özetledikten sonra, bunların büyüme ve enflasyon gibi temel makro değişkenlere etkisini değerlendireceğim. İlk olarak, büyüme performanslarını karşılaştırarak başlayacağım.

2020 yılında ülkemiz büyüme performansı açısından birçok ülkeyi geride bıraktı ve pozitif büyüme kaydedebilen az sayıda ekonomilerden biri oldu. Salgın, ekonomileri çeşitli kanallardan olumsuz etkilemekle birlikte bu etki en çok hizmetler ve turizmi etkiledi. Grafikte de gördüğümüz gibi, İspanya, İtalya, Fransa, Yunanistan ve Portekiz gibi turizmin ekonomide yer tuttuğu ülkelerde 2020 yılında millî gelirden sert daralmalar yaşandı. Ülkemizin de turizm gelirlerinin 2019 yılında 34,5 milyar dolardan 2020 yılında 12 milyar dolara düşmesi, büyümeyi oldukça olumsuz etkilemiştir.

Ülkemizde millî gelirin pozitif büyüme sergileyebilmesi önemli bir başarıdır. Bu gözlem, ekonomiye verilen desteklerin büyümeye yansımaları anlamında ülkemizin pozitif ayrıştığına işaret ediyor. Bu durumda, güçlü sağlık altyapımızın, kapanma tedbirlerinin üretim ve ihracatı en az etkileyecek şekilde uygulanmasının ve ekonomimizin dinamik yapısının rol oynadığını söyleyebiliriz.

İlk çeyreğe ilişkin açıklama, büyüme verileri 2021 yılı ilk çeyreği itibarıyla ülkemizin büyümedeki performansının devam ettiğini göstermiştir. Bu dönemde iktisadi faaliyet, salgının sınırlayıcı etkilerine rağmen gücünü korumuştur. Millî gelir yıllık bazda yüzde 7,2; çeyreklik olarak ise yüzde 2,2 artış kaydetmiştir. Harcama yönünden değerlendirildiğinde, ilk çeyrekte yıllık büyümenin sürükleyicisi yurt içi talep olurken net ihracatın yıllık büyümeye katkısı 1,1 puanla 2019 yılı üçüncü çeyreğinden bu yana ilk kez pozitif gerçekleşmiştir. Öte yandan diğer ülkelere kıyasla salgından daha erken etkilendiği için baz etkisi kaynaklı olarak Çin'de ilk çeyrekte yüksek büyüme görülmüştür. 2021 yılı ikinci çeyreğinde baz etkileri nedeniyle ülkelerin çoğunda çift haneli yıllık büyüme oranları görülmüştür. Bu gelişmede salgın kısıtlamalarının hafifletilmesi veya kaldırılması ile aşılmanın hızlanmasının sonucu talepte gözlenen güçlü canlanma etkili olmuştur. Türkiye 2021 yılı ikinci çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 21,7 oranında büyüyerek 2021 yılında da güçlü büyüme önceliğini sürdürmüştür.

Aşılamanın hızlanması, küresel ekonomideki toparlanma sürecini desteklemiştir. Türkiye'de ve tüm dünyada aşılama oranlarının artmasıyla birlikte salgın tedbirlerinin kademeli olarak kaldırılması, dış talebin iktisadi faaliyete katkısını artıran önemli bir faktör olmuştur. Diğer yandan, virüsün yeni

varyantlarının ortaya çıkmasının da etkisiyle artan vaka sayıları, salgının seyrine ilişkin belirsizliklerin devam etmesine neden olmaktadır. Bununla birlikte, aşılama ile ilerleme kaydeden ülkelerde ölüm oranlarının daha düşük olduğunu görmekteyiz.

Küresel büyüme tahminlerimize gelecek olursak: Başlıca ticaret ortaklarımızın büyüme tahminlerine baktığımızda, ekonomik büyümenin eylül ayında aşılamanın seyrine ilişkin belirsizliklerin daha yüksek olduğu nisan ayına kıyasla da daha olumlu bir görünüme işaret ettiğini görüyoruz. Bu gelişmeler, ticaret ortaklarımızın gelirlerinin arttığını ve dolayısıyla Türkiye'nin dış talep görünümünün iyileştiğini ortaya koymaktadır. Bu durumu ihracatımızın artışına katkı veren olumlu bir gelişme olarak değerlendirmekteyiz. Sağ tarafta gördüğünüz 2022 yılı tahminleri ise Türkiye'nin ticaret ortaklarının hemen hemen hepsinde önümüzdeki yıl itibarıyla salgın öncesi -2019'dan öncesi- gayrisafi yurt içi hasıla seviyelerinin aşılabacağı yönündedir. Bu çerçevede, önümüzdeki yılda da dış talep Türkiye'nin ihracatını olumlu etkilemeye devam edecektir.

Son dönemde dünya genelinde enflasyonda artış görülmektedir. Üretici fiyatlarında yüksek oranla artış görülürken üretici fiyatları ile tüketici fiyatları arasındaki fark ise ulaştığı yüksek seviyeleri korumaktadır. Bu gelişmede küresel ekonomide süregelen toparlanmayla güçlenen talep, emtia ve hizmet fiyatlarındaki yükseliş ile tedarik zincirlerinde görülen bozulmanın etkileri olmaktadır. Birçok merkez bankası, enerji fiyatlarına ve salgın sonrası açılmaya bağlı olarak bazı sektörlerde gözlenen yüksek oranlı fiyat artışlarının talep kompozisyonundaki normalleşme, arz kısıtlarının hafiflemesi ve baz etkilerinin devreden çıkmasıyla birlikte geçici olacağını değerlendirmektedir.

Salgın döneminde uygulanan mali, parasal ve finansal politikalar ile salgının hane halkı ve reel sektör üzerindeki olumsuz etkileri nedeniyle birçok ülkede borçluluk oranlarında artışlar meydana gelmiştir. Nitekim, küresel olarak 296 trilyon dolara ulaşan borç, dünya gelirinin gayrisafi yurt içi hasılasının yüzde 350'sini aşmıştır. Önümüzdeki dönemde gerek kamu gerekse özel sektör borçluluğuna ilişkin gelişmeler tüm dünyada daha çok gündemde olacaktır. Bu kapsamda, ekonomideki farklı kesimlerin borçluluk durumlarına baktığımızda, kamu ve hane halkı borçluluğunda gelişmiş ülkelerin oldukça yüksek bir borç yükü olduğunu görmekteyiz. Türkiye'nin, borçluluk anlamında, gelişmiş ülkelerde tüm kategorilerde belirli şekilde ayrıştığını pozitif anlamda görüyoruz. Gelişmekte olan ülkelere kıyasla Türkiye'nin durumuna baktığımızda ise kamu ve hane halkı borçluluğunda görece iyi bir noktada olduğumuzu ifade edebilirim.

Diğer taraftan, reel sektörde ise nispeten daha yüksek oranlar görüyoruz. Şirketlerimizin mali durumlarına ilişkin çalışmalar bu alanı daha iyi anlamak için önem arz etmektedir. Türkiye gibi genç nüfuslu, yüksek büyüme potansiyeline sahip ancak yeterli tasarrufa sahip olmayan ülkelere üretim, ihracat ve yatırımın finansmanı için borçlanma bu düzeyde normaldir. Bu borcun verimli şirketlere ve ihracattaki artışı destekleyen, ithalatı azaltıcı, istihdama destek verici alanlara yönelmesini önemsiyoruz.

Saygıdeğer Komisyon üyeleri, konuşmamın bu bölümünde iktisadi faaliyet ve dış denge görünümü hakkında değerlendirmelerimi paylaşmak istiyorum. İktisadi faaliyet, 2021 yılı ikinci çeyreğinde salgının kısıtlayıcı etkileri ve finansal koşullardaki sıkılaşmayla bir miktar ivme kaybetse de gücünü korumuştur. Bu dönemde millî gelir yıllık bazda yüzde 21,7; çeyreklik olarak yüzde 0,9 oranında artmıştır. İkinci çeyrekte yıllık büyümeye hem iç talep hem de dış talep katkı vermiştir. Bu dönemde özel tüketimin yıllık büyümeye katkısı 13,8 puan olurken yatırımların katkısı 5,4 puan olarak gerçekleşmiştir; güçlü dış talebin de etkisiyle net ihracat büyümeye 6,9 puan katkıda bulunmuştur. Harcama yönünden baktığımızda, dönemlik artışa hem özel tüketim başta olmak üzere nihai yurt içi talep hem de net ihracat önemli katkı yapmıştır. Özel tüketim mallarında dayanıksız tüketim ön plana

çıkarken ihracattaki kuvvetli seyir ve altın ithalatındaki gerilemenin etkisiyle dönemlik büyümeye en yüksek katkısı net ihracat vermiştir. Bununla birlikte, yatırımlar ve kamu harcamaları ılımlı bir seyir izlemektedir.

Üçüncü çeyreğe ilişkin üretim gelişmelerine baktığımızda, sanayi üretiminin temmuz ayında bir önceki aya göre gerilediği görülmektedir. Bu gelişmede bayram tatilinin resmî olarak dokuz güne uzatılması ile 15 Temmuz resmî tatilinin bayram tatiliyle fiiliyatta birbirine bağlanması sonucu oluşan köprü günü nedeniyle tarihsel olarak oynak bir seyir izleyen sektörlerdeki sert düşüşler önemli rol oynamıştır.

Sahada iktisadi yönelim anketi son üç aydaki üretim sorusuna verilen cevaplar ile PMI anketinin seyri, bu tür geçici faktörler hariç tutulduğunda ana eğilimin hâlâ güçlü olduğunu bizlere işaret etmektedir. Aşılamadaki olumlu seyir ve açılımlarla birlikte güven endeksleri, sektörler genelinde artış göstermiştir. Özellikle hareketliliğin artması ve turizmdeki toparlanmayla birlikte salgından en çok etkilenen hizmet kalemlerinde de hızlı bir toparlanma olduğunu gözlemlemekteyiz. Söz konusu toparlanma, hizmetler ve perakende ticaret sektörlerindeki güveni desteklemektedir. Benzer şekilde güçlü seyreten ihracatın da yardımıyla sanayi sektörü güveni tarihsel seviyelerine göre oldukça iyi düzeylerde seyretmektedir. Öte yandan, inşaat sektöründe güven yakın dönemde toparlanma kaydetmektedir.

Üçüncü çeyreğe ilişkin siparişler ve kapasite kullanım oranı gibi öncü göstergeler dış talebin desteğiyle iktisadi faaliyetlerdeki toparlanmanın devam ettiğine işaret etmektedir. İmalat sanayisi kapasite kullanım oranı tarihsel ortalamasına ulaşmıştır. Bu dönemde ara malı ve dayanıklı tüketim malları üreten sektörlerde kapasite kullanım oranları salgın öncesi seviyelerine ulaşmıştır, hatta bazı sektörlerde aşmıştır. Dış ticaret ve siparişlere ilişkin anket verileri, ara malları sektörünün kapasite kullanım oranlarındaki yüksek seyrinde ihracatın önemli rol oynadığını göstermektedir.

Konuşmamın bu bölümünde yatırımlara ilişkin yakın dönem görünümüne değineceğim. Anket verileri, firmaların gelecek için istihdam ve yatırım harcamalarını artırmayı planladığını işaret etmektedir. Yatırım eğilimi göstergesi üçüncü çeyrekte, 2011 yılı üçüncü çeyreğinden bu yana en yüksek değerini alırken istihdam beklentisi bu dönemde 2007 yılı ilk çeyreğinden bu yana en yüksek değerine ulaşmıştır. Yatırım eğilimindeki artışın sektörler geneline yayıldığı görülürken ara malları sektörlerinin yatırım eğilimi görece daha yüksek bir seviyede bulunmaktadır. Üçüncü çeyrek itibarıyla yatırım eğilimi firma büyüklüklerine yayılmış şekilde güçlü seyrini sürdürerek tarihi yüksek seviyelere ulaşmıştır. Diğer bir ifadeyle, hem küçük hem orta ölçekli hem de büyük ölçekteki firmalarımızın yatırım eğilimi oldukça yüksektir. Özetle, son dönemde yatırımların millî gelir içindeki payı artarken makine teçhizat yatırımlarının da toplam yatırımlar içindeki payı artmaktadır. Anket verileri, üçüncü çeyrekte de yatırımlardaki olumlu seyrin ihracatın da desteğiyle ölçek ve sektör bazında geneline yayılarak devam ettiğini göstermektedir.

Yüksek frekanslı veriler, açılmanın etkisiyle iş gücü piyasasında da toparlanmaya işaret ediyor. Hizmetler sektörü istihdamı, salgına dair kısıtlamaların da etkisiyle daha yavaş bir toparlanma sergilerken son dönemde burada güçlü bir istihdam artışıyla salgın dönemi kayıplarının tamamen telafi edildiğini göstermektedir. Ayrıca, güçlü giden ihracatın da katkısıyla sanayi sektörü istihdamının son dönemde diğer alt kalemlere göre daha da olumlu seyrettiğini görmekteyiz.

Sonuç olarak tarım dışı istihdamın öncelikle sanayi sektörünün katkısıyla toparlanmaya başladığını görmekteyiz. Hizmet sektöründen gelen sınırlı katkıya rağmen 2021 yılı ilk çeyreğinde salgın öncesi düzeylere ulaştığını görmekteyiz. Son olarak hizmet sektöründeki açılma ve turizmin katkısıyla beraber istihdam piyasasının, salgın dönemindeki etkilerini büyük ölçüde atlattığını görmekteyiz.

Değerli milletvekilleri, bu yansıda son yıllardaki ihracat ve ithalat rakamlarını görmekteyiz. İhracat tarafını detaylı incelediğimizde son dönemde güçlü bir toparlanma olduğunu görüyoruz. Eylül itibarıyla son bir yıllık ihracatımızın 212 milyar dolara ulaştığını görmekteyiz. 2021 yılını bu rakamın da üzerinde bir ihracatla kapatabileceğimizi öngörüyoruz.

Avrupa başta olmak üzere küresel sanayi üretimindeki toparlanma ve ihracat fiyatlarındaki artış, ihracattaki güçlü seyrinde etkili olmuştur. İhracat performansı üretime, istihdama ve cari dengedeki iyileşmeye katkı vermektedir. İthalat tarafını analiz ettiğimizde ise ithalatta da artış görüyoruz. Eylül itibarıyla son bir yıllık ithalatımız 257 milyar dolar olarak gerçekleşecektir. Bu artışta emtia fiyatlarındaki yükselişle birlikte ithal ettiğimiz malların fiyatlarındaki artışlar da belirleyici olmaktadır.

Diğer yandan ihracatın ithalatı karşılama oranı da artmaktadır. Eylül itibarıyla son bir yıllık dönemdeki altın hariç ihracat 2015 yılına göre yaklaşık 66 milyar dolar, altın hariç ithalat ise 35 milyar dolar artmıştır. Böylece altın hariç ihracatın ithalatı karşılama oranı 2015'te yüzde 68,3'ten 2021 yılı Eylül ayında yüzde 85,5'e yükselmiştir. Üretimin ithalat içeriğini azaltacak yapısal adımlara devam edilmesinin önemli olduğunu değerlendirmekteyiz.

Türkiye, ihracatta gösterdiği güçlü performans sayesinde en büyük pazarımız Avrupa'yla olan dış ticaretimizde fazla verir konuma gelmiştir. Asya bölgesiyle yapılan ticarete ise açık vermeye devam etmekteyiz. Dış ticaret değerlerine fiyat etkileri dışlanarak bakmaya imkân veren miktar endeksleri, dış ticaretteki dengelemeyi reel olarak gözlemlemek adına bizlere net bir resim vermektedir. İhracat miktar endeksi artış eğilimindeyken miktar olarak ithalatta düşüş olduğunu görüyoruz. Bununla birlikte uluslararası emtia fiyatlarındaki artışa bağlı olarak dış ticaret haddelerindeki gelişmeler, miktar bazında gözlenen dengelenmenin cari işlemler dengesine yansımalarının sınırlı olduğunu göstermektedir.

Cari denge tarafına baktığımızda 2020 yılında salgın nedeniyle turizm gelirlerindeki düşüş ve altın ithalatındaki artışla birlikte 2009 yılında 5,3 milyar dolar fazla veren cari denge, 2020 yılında 35 milyar dolar açık vermiştir. Son dönemde aşılamadaki olumlu gelişmelerle birlikte normalleşme adımları turizm sektöründeki toparlanmaya destek verirken alınan tedbirlerin etkisiyle altın ithalatı da gerilemektedir. Böylece cari açıkta düzelmeye başladığını söyleyebiliriz. Nitekim 2020 yılı ilk sekiz ayında 26 milyar dolar olan cari açık, bu senenin ilk sekiz ayında 14 milyar dolara gerilemiştir.

Değerli üyeler, cari denge tarafını bu şekilde özetledikten sonra cari dengenin finansmanına ilişkin gelişmelere baktığımızda gerek borç çevirme oranlarının yüksek seyri gerekse yabancı para likiditesindeki olumlu seyir dış finansmanı desteklemektedir. Reel sektörün kısa vadeli döviz pozisyonu pozitif seyretmekle birlikte yükseliş eğilimindedir. Reel sektörün kısa vadeli döviz pozisyonu kur kaynaklı şokları yönetebilecek güçtedir. Net döviz pozisyonu açığı ise 2018 yılı Mart ayında en yüksek değerine eksi 197 milyar dolara ulaşırken son üç yılda azalış eğilimini sürdürerek eksi 126,7 milyar dolarlar düzeyine gerilemiştir. Firmalar dış borçlarını yenilemekte sorun yaşamamaktadır. Özellikle mayıs-haziran döneminde birçok firma uluslararası piyasalardan rekabetçi fiyatlarla rahatça borçlanabilmişlerdir.

Son dönemde rezervlerde istikrarlı bir artış eğilimi gözlemlenmektedir. Bu dönemde özellikle reeskont kredi geri dönüşleri, zorunlu karşılık adımları ve cevherden altın alımları Merkez Bankası rezervlerini yukarı yönlü etkileyen faktörler olarak ön plana çıkmaktadır. Bu dönemde ayrıca diğer merkez bankalarıyla yapılan swap işlemleri ve SDR tahsisatı gibi gelişmeler de rezervleri yukarı yönlü etkileyen diğer faktörler olmuştur.

Bu hafta açıklanacak olan 8 Ekim 2021 tarihi itibarıyla rezerv rakamımız 123,5 milyar dolar seviyesine yükselmiştir. Önümüzdeki dönemde de Merkez Bankası olarak para politikasının aktarım mekanizmasını kuvvetlendirmek amacıyla rezerv birikiminin devam etmesini amaçlamaktayız.

Bu doğrultuda reeskont kredileri temel rezerv biriktirme aracı olarak ön plana çıkmaktadır. Ayrıca son dönemde reeskont kredi mekanizmasının etkinliğini artırmaya yönelik çeşitli adımlar da atılmış bulunmaktadır.

Sunumun bu bölümünde enflasyon görünümünden bahsetmek istiyorum. Eylül ayı itibarıyla tüketici enflasyonu yüzde 0,33 puan artarak yüzde 19,58 olarak gerçekleşmiştir. Bu yükselişte enerji ve hizmet fiyat gelişmeleri etkili olmuştur. TÜFE'den işlenmemiş gıda ürünleri, enerji, alkollü içkiler ve tütün dışlanarak elde edilen B Endeksi'nin ve B Endeksi'nden işlenmiş gıda ürünlerinin de dışlandığı C Endeksi'nin yıllık enflasyonu da hizmet fiyat gelişmelerinin yansımalarıyla artış göstermiştir. Tabloda görülebileceği gibi, yıllık TÜFE enflasyonu geçen çeyrek sonuna göre 2,0 puan artmıştır. Bu yükselişte gıda grubu 5 puandan 7 puana ve enerji grubu 2 puandan 2,8 puana çıkarak katkı yapmıştır. Çekirdek enflasyon göstergelerinden B ve C Endekslerinin eğilimleri mevsimsellikten arındırılmış, yıllıklandırılmış üç aylık ortalama yüzde değişimi olarak eylül ayında, kapanma ve açılma dönemlerinin etkilerinin geride kalmasıyla azalış göstermiştir. Sağ taraftaki grafikte B Endeksi alt gruplarına baktığımızda, enflasyon eğiliminin temel mal grubunda daha belirgin olmak üzere işlenmiş gıda ve temel mal gruplarında azalırken hizmet grubunda arttığını görmekteyiz.

Eylül ayında işlenmemiş gıda enflasyonu son iki aydır gözlenen yüksek artışlar sonrası bir miktar düzeltmeye işaret etmiş, işlenmiş gıda enflasyonu ise tarihsel ortalamalarda gerçekleşmiştir. Gıda fiyatlarına daha detaylı baktığımızda, eylül ayında yurt içi gıda enflasyonunun bir miktar gerileyerek yüzde 29'dan yüzde 28,79'a düştüğünü görmekteyiz. Bu düşüşte taze meyve sebze fiyatlarının belirleyici olduğu izlenmektedir. Gıda fiyatlarında ulaşılan yüksek seviyeler uluslararası tarımsal emtia ve gıda fiyatlarındaki mevcut durum, birikimli kur etkileri, kuraklık ve kuraklığa bağlı ve belirli ürünlerdeki arz kısıtlarından kaynaklanmaktadır. Emtia fiyatlarındaki yüksek seyir sürerken bazı ürünlerdeki fiyat artışları oldukça keskin olmuştur. Brent petrol ve doğal gazda yıllık olarak yüzde 100'lere yakın fiyat artışları görülmektedir. Alüminyumda yıllık fiyat artışı yüzde 60 civarındayken kahve, pamuk ve şeker gibi tarımsal emtialarda yüksek fiyat artışları izlenmektedir. Emtia fiyatlarındaki yüksek artışlar son aylarda daha da hızlanmaktadır.

Son dönemde taşıma maliyetlerinde yüksek artışlar görülmekle birlikte tedarikçilerin teslimat sürelerinde uzamalar gerçekleşmektedir. Bu durum, fiyatlar üzerinde arz kısıtlılıkları kaynaklı yukarı yönlü bir baskı oluşturarak üretici fiyatlarının yükselmesine neden olmaktadır. Sağdaki grafikte Türkiye PMI verileri kapsamında yayınlanan tedarikçi teslim sürelerine baktığımızda son dönemde bir miktar iyileşmeyi izlemekle beraber hâlâ tarihsel seviyelerin altında bir seyir gözlenmektedir. Taşımacılık maliyetleri ve tedarikçilerin teslim sürelerine rakamsal olarak bakarsak 8 farklı nakliye rotasındaki navlun maliyetlerini gösteren Dünya Konteyner Endeksi'nin 2019 yılına kıyasla yaklaşık 7 katına çıktığını ve 2021 yılı başına kıyasla yaklaşık 2 katına çıktığını görmekteyiz. Navlun tarafındaki baskılar gücünü korurken PMI tedarikçilerinin teslim süresinin, hâlen 50 eşik değerinin altında olmakla birlikte, bir miktar iyileşme kaydettiği görülmektedir. Bu durum, tedarik kaynaklı sorunların azalmakla birlikte devam ettiği işaret etmektedir.

Şimdi, kredi gelişmelerine bakalım olursak kredilerin büyüme kompozisyonundaki gelişmeleri önemsiyoruz. Son dönemde bankacılık sektöründe bireysel ağırlıklı kredi büyümesi ön planda. 5 Ekim itibarıyla kur etkisinden arındırılmış olan firma kredisi yıllık büyümesi yüzde 6,3 seviyesindeyken bireysel kredilerin yıllık artış hızı yüzde 15,6'dır. Firma kredilerinin yıllık artış hızı tarihsel ortalamanın oldukça altında seyretmektedir. Bireysel kredilerde de yıllık artış hızı tarihsel ortalamaların altındadır

ancak ortalamalardan sapmalar firma kredilerinde daha belirgin olarak ortaya çıkmaktadır. Temmuz ve eylül aylarında atılan adımlarla bireysel kredi büyümesinin makul seviyelerde gerçekleşmesini beklemekteyiz.

2021 yılında net olarak 249 milyar TL kredi artışı yaşanmıştır. Yıl sonuna göre net kredi artışında bireysel kredi kullandırımı öne çıkmaktadır. Kendi ölçeğinde değerlendirildiğinde 102 milyar TL olan bireysel kredi artışı güçlü bir kredi gelişimini yansıtmaktadır. TL firma kredi büyümesi ise yıl sonuna göre yüzde 8,4 düzeyinde gerçekleşmektedir. Firma kredisi büyüme oranı reel olarak negatif seviyelerdedir.

Bireysel kredi artışında özel bankaların kullandırımı dikkat çekicidir. Bireysel kredilerdeki artış, ihtiyaç kredisinden ve bireysel kredi kartından kaynaklanmaktadır. BDDK, ihtiyaç kredisi vadelerini 50 bin TL üzeri tutarlar için otuz altı aydan yirmi dört aya indirmiştir. Bu düzenlemenin hane halkı davranışı üzerinde etkili olması beklenmektedir. Bireysel krediler içerisinde taşıt kredileri, temmuz ayından itibaren makro iktisadi politikaların etkisiyle gerilemiştir.

2021 yılında TL mevduattaki güçlü artış devam etmektedir. Yabancı para mevduat artışı görece sınırlı kalmıştır. 2020 yılı sonundan bu yana TL mevduat, tasarruf mevduatı ağırlıklı olarak 293 milyar TL olarak artmıştır. Yabancı para mevduat ise ihracattaki güçlü seyrir, turizmde görülen toparlanma ve yurt dışında yaşayan vatandaşlarımız kanalıyla sisteme döviz ve efektif girişine rağmen parite etkisi arındırıldığında görece sınırlı bir artış sergilemiştir. Yabancı para mevduat ise parite etkisinden arındırıldığında ticari mevduat kaynaklı 5,2 milyar dolar seviyesine yükselmiştir. Yakın dönem gerçekleşmeler, gerek tasarruf gerek ticari mevduatta, TL mevduatı tercihinin güçlü kalmaya devam ettiğini göstermektedir. 22 Eylül'e göre incelendiğinde yabancı para mevduat 2 milyar dolar azalırken TL mevduat 19 milyar TL artmıştır.

Değerli milletvekilleri, para politikası görünümüne dair son dönem gelişmelerine değinerek konuşmamı sonlandırmak istiyorum. Enflasyon görünümünü, salgının seyri ile salgın dönemine özgün koşulların arz zincirleri üzerindeki etkilerini, iktisadi faaliyetin ve talep kompozisyonunun durumunu ve finansal koşulları şu ana kadar özetlediğimiz şekilde bir arada değerlendirdiğimizde para politikası durumunda güncellemeye giderek politika faizini 100 baz puan indirdik. Para politikası duruşumuzu belirlerken para politikasının etkileyebildiği talep unsurlarını, çekirdek enflasyon gelişmelerini ve arz şoklarının yarattığı etkilerin ayrıştırılmasına yönelik analizleri değerlendirdik.

Enflasyon, kısa dönemde başta emtia fiyatları ve yönetilen, yönlendirilen fiyatlar olmak üzere arz ve talep yönünde çeşitli unsurların etkisiyle oynak bir seyrir izlemektedir. Bununla birlikte, geçici etkilerin ortadan kalkmasıyla enflasyonun yeniden düşüş eğilimine dönmesini sağlayacak sıklıktaki parasal duruş; enflasyon beklentileri, fiyatlama davranışları ve finansal piyasa gelişmeleri bağlamında dışsal ve geçici oynaklıklara karşı önemli bir tampon işlevi görmektedir. Merkez Bankamız, salgın döneminde, Türkiye ekonomisinin maruz kaldığı şokların kalıcı etkilerini sınırlayıcı, iç ve dış dengeyi gözetken, nihai olarak fiyat istikrarına öncelik veren bir para politikası duruşu benimsedi. Para politikasında bundan sonraki dönemde de olası riskleri gözetken bir yaklaşım sergilemeyi sürdüreceğiz.

Genel değerlendirmeler, öncü göstergeler üçüncü çeyrekte yurt içindeki iktisadi faaliyetin dış talebin de etkisiyle güçlü seyrettiğine işaret etmektedir. Aşılamanın toplumun geneline yayılarak hızlanması, salgından olumsuz etkilenen hizmetlerin, turizm ve bağlantılı sektörlerin canlanmasına ve iktisadi faaliyetin daha dengeli bir bileşimle sürdürülmesine olanak tanımaktadır. Olumlu dış talep koşulları ve uygulanmakta olan sıkı para politikası cari işlemler dengesini pozitif etkilemektedir.

İhracattaki güçlü artış eğilimi ve aşılamadaki kuvvetli ivmenin turizm faaliyetlerini canlandırmasıyla yılın geri kalanında cari işlemler hesabının fazla vermesi beklenmektedir. Cari işlemler dengesinde görülen iyileşme eğilimi fiyat istikrarı hedefi için ayrıca önem arz etmektedir.

Enflasyonda son dönemde gözlenen yükselişte gıda ve ithalat fiyatlarındaki artışlar ile tedarik süreçlerindeki aksaklıklar gibi arz yönlü unsurlar, yönetilen, yönlendirilen fiyatlardaki artışlar ve açılmaya bağlı talep gelişmeleri etkili olmaktadır. Bu etkilerin aracı unsurlardan kaynaklı olduğunu değerlendirmekteyiz.

Diğer taraftan, güçlü parasal sıkılaştırmanın krediler ve iç talep üzerindeki yavaşlatıcı etkileri devam etmektedir. Parasal duruşun sıklığı, ticari kredilerde öngörülenlerin ötesinde daraltıcı etki yapmaya başlamıştır. Bunun yanında, bireysel kredilerin ılımlı seyre dönmesi için makro ihtiyati politika çerçevesi güçlendirilmiştir. Merkez Bankası, para politikasının etkileyebildiği talep unsurları, çekirdek enflasyon gelişmeleri ve arz şoklarının yarattığı etkilerin ayrıştırılmasına yönelik analizleri değerlendirmiştir ve değerlendirmeye devam edecektir. Bu çerçevede, para politikası duruşunda güncellemeye ihtiyaç bulunduğu değerlendirmesi yapılmış ve biraz önce de ifade ettiğim gibi Eylül ayında politika faizinde indirimle gidilmiştir.

Konuşmamı burada bitirirken dinlediğiniz için hepinize teşekkür ediyorum.

Saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum Değerli Başkanım bu kapsamlı sunuşunuz için.

Emeği geçen tüm arkadaşlara da teşekkür ediyorum.

Şimdi de görüş, eleştiri ve soruları almak üzere Sayın milletvekillerimize söz vereceğim.

İlk sözü Sayın Bülent Kuşoğlu'na veriyorum.

Buyurun Sayın Kuşoğlu.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, sorularımızı da beraber mi soracağız, soru-cevap olacak mı?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Beraber sorarsanız memnun olurum. Ayrıca bir soru-cevap olmayacak bildiğim kadarıyla. Hem değerlendirmelerinizi hem sorularınızı...

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Her sorduğumuz soruya cevap verilse... Ondan sonra ikinci soruyu soralım çünkü bugüne kadar tecrübe gösterdi ki sorulan soruların hiçbirine cevap verilmiyor.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Evet Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir usulümüz var, aynı usulle devam edeceğiz, soru ve görüşlerinizi alacağız.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Şu usulü bir değiştirelim artık ya, bu bizim elimizde değil mi Sayın Başkan?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Başkanımın rica ediyorum, notlarımızı alalım, sorulara topluca cevap verin.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Sayın Başkan, cevap gelmiyor, şu usulü bir değiştirelim lütfen ya!

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Gelmiyor, yazılı da gelmedi.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Mademki millete bir faydamız olacak şu usulü bir değiştirelim ya!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Şimdi, bakın, tatmin olabilirsiniz, olmayabilirsiniz. Sorarsınız, takdir hakkı cevap verenindir, onu ben takdir edemem.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, yazılı da gelmedi ama.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Tatmin edici olup olmadığına siz karar vereceksiniz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, bakın, cevap vermeyle ilgisi yok, yazılı da cevap verilmedi.

ERHAN USTA (Samsun) – Sayın Başkan, soru sorulmamış gibi davranılmasın.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Eyvallah ama şu var yani şunu ifade edelim...

ERHAN USTA (Samsun) – Şimdi, Sayın Başkana ön yargılı değiliz de bilmiyoruz nasıl bir şey yapacak ama hakikaten sanki hiç sormamışız gibi şey yapılıyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Tamam, şöyle: Bazı sorulara hazırlık itibarıyla hemen cevap verilmeyebilir. Bazı sorulara yazılı cevap vermek de mümkün hani sonradan bir hazırlık yaparak... Onları da arkadaşlarımız not ederlerse çok sevinirim çünkü hazırlık gerektiren sorular olabilir, hemen cevap vermek sağlıklı olmayabilir. O sorulara yazılı bir cevap verirlerse memnun oluruz ama mümkün mertebe tabii, burada sorulara cevap verilmesinden memnuniyet duyarız.

ERHAN USTA (Samsun) – Çok affedersiniz. “Memnun oluruz” değil de Parlamentoyuz biz yani nihayetinde karşımızda bir kurum var. Bunu “verilmesi gerekir” şeklinde düzeltelim isterseniz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, şimdi, şu anda, hemen, hızlıca veremeyebilir. Sağlıksız bir cevaptansa hazırlıkla cevap verilmesi daha doğru bir şey.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, yazılı cevaplar gelmedi diyoruz.

ERHAN USTA (Samsun) – Yazılı cevaplar gelsin ama...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Gelsin, tabii ki gelsin. O konuda elbette yazılı cevaplar gelmediyse bizi de uyarın lütfen Komisyon olarak; biz de arkadaşlarımızı uyaralım, bir an önce gelmesi yönünde biz de gayret edelim.

Evet, Sayın Kuşoğlu, buyurun lütfen.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekili arkadaşlarım, Sayın Başkan, Merkez Bankasının değerli bürokratları, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkanım, hayırlı uğurlu olsun. Burada birlikte çalıştığımız günleri hatırlıyorum, sizin burada oturmanızdan da büyük memnuniyet duyuyorum. Başarılar diliyorum tabii ki başarınızdan memnun oluruz.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU - Çok teşekkür ederim.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Sayın Başkanım, ben Plan ve Bütçede kıdemli bir üyeyim. Şimdi, bu klasörde 2012’den beri sunumlar var. Sunumlar daha önce böyle çok kapsamlıymış, gittikçe küçülmeye başlamış. Sadece belli bölümleri alınmaya başlanmış sunumlarda. Bugünkü sunumunuzda da dikkat ederseniz ilk defa bu kadar bir basın mensubunun olduğu, herkesin heyecanla beklediği... Farklı bir perspektif getirmenizi bekliyordu herkes çünkü ülkenin son yıllardaki ekonomik sıkıntılarıyla ilgili Merkez Bankasının çok önemli bir rolü var, Merkez Bankası politikalarının çok çok önemli rolü var. Bu politikalarda, ekonominin bu durumunda, bu kadar ağır bir işsizlik olmasında, 2013’ten beri Türkiye’nin dolar bazında hem fert başına millî gelir olarak hem gayrisafi yurt içi hasılasının

düşmesinde Merkez Bankasının maalesef önemli bir payı var. Sizden beklenti bir farklı perspektif ortaya koymanızdı çünkü böyle bir iddiayla geldiniz -getirildiniz aynı zamanda- bu perspektifi beklerdik. Yani son bölümde biraz daha uzun kendi yorumlarınızı, katkılarınızı, yapacaklarınızı, projeksiyonunuzu, vizyonunuzu ortaya koymanızı bekliyordum, inşallah son bölümde böyle bir vizyon ortaya koyarsınız. Neden farklılık bekleniyor? Çünkü tüm dünyadaki iktisat biliminin, bilimi demeyeyim de daha doğrusu disiplininin kuralları dışında daha farklı kurallarla ekonomimizi, Merkez Bankamızı yönlendiriyorsunuz siyasi iktidarla birlikte, öyle bir görüntü var.

Şimdi, dünyada son yıllarda yabancı paralar karşısında en fazla değer kaybetmiş ülkeyiz Arjantin'den sonra, galiba siz de öyle gösterdiniz. En fazla para kaybına uğramış olan ülkeyiz. Galiba geçen yıldan beri dolar karşısında 2 lira değer yitirdi Türk lirası, yanlış hatırlamıyorsam. Bunun nedeni olarak Merkez Bankasının farklı uygulamaları gösteriliyor, görülüyor. Türk lirasının bu kadar yabancı paralar karşısında değersiz olmaması gerektiği, uygulanan yanlış kurlar, yanlış politikalar nedeniyle bu noktaya geldiği hep söyleniyor. Önemli sıkıntıların olduğu kanısı var. Merkez Bankasında ne oldu, ne oluyor, ne yapacak Merkez Bankası, herkes merak ediyor.

Siz değinmediniz ama Merkez Bankasının Ankara'dan İstanbul'a taşınması bile kafalarda soru işareti yaratıyor. Merkez bankaları bütün dünyada -bildiğimiz kadarıyla prensip olarak- başkentlerdedir. Bizim Merkez Bankası Kanunu'na göre de başkentte olması gerekiyor, Ankara'da olması gerekiyor. Böyle alelacele bir şekilde Merkez Bankasının İstanbul'a taşınması, böyle bir dönemde tabii ki sizin üzerinizdeki yükün, Merkez Bankası yükünün çok fazla olduğu bir dönemde bu taşınma işleminin gerçekleştirilmiş olması... O Ümraniye'deki binada, burada 2 kişi oturulan odaların orada 6 kişiye dönüşmesi, böyle hafta sonları herkesin evine gelmeye çalışması falan... Böyle bir ortamda Merkez Bankasının çok fazla verimli olmasını da beklememek lazım diye düşünüyorum.

Onun haricinde de sizin tablolarda gösterdiğiniz şekilde gösterge faizi, politika faizi 18 ama enflasyon 19,58. Tabii bunun kredi faizlerine ya da uzun vadeli faizlere bir olumlu etkisi de olmamış diye düşünüyorum, daha doğrusu böyle bir görüntü var. Yani bu yapılan farklı politikanın kredi faizlerine ve uzun vadeli faizlere olumlu bir etkisi de olmamış vaziyette. Bunda devam edecek misiniz bu şekilde, bu merak ediliyor.

Şimdi, çok önemli bir yerin başındasınız Sayın Başkan. Osmanlı Bankası 1854'te kurulmuş, Osmanlı Bankası. Bizim o tarihte bir merkez bankamız yok, bankamız yok. Osmanlı Bankasının merkezi Londra. Osmanlı Bankası, Osmanlı Devleti adına para basmaya yetkili olan, otuz yıl para basma yetkisi almış bir banka. Merkez bankası işlevini görmüş ama kurucularına bakıyorsunuz; Rothschild kardeşler, hep yabancılar, Atkinson Wilkin, hatırladığım kadarıyla Pereire ailesi falan, böyle bir yapısı var. İlk defa biz Merkez Bankasını cumhuriyet döneminde kurmuşuz, millî bir banka. Bu bankayı yaşatmamız lazım, görevini tam olarak yapabilmesi lazım, çok çok önemli. Bizim eski döneme dönmememiz lazım, siz de bunun idraki içerisindesiniz, onun çok iyi farkındayım ancak Merkez Bankası daha farklı bir vizyonla yönetilmesi gerekir gibime geliyor. Mesela, bazı tespitlerim oldu -çok iyimser tespitler sizin- mesela, 13'üncü sayfada toplam borçları verirken, yani bakın orada, euro bölgesi, Amerika Birleşik Devletleri falan hepsi kendi parasıyla borçlanmış olan ülkeler ya da kendi parası güçlü olan ülkeler, hepsi. Düşünün, Amerika Birleşik Devletleri veya euro bölgesi mevcut para arzının 2 misli para basabildiler o dönemde yani enflasyonun bu dönem artma eğiliminde olduğu, para politikalarının sıkılaştığı bir döneme de giriyoruz, onu da ilaveten söyleyeyim, böyle bir dönemde siz faizleri düşürdünüz.

Bu 13'üncü sayfadaki göstergelerde de rakamlarda da kamu-özel iş birliğiyle ilgili borçlarınız yok, onu göremedim. Eğer varsa onu da işaret ederseniz memnun olurum. Mesela, 21'inci sayfada yine, yatırım eğilimi istihdam beklentisi için çok çok aşırı iyimser bir tablo çizmişsiniz. Şimdiye kadar bizde yatırımlar da maalesef, dediğim gibi, son yıllarda artmadı, istihdam beklentisi de maalesef istihdamda da bir yükselti söz konusu olmadı. Her yıl buna benzer tahminlerde bulunuyoruz, maalesef gerçekleşmiyor.

Bir de şu 31'inci sayfada rezervleri vermişsiniz Sayın Başkanım. Şimdi, net rezervler daha önceki yıllarda da veriliyordu; net rezervler veriliyor, tüm dünyada böyle. Şimdi, siyasi iktidar verebilir, Sayın Cumhurbaşkanını "122 milyar dolar." diyebilir ama sizin dememeniz lazım. Mesela, geçen yıl Naci Bey şeyde -sunumu var burada- o rezervleri vermemiş çünkü rezervleri verse, net rezervleri verdiğinde negatif olduğunu göreceğiz. Şimdi, eğer "Yok, 122 milyar dolarımız vardır." diyorsanız, o zaman bugün kur olmuş 8,97 lira; niye müdahale etmiyorsunuz? 122 milyar dolar rezervimiz varsa neden müdahale etmiyorsunuz piyasaya? Her gün böyle yabancı paranın artışına göz yumuyorsunuz? Edemezsiniz çünkü net olarak elimizde o rezervler yok maalesef; keşke olsa, keşke olsa.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Serbest piyasaya müdahale olur o zaman.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Efendim arkadaşlar?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Arkadaşlar, müdahale etmeyelim lütfen.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Şimdi, bir konu da geçen yıl Sayın Başkana sormuştuk bu 128 milyar dolar meselesini. Bu, siyasi olmaktan da çıktı, önemli bir teknik konu. Bilmiyorum, Durmuş Başkanım da bilir herhâlde, Merkez Bankası tarihinde var mı böyle bir konu, söz konusu olmuş mu? Yani Merkez Bankası adına Hazine'nin satış yapması, Hazineyle protokol yapılması, Hazineyle ikinci bir protokolün varlığından da söz ediliyor, daha doğrusu var böyle bir protokol; bunları açıklayabilir misiniz Sayın Başkanım? Burası Türkiye Büyük Millet Meclisi, milletvekili olarak bilmemiz gerekir. Bu ikinci protokol nedir? Bu konuyla ilgili bir denetim yaptırınız mı? Geçen yıl Sayın Başkan yaptıracağını, denetim birimlerine böyle bir talimat verdiğini söylemişti. Yapılıyor mu böyle bir denetim ya da yapıldı mı, sonuçları ne oldu? Öğrenebilirsek çok memnun oluruz bu denetimin sonuçlarını 128 milyar dolarla ilgili.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz doldu.

Grup sözcülerimize daha toleranslı bakıyoruz.

Lütfen toparlayınız.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Ya, bu ikinci protokol ve 128 milyar dolarla ilgili denetim sonuçlarıyla ilgili bilgi verebilirseniz çok memnun olurum.

Bir de Merkez Bankasında, bizim tespit ettiğimiz kadarıyla -Merkez Bankası kurumlaşmış bir yerimiz ama şu anda bir tedirginlik var- hazirandan beri, söylendiğine göre, 90 kişi görevden alınmış üst yönetimden. Son on yılda -bilmiyorum- kaç kişi görevinden istifayla ayrıldı? Yani Merkez Bankası kadrolarında da önemli aşınmalar söz konusu olmuş Sayın Başkanım. Kurumsallaşma açısından çok önemli, biraz önce söyledim, Osmanlı Bankası Londra'da kurulmuş, yabancılar kurmuş, para basma yetkisi almış Osmanlı Devleti'nde; bizim o durumlara düşmememiz lazım; onun için, bu konularla ilgili hassas olmamız lazım takdir edersiniz ki.

Çok uzatmayayım, değerli arkadaşlarımız da soru sormak isterler herhâlde. Bir de şu faiz kararlarıyla ilgili olarak, PPK üyeleri burada değil ama... Nasıl karar alınıyor? Şeffaflık açısından PPK üyelerinin kullandıkları oyları kamuoyuna açık hâlde getirmeyi düşünmez misiniz? Yani bilinmesinde fayda olduğunu mülâhaza ediyorum. Bir de orada nasıl oy kullanılıyor, nasıl karar alınıyor? Yani sizin verdiğiniz karar doğrultusunda mı karar alınmış oluyor yoksa bir çoğunluk görüşü mü esas alınıyor? Nasıl bir usul takip ediliyor, o konuda bilgi verebilerseniz memnun olurum.

Soruşturmaları sordum, 128 milyar dolarla ilgili soruşturma konusunu; bir de herhâlde denetim birimi de taşınmış, dolayısıyla bazı çalışmaları yapamıyorlar. Yani bu 128 milyar dolarla ilgili denetim yapılmamasında bu taşınmanın da bir etkisi söz konusu oldu mu?

Çok teşekkür ederim, tekrar başarılar diliyorum.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Kuşoğlu, teşekkür ediyorum.

Sayın Paylan...

Sayın Paylan’a ayrıca teşekkür ediyoruz, Ankara dışında bir programı vardı, bu sunum için iptal edip geldi.

Buyurun lütfen.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli vekil arkadaşlarım, Sayın Merkez Bankası Başkanımız ve değerli arkadaşımız, Komisyondan geçmiş dönemden arkadaşımız, değerli bürokratlar, basının değerli emekçileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkan -gecikmiş, tabii ki bizim elimizde değil, keşke daha önce bu buluşmayı yapsaydık- göreviniz hayırlı olsun diyorum. Çünkü bazen gerçekten hayırlı olsun demeye bile fırsat kalmayabiliyor, o açıdan, hayırlı olsun diyorum bir an önce, umarım başarılı olursunuz.

Sayın Başkan, ben sunumunuzu dikkatlice dinledim ancak en son söyleyeceğimi baştan söyleyeyim; bir hayal kırıklığına uğradığımı söyleyebilirim. Sebebi de şu: Sayın Başkan, sizin Para Politikası Kurulu üyeleriyle ve bütün kurum olarak iki göreviniz var, kanunun size belirlediği iki görev var, biliyorsunuz bunu. Bir: Fiyat istikrarı ki fiyat istikrarı konusunda gerçekten bu sunum büyük bir hayal kırıklığıdır. Düşünün, memlekette fiyat istikrarı darmaduman olmuş, fiyatlar her gün değişiyor. Ben geçen gün Ağrı’daydım, şöyle diyor yurttaş: “Geçen yıl 5 litresi 45 lira olan ayçiçeği yağı şimdi 90-95 lira, makarna 2 katına, 3 katına çıktı.”

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Bütün dünyada böyle.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Şu var: Yapışkan bir enflasyon dönemindeyiz. Yani herkes bir sarmal içinde fiyatları artırırken ve yurttaşlarımız bu fahiş fiyatlar altında ezilirken bu işin doktoru olması gereken Merkez Bankası Başkanımız geliyor buraya, sunum yapıyor ve genelgeçer ifadelerde bulunuyor. Açıkça söyleyeyim, ben bu sunumdan hiçbir şekilde tatmin olmadım, yurttaşlarımız da tatmin olmuş değil ki sizin enflasyonu düşüreceğinize kimse inanmıyor. Tabii ki bu konuda tek sorumlu siz değilsiniz, elbette burada temel sorumlu iktidardır ama sizin göreviniz, iktidar yanlısı da yapsa, iktidar irrasyonel politikalar da uygulasa kanunun size verdiği görevi yerine getirmeniz, toplumun sizden beklediği şey budur. Hem Hükûmete hem kamuoyuna “Arkadaş, para politikası rayından çıktı, bu konuda biz şu şu adımları atacağız.” demeniz gerekir ve toplumu inandırmanız gerekir. Bakın, bir örnekle başlayayım: Biliyorsunuz, dünya bir şok yaşadı ve bunun sonucunda da bütün dünyada fiyatlar rayından çıktı. Yani Amerika’da bugün TÜFE 5 küsur yani sanıyorum; 5,4 perakende fiyatlardaki artış,

ÜFE de 8 veya 9, o civarlarda. Şimdi, düşünün Amerikan Merkez Bankası uyguladığı etkin iletişimle, onunla enflasyonu 5 veya 8’ken piyasaları ve kamuoyunu şuna inandırdı: “Bak, enflasyon 5, 6, 7, 8 ama hiç merak etmeyin, bu enflasyon düşecek.” e inandırdı. Neyle inandırdı? Sıfır faizle. Para politikası faizi 0 ila 0,25 arasında biliyorsunuz. Yani faizi yükseltmeden ufkü gösterdi, dedi ki: “Bak, ben faizi yükseltmiyorum, bu enflasyon geçicidir ve hiç merak etmeyin 2’ye düşecektir.” Ve milleti inandırdı, büyük oranda inandırdı; inanan var, inanmayan var, ayrı ama inandırdı ki Amerika Hazine faizleri şu anda 1,30’larda, 1,40’larda, 1,50’lerde geziyor, öyle değil mi? Öyle olmasa, güvenmiyor olsa ne yapardı? Eğer piyasa enflasyonun 5-6 olacağını düşünseydi Amerikan Hazine kâğıtları 5’lere, 6’lara çıkardı, öyle değil mi? Ve Amerikan Merkez Bankası da politika faizini yükseltmek zorunda kalırdı belki ama inandırdı.

Bakın, siz o kadar başarısızsiniz ki siz yüzde 19 olan enflasyona yüzde 19 faiz verdiniz, şimdi yüzde 18’e düşürdünüz. Yani neredeyse açıklanan enflasyon kadar faiz veriyorsunuz, Amerika gibi yani sıfır faiz vermiyorsunuz ve şuna inandıramıyorsunuz, bu kadar yüksek faiz verirken piyasayı “Hiç merak etmeyin, ben enflasyonu düşüreceğim.”e inandıramıyorsunuz. Niye? Çünkü bir Merkez Bankasında olması gereken üç şey sizde yok. Birinci şey, size itibar yok, Merkez Bankasının en büyük sermayesi itibardır. Merkez Bankası için en önemli şey itibardır, en önemli sermayesi itibardır; itibarınız sıfır çünkü sizden önceki Başkanların nasıl koltuktan alındığını bütün herkes biliyor ve sizin bir vesayet altında olduğunuzu da herkes biliyor. Merkez Bankasının kurumsal yapısının rasyonel politikalar üretme yeteneği olmasına rağmen bu rasyonel politikaları üretme yeteneğinizin asla olmadığını herkes biliyor, o konuda itibarınız sıfır.

İkincisi...

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Sayın Başkanım, bu şekilde konuşma üslubu çok hoş değil.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Siz uyaramazsınız efendim, siz buranın Başkanı değilsiniz.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Benim şahsıma söylüyorsunuz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) - Şahsınıza değil, efendim, kurumsal olarak bir eleştiri yapıyorum. “İtibarınız sıfır, itibarınız sıfır.” diyorum ya.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Garo Bey, fikirlerinizi, eleştirilerinizi daha farklı kelimelerle de ifade edebilirsiniz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Fikirlerimizi söylüyorum efendim. Hayır, efendim, yakıcı bir durumla karşı karşıyayız Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Farklı algılamalara yol açmamalı, değerli bir kurumumuzdan bahsediyoruz ama söz verdiğimizde mutlaka cevabını verecektir Başkanım.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bir Merkez Bankası için olması gereken ikinci şey: Politika belirlemedeki bağımsızlık. Ya, politika belirlemede bağımsızlığınız asla yok. Sayın Cumhurbaşkanı, sonuç olarak, o gün ne derse o oluyor. Yani sizin bağımsız olduğunuza, politika belirlemede bağımsız olduğunuza inan 1 kişi varsa bu salonda veya Türkiye’de veya dünyada, getirin, deyin ki: “Bak, bu inanıyor, bu kişi inanıyor.”

ABDULLAH NEJAT KOÇER (Gaziantep) – Var, var, milyonlar var. Ne demek “1 kişi yok.” Milyonlar var.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Yok, kimse inanmıyor.

ABDULLAH NEJAT KOÇER (Gaziantep) – Olur mu öyle şey!

GARO PAYLAN (Diyarbakır) - Üçüncü şey: Rezerviniz yok. Yani 128 milyar dolarla sonuç olarak kesinleşmiş olan şey rezerviniz ekside. Yani bu anlamda kasanız boşken, eksideyken bir gücünüzün olmadığını hem faiz silahını etkin kullanma yönünde bir gücünüz yok hem de rezerv politikası konusunda bir gücünüz yok çünkü rezerviniz ekside ve en önemli şeylerden birisi de güven yani size karşı güven yok.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Müthiş bir güven var.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Şimdi, buna baktığımızda sizin ne fiyat istikrarına...

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Ya, sen konuştuğunda ya iftira atıyorsun ya algı yapıyorsun ya da farklı bir şey yapıyorsun.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, müsaade eder misiniz?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ekrem Bey, söz verdiğimde cevabını verin lütfen.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Bir kamu kuruluşuna, Merkez Bankasına güvenle ilgili laf söylenebilir mi ya!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ekrem Bey, söz istediniz...

ERHAN USTA (Samsun) – Cumhurbaşkanlığı Merkez Bankasına müdahale ederken şu tavrınızı gösterseniz Merkez Bankası bugün daha güvenilir bir kurum olurdu.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Erhan Bey, bak, şöyle: Yanınızda Merkez Bankası eski Başkanı var. Bir kurumu eleştirebilirsiniz...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Ekrem Bey, size söz vereceğim, o zaman...

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Böyle bir şey olur mu ya!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ekrem Bey, bir rica ediyorum... Arkadaşlar...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Başkanım, kim konuşuyor?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Değerli Arkadaşlar, bir saniye...

(Gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Değerli arkadaşlar, hepinize söz vereceğim, sıra geldiğinde görüşlerinizi ifade edersiniz. Hiç kimse başkası adına konuşmasın, herkes kendi görüşünü ifade etsin.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bakın, maalesef söylüyorum, Merkez Bankamızın...

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Eleştirebilirsiniz ama cümleleriniz kesinlikle doğru değil.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) - Ben hakaret etmiyorum, eleştiriyorum. Merkez Bankamızın maalesef diyorum kanunda verilen iki görevi de...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Garo Bey, şu konuda arkadaşların bir şeyini söyleyelim...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Başkanın itibarına bir şey söylemiyorum ya!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Şöyle: Hani, başkaları adına konuşmayalım da kendi adımıza fikirlerimizi söyleyelim.

ERHAN USTA (Samsun) – Sayın Başkan, kredibilite ile itibar aynı şey. Yani “kredibilite” dediği zaman doğru, itibar dediği zaman... Ben de aynısını kullanacağım.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – İtibar ile kredibilite aynı şeydir ya.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Farklı algılanabiliyor bazen.

ERHAN USTA (Samsun) – Elbette, ben de aynısını kullanacağım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar...

ERHAN USTA (Samsun) – Efendim, bakın sözlüğe...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Yok, Erhan Bey, buradaki tartışma şu, tartışma şu değerli arkadaşlar... (Gürültüler)

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Yani itibar kredibilitedir. İngilizce karşılığını mı söyleyeyim yani? İngilizce karşılığını mı söyleyeyim?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – “Kimse bu salonda inanmıyor.” dediğin zaman başkası adına... Onu söylüyoruz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan... Sayın Başkan...

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Kendi görüşünü söyle!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ekrem Bey, sıra geldiğinde görüşlerinizi ifade edin lütfen.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Merkez Bankasının 2 görevi var... (Gürültüler)

Arkadaşlar, bir müsaade edin, ne oluyor ya!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Salondakiler adına değil de kendi adınıza konuşursanız memnun olurum.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Öyle yapıyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – “Kimse yok.” diyorsunuz ya, kendi adınıza söyleyin.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Tamam, peki, kendi adıma söylüyorum, düzeltiyorum, kendi adıma söylüyorum.

İBRAHİM AYDIN (Antalya) – Tamam, şimdi oldu.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, 2 görevi var Merkez Bankasının...

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Bu koridorları bir dolaşsın da...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ya, arkadaşlar, bir susun ya!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, müsaade edelim, bir söz verdik.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Burada idari görevde bulunanların tamamı bu konuşmayı tasdik ediyor hiç şüphemiz olmasın.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Yılmaz, bir söz verdik, lütfen...

Değerli arkadaşlar, Komisyonumuzun bir usulü var.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Değerli Başkanım, herkesin kendi görüşü vardır, kendi görüşünü söyler.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Rica ediyorum Ekrem Bey.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Kimse kendi devletine böyle ihanet etmez!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ekrem Bey, defalardır uyarıyorum.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Merkez Bankası...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, bir saniye ama böyle olmaz, yönetemeyiz burayı.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Sayın Başkan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Söz vereceğim size, söz talebiniz var önümde, sıra geldiğinde en net şekilde görüşlerinizi ifade edin ama böyle karşılıklı bitiremeyiz bu tartışmayı. Lütfen!

Buyurun.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Arkadaşlar, bakın, ben niye bu kadar yakıcı konuşuyorum, biliyor musunuz? Şu anda sokakta yaşanan işsizliğin, açlığın, yoksulluğun temel sebeplerinden biri Merkez Bankasının uygulayamadığı para politikasıdır; emin olun, söylüyorum. Şu anda enflasyon gıda fiyatlarında yüzde 50'ye, yüzde 100'e varmış, insanlar açlıkla, işsizlikle, yoksullukla inim inim iniyorlar; bu konuda kurumlarımızın işlemesi için fevran ediyorum.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Ne yapsın yani? Hangi politikayı uygulasin?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Kurumlarımızın işlemesi için etkin güven vermesi gerekir. Bakın, diyorum ya, Amerikan Merkez Bankası sıfır faizle “Merak etmeyin, enflasyon yüzde 8 ama yüzde 2'ye düşecek.” diyor; sıfır faize inandırıyor.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Biz de yaptık, 2011'de biz de yaptık.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Biz de yaptık. Cumhurbaşkanı...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ekrem Bey, lütfen ama...

Bizim Merkez Bankamız yüzde 18, yüzde 19 faizle inandıramıyor enflasyonun düşeceğine.

Bakın, arkadaşlar, geçen sene de örneğini vermiştim, bugün de gittim aldım simitçiden. Simitçi geçen yıl 2 lira olan simidini 3 liraya satıyor. Sordum, neden arkadaşım dedim, sordum, neden dedim. “Sen doğal gazın kaç para olduğunu biliyor musun? Sen doların kaç para olduğunu biliyor musun?” dedi simitçi ya, simitçi, sokaktaki simitçi!

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Simidi kim alıyor? Gariban alıyor, gariban. Geçen yıl 2 lira olan simit, bugün 3 lira; hadi buyurun. Geçen yıl 45 lira olan ayçiçeği yağı bugün 90 lira. Bu konuda fren olması gereken mekanizma kim? Merkez Bankası. Kim fren olacak? İnandırarak insanları, inandıracak, inandıracak; para politikası, fiyat istikrarı, enflasyon konusunda inandıracak. Ne yapıyor Merkez Bankamız? Şu sunumda inandıracak ne var arkadaşlar? İnandırarak ne var enflasyonun düşeceğine dair? Hiçbir şey yok ve yapışkan bir enflasyon dâhilindeyiz.

Ben kirada oturuyorum, mal sahibinin yüzde kaç artış yapması lazım kiraya Sayın Başkan? Yüzde 17-yüzde 18, değil mi? En fazla TÜFE kadar yapabilir, değil mi? Bana telefon açtı -artış günüm geldi- yüzde 40 zam istiyor. “Ya, Sayın Ev Sahibim, en fazla yüzde 19 yapabilirsin.” dedim. Bununla milyonlarca vatandaş karşılaşır. “Sayın Vekilim, sen demiyor musun ‘Enflasyon yüzde 19 değil.’” dedi. Ben öyle diyorum, evet, kamuya açık olarak böyle diyorum. Ben yüzde 19 değil de diyorum. Al işte, golü yedik, yüzde 40 zam istiyor ev sahibim. Çünkü o da biliyor ki enflasyon yüzde 19 değil. Ya, halk buna inanmıyor, yüzde 19'a inanmıyor; çarşıya çıkıyor, ayçiçeği yağına yüzde 100 zam varsa yüzde 19'a inanmaz.

Bakın, siz çok büyük iki hata yaptınız göreve gelir gelmez. Birincisi: “Geçmişe dönük, enflasyona bağımlı olarak para politikası belirleyeceğim.” dediniz. Ne dediniz? “Mevcut enflasyonun üzerinde olacak faiz.” dediniz. Geçmişe bağlı kaldınız, geleceğe o ufku çizemediniz. “Geçmiş manşet enflasyonuna bağlı kalacağım.” dediniz. Öyle düşürebilir misiniz enflasyonu? Düşüremezsiniz. “Geçmişte enflasyon yüzde 19 ama ben yüzde 5'e düşüreceğim. O yüzden de siz merak etmeyin,

bu şekilde ben faizleri düşürebilirim.” diye inandırmanız gerekiyordu ama siz buna inandırmadan enflasyon, o mevcut enflasyonun üzerine çıktı. Bakın, siz piyasaya bir taahhütte bulunuyorsunuz, diyorsunuz ki: “Faiz enflasyonun üzerinde olacak.” Ne oluyor üzerine çıkınca, Başkan ne yapıyor? “Yok, ben çekirdek demek istedim.” diyor. Böyle bir Merkez Bankasına ve Başkanına kim güvenir? Bakın, aylarca “Ben enflasyonun üzerinde faiz yapacağım.” diyor; çok büyük hata bu, birinci hata. İkinci büyük hata: Enflasyon faizin üzerine çıkınca “Ya, ben aslında çekirdek demiştim.” diyor. Böyle bir politika olabilir mi? Hem kurduğu politika yanlış hem de piyasaları aldatması bu anlamda yanlış, iki türlü yanlışla karşı karşıyayız.

Ne oldu sonuç olarak? Piyasaya güven vermeden, inandırmadan Sayın Cumhurbaşkanının talimatıyla faizi düşürdünüz. Ne oldu sonuçta? Faiz düştü mü arkadaşlar? Düşmedi, faiz yükseldi, gidin bankalara... Kredi faizi düştü mü, mesele budur, kredi faizi? Vatandaşın aldığı faizde bir düşüş var mı? Hayır, yok. Hazinemizin borçlanma faizi düştü mü? Hayır, düşmedi, yükseldi. Hazinemizin borçlanma faizi yüzde 17’diydi, yüzde 19’a yükseldi. Hazinemizin ödeyeceği faiz daha yüksek. Neden? Çünkü Merkez Bankamız güven yaratmadan en önemli silahından vazgeçti, düşürdü. Ben de düşük faiz istiyorum, evet, hepimiz düşük faiz istiyoruz ama önemli olan, faize inandırmaktır, düşmesi gerektiğine inandırmaktır. İnandırmadan hasta bir bünyeye ilacı keserseniz -hekimler var aramızda- ne olur? Bünye daha da hasta olur çünkü faiz bir ilaçtır. Eğer hasta bünye iyileşmeden, ateş 40 dereceden siz faizi düşürürseniz ateş 42 dereceye çıkar, bünye havaleye girer. Bu anlamda yakıcı bir durumla karşı karşıyayız değerli arkadaşlar.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Toparlayabilirsek memnun olurum, epey bir aştık.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkanım, çok müdahale oldu; bir de bizden bir kişi, ben konuşacağım, programımızı bozduk geldik. Müsaadenizle toparlayacağız.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bakın, 2018 yılında... İyi bir şoför nedir Merkez Bankasında biliyor musunuz? Gaz-fren ayarını bilendir şoför, gaz-fren; ufkü görendir, ufkü, ufkü gören ve gaz-fren ayarını yapabilen. 2018 yılında bu Para Politikası Kurulu üyelerine -değişmedi herhâlde, aynı Para Politikası Kurulu üyelerine- “Gaza çok basıyorsunuz.” dedik. O zaman seçime gidiliyordu, “Bir şey olmaz...” Gaza basmaya devam ettiler, düşük faizde de kredi genişlemesi oldu. Sonucu ne oldu? Dolar 2 katına çıktı; 3,5-4’ten 7,5’a çıktı Berat Bey’in yönetiminde. Ne yaptılar? “Dış mihraklar var.” Dediler. “Dış mihrak...” Oysa mesele dış mihrak değildi, yanlış para politikasıydı. O tencerenin fokurdadığını görüp 1-2 puan müdahale etseydi o zaman, 7’den 9’a yükseltseydi ve “Düşecek tekrar, merak etmeyin.” diye güven verseydi, o zaman bu duruma düşmeyecektik ama o zamanki Para Politikası Kurulu üyeleri bunu yapmadı; aynı Para Politikası Kurulu üyeleri şu anda görevde. Bülent Bey “Ya, bu Para Politikası o zaman gaza basıyordu, şimdi frene basıyor, sonra niye gaza basıyor?” diye sordu ya; işte, gaz-fren ayarını yapamayan merkez bankaları ufkü göremeyen merkez bankalarıdır. Bu açıdan ufkü görecekt, yumuşak gaza basacak, yumuşak frene basacak ve içindeki yolcuları hasta etmeyecek. Bu Merkez Bankası, içindeki 84 milyonu hasta ediyor, para politikalarını uçuruyor, o yüzden rasyonel politikalara ihtiyacımız var değerli arkadaşlar.

Bakın, bu Merkez Bankası Başkanımız ne dedi biliyor musunuz geçenlerde? “CDS, risk primi niye bu kadar yüksek?” dendi. Nasıl açıkladı biliyor musunuz? “Ya, bizim ülkemizde zenginler güvende, Brezilya’da zenginler yüksek duvarlar arkasında oturuyor, orada zenginler risk altında; ben anlamıyorum bizim risk primimiz niye yüksek?” dedi. İşte, böyle anlıyor Merkez Bankası Başkanımız CDS risk primini, ülke risk primini böyle anlıyor. Arkadaşlar, bunda bir yanlışlık görmüyor musunuz ya? Zenginlerin güvenliği midir ülkenin risk primi ya? Allah’ınızı severseniz, böyle bir şeye nasıl

eyvallah edebiliriz? Ya, ondan sonra ne oldu? Risk primimiz 360'tan 450'ye çıktı çünkü Merkez Bankası Başkanımız zenginlerin güvenliği olarak anlıyor ülkenin riskini. Böyle bir şeyi eleştirmeyecek miyiz?

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Siz öyle anlamışsınız.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Siz aynen öyle açıkladınız, tekzip de etmediniz Sayın Başkan. Tekzip etseydiniz keşke, tekzip etmediniz.

Bakın değerli arkadaşlar, ben, şimdi, Sayın Başkana şu sorularımı sorarak bitireceğim.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Kişiselleştirmeden söylerseniz...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, asla kişisel algılamayın meseleyi, memleket meselesidir sizin yönettiğiniz görev. Bakın, ama kurumsal olarak soruyorum, asla kişiselleştirmiyorum ve kurumunuzun durumundan bahsediyorum ve kurumunuzun güçlü olması 84 milyonun istikbalidir. Çöpten ekmek toplayan yurttaşımızın çöpten ekmek toplayıp toplamayacağına sizin uyguladığınız politikalar da katkı veya zarar verecek.

Bakın, dünyada bol para dönemi var; şu anda siz rahatsızsınız, yağmur yağıyor, bereket her yerden, trilyonlarca dolar yağıyor. Üç vakte kadar bu yağmur kesilecek, biliyorsunuz. Fed sonbahara “tapering”i başlatıyor, parayı kısacak, seneye faizi yükseltecek, Avrupa Merkez Bankası aynı şekilde. Kara günler geliyor, ya, bol para dönemi bitiyor arkadaşlar. Bol para döneminde hastalığımız ortaya çıkmadı çünkü para boldu, hastalık ortaya çıkmadı. Şimdi, bu hastalıklar ortaya çıkacak bizim gibi ülkeler için ve önümüzde bir kara kış yaşayabiliriz, bunlar iyi günlerimiz. Bu açıdan çatıyı sağlam tutmamız lazım, para politikası çatımızı çürük. Siz para politikası çatısını güçlendirmek için gerçekten ne yapacaksınız? Milletin vekili olarak size bunu soruyorum, bu sunumda bu yok Sayın Başkan.

Bütün sorularıma cevap vermezseniz de buna cevap verin, son soracağım şey şu: Faiz sebep, enflasyon sonuç mudur Sayın Başkan? Buna lütfen cevap verin, bir tek buna cevap verin benim için. Siz “Eğer faiz sebep, enflasyon sonuç.” diyorsanız... Ki yazılarınızda öyle dediniz, geçmişte yazdığınız yazılar arşivlerde, eğer o yazılarınızın arkadaysanız buna inanıyorsunuz, buna inanıyorsanız da büyük bir hata yapıyorsunuz Sayın Cumhurbaşkanı gibi. Faiz sebep, enflasyon sonuç değildir. Eğer böyle bakıyorsanız bu ülkenin fiyat istikrarını sağlaması imkânsızdır.

Sonra, Sayın Başkan, görevden alınacağınıza dair haberler var. Biliyorsunuz, bu hafta bu da yankılandı.

ABDULLAH NEJAT KOÇER (Gaziantep) – Yalanlandı o, tekzip edildi.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Her şey yalanlanınca illaki yalan demek değildir, ateş olmayan yerden duman çıkmaz.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Her şey söylenince de gerçek demek değildir.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ateş olmayan yerden duman çıkmaz.

Bakın, şöyle söyleyeyim: Görevden alınma durumuyla karşı karşıya olan bir Merkez Bankası Başkanının, Demokles'in kılıcı her an başında olan Merkez Bankası Başkanının etkin görev yapma olasılığı var mıdır, size bunu soruyorum.

Yani sonuç olarak, Sayın Cumhurbaşkanı “Faiz düşsün.” diyor “Düşecek.” diyor siz düşürüyorsunuz bu kadar. Ya, bu, talimattır. Bu görevi bu anlamda kabul ettiyseniz bu durumu da kabul etmiş oluyorsunuz yani bunu kabul etmenizin ben yanlış olduğunu düşünüyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sorularımızı tamamlayalım lütfen, çok aştık.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, Para Politikası değişmiyor, eski Para Politikası Kurulu üyeleri var, bir değişiklik oldu sanıyorum. Ya, aynı Para Politikası üyeleri bundan bir yıl önce yani aylar önce Naci Ağbal göreve geldiğinde “Arkadaş, faizi yükselteceğim, sıkı para politikası uygulayacağım.” deyip bir politika uyguladılar, aynı Para Politikası üyeleri sizinle beraber “Şimdi, efendim, ben çekirdeğe bakarım.” kademeli olarak faizi düşürecekimize onay veriyorlar, üstelik durum daha da yakıcıyken, enflasyon daha da yakıcıyken. Ben bu durumda çok ciddi bir zaaf görüyorum.

Yani, aynı Bülent Kuşoğlu’nun söylediği gibi, FED’in -biliyorsunuz- karar veren üyeleri sinyal verirler, piyasa da buradan okur üyelerinin, efendim, hangi görüşlere sahiptir, şahindir, güvercindir, şudur budur. Yani burada bütün para politikasına bir Merkez Bankası Başkanı mı karar vererek sonuç ortaya çıkıyor, bunu size soruyorum. Neden böyle ortaya çıkıyor? Başkan değişiyor, politika değişiyor, böyle bir şey olabilir mi? Berat Bey’in döneminde tam gaza basıldı, Naci Bey aşırı frene bastı, siz geldiniz yeniden gaza bastınız. Şimdi diyorsunuz ki “Zorunlu karşılıkları da düşürecekim, frene basıyorum.” Böyle gaz-fren politikasını nereye kadar sürdürmeyi düşünüyorsunuz Sayın Başkan?

Son sorum da: kripto paralarla ilgili Sayın Başkan. Bakın, pek çok skandala ülkemiz imza attı; Banker Kastelli krizi oldu, işte Tosuncuk meselesi, işte Çiftlik Bank meselesi oldu, Eminevim meselesinde milyonlarca mağdur var memlekette. Şimdi, pek çok devlet bunu tartışıyor ve regüle ediyor kripto para alanını. Şükür ki bizde daha kimse duvara çarpmadı, daha intihar edenler falan, düşüyor, çıkıyor çünkü bir günde yüzde 70 çıkıyor, bir günde düşüyor, çıkıyor. Merkez Bankamızın bu konuda nal topladığını düşünüyorum. Bakın, çok erken regüle etme dönemine girmemiz gerekiyordu Sayın Başkan ve şu anda, ben açıkça söyleyeyim, diyelim ki FED frene bastı, bir anda bu alanda pek çok kripto para, biliyorsunuz, devre dışı kalabilir ve milyonlarca mağdur olabilir, binlerce insanımız intihara kadar sürüklenebilir. Neden bu alanı regüle etmekle ilgili bu kadar geç kalındı diye bunu sormak isterim

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Sayın Paylan.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Son cümlemlerle şunu da tamamlayayım...

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Bizi eleştirene kadar biraz da takip etseniz Garo Bey ne yaptığımızı görsünüz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ben çok iyi takip ediyorum, çok iyi... Yalnızca konuşuyorsunuz Sayın Başkanım, yalnızca konuşuyorsunuz; icraat yok, icraat yok.

Yani bu açıdan para politikası Sayın Başkan, hayati önemdedir, 84 milyon yurttaşımız için hayati önemdedir.

Ben Merkez Bankamızın güçlü olmasını istiyorum, itibarlı olmasını istiyorum; görevi olan para politikasını, enflasyonu etkin bir şekilde düşürmesini istiyorum, paramızın itibarını istiyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Dolar/TL 9 lira olmuş ve bunlar, maalesef, görevini yerine getiremiyor. Bu açıdan da ben Merkez Bankası Başkanımız ya görevini yapsın ya da istifa etsin diyorum.

İBRAHİM AYDIN (Antalya) – Her seferinde aynı, geçen yıl da aynıydı, şimdi de aynı.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Her seferinde aynı, değiş ya.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim, sağ olun.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ne var? Ya görevini yapsın ya da istifa etsin, bu kadar.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Usta, buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) – Teşekkür ederim.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Ya, biraz değişik Garo.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Senin dilin çok yaralayıcı bir dil, beraber görev yapıyoruz yani.

ERHAN USTA (Samsun) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, Sayın Usta'ya söz verdim, lütfen...

ERHAN USTA (Samsun) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Merkez Bankasının değerli temsilcileri, değerli basın mensupları; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, biz konuşmanın iki bölümden oluşacağını düşünüyorduk, önce değerlendirme yapacağız, sonra soru, ancak Sayın Başkan “İkisini birleştirelim.” deyince... Düşüncelerimizi değişik mecralarda açıklıyoruz, işte, sosyal medya hesaplarımızda, basın toplantılarımızda, efendim, Meclis konuşmalarımızda -bilmiyorum, Sayın Başkan bunları takip ediyor mu- o yüzden değerlendirme yapmak yerine sorularıyla ben konuşmamı sürdüreceğim.

Yalnız, benim sunumda aslında en dikkatimi çeken, bana göre de en kritik açıklama, gıda enflasyonunun son ayda yüzde 29'dan yüzde 28,79'a düşmesine yönelik Sayın Başkanın açıklamasıydı, gerçekten bunun üzerinde de uzun uzadıya durdu, “Taze sebze meyveden şey yaptım.” dedi. 29'dan 28,79'a 0,2 puanlık düşüşü bize izah etti yani 29'a çıkışı izah etmediyse de en azından 0,2 puanlık düşüşü izah etti, kendisine de bu detaya girdiği için çok teşekkür ediyorum.

Garo Bey de ifade etti, ben de bunları çıkarmıştım, baktım şöyle, bize birden fazla sunum yapan hiç Merkez Bankası Başkanı olmuş mu; nasip olmamış. Yani Erdem Başçı'yı geçiyorum onun daha öncesinde 2016'dan itibaren Murat Çetinkaya 1 defa, Murat Ünsal 1 defa, Naci Ağbal 1 defa yapmış. Bu istatistiğe göre herhâlde sizin de 2'nci bir sunumunuzu sizden dinleyemeyeceğimiz görünüyor buradan bakınca.

Sayın Başkan, benim size, bu başarılarınıza ve Merkez Bankasının kredibilitesine gösterdiğiniz önemden dolayı “41 kere maşallah.” anlamına da gelsin diye 41 tane sorum olacak, izninizle bunları sormak istiyorum.

Birinci sorum, Türkiye'nin hangi alanlarda yapısal reform ihtiyacı var?

Hatta belki takip etmesi kolay olsun diye size de bir nüsha vereyim.

2) Bugün uygulanan maliye politikasının para politikasıyla uyumlu olduğunu düşünüyor musunuz? Maliye politikasından memnun musunuz?

Not da almıyorsunuz, sorulara da bakmıyorsunuz.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Verdiniz ya soruları.

ERHAN USTA (Samsun) – Bakmıyor da kâğıt orada duruyor. Yani Sayın Başkanın...

ORHAN YEGİN (Ankara) – Soruları verdiniz ya.

ERHAN USTA (Samsun) – O zaten tek bir yere bakıyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, kişisel tartışmalara girmeyelim, görüşlerimizi ifade edelim.

ERHAN USTA (Samsun) – Raporlarınızda neden Hükûmete eleştiri ve önerilerde bulunmuyorsunuz?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Başkanım ama bu önemli bir şey yani. Ciddiye almıyor yani.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yok yok, öyle... Niye öyle düşünüyorsunuz ya?

ERHAN USTA (Samsun) – Sayın Başkanın baktığı tek bir yer var, onu biliyorum Sayın Başkan yani ama bunu bu kadar açık etmesine gerek yoktu esasında.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Sayın Başkanım, “Ciddiye almıyor.” diyor da rica ediyoruz, lütfen, yani şahıslarla uğraşmayın diyoruz. Hani Sayın Usta, lütfen “Tek bir yere bakıyor.” zaten dedikten sonra yani “Niye benim sorularıma bakmıyor?” demek...

ERHAN USTA (Samsun) – Hayır, önce soruya bakmadığını gördükten sonra o tespiti yaptım beyefendi.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Öyle olur yani daha böyle...

ORHAN YEGİN (Ankara) – Size bakarak dinliyoruz aslında sizi.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Usta, devam edin lütfen.

ERHAN USTA (Samsun) – Yani sorular veriyoruz...

Önemli değil, peki, tutanaklardan bakacaktır belki.

Dördüncü sorum, Türkiye dünyanın en kırılgan ekonomilerinden bir tanesi. Ülkemizin kırılganlığının azaltılması için neler yapılmalıdır?

5) Bugün itibarıyla geriye doğru baktığınızda, son PPK'deki 100 baz puan faiz indiriminin doğru bir karar olduğuna inanıyor musunuz, sizce bu karar Merkez Bankasının bağımsızlığına gölge düşürmüştür müdür?

6) Kısa vadeli faiz indiriminiz uzun vadeli faizleri artırdı. Piyasa sizi anlamadı mı? Bunu bir iletişim kazası olarak mı görüyorsunuz?

7) Faiz indirim kararınızı Cumhurbaşkanının yetersiz bulduğuna ilişkin dış basında yorumlar yapılıyor ve görevden alınacağınız konuşuluyor. Cumhurbaşkanının böyle bir tasarrufu olursa bunu size karşı yapılmış bir haksızlık olarak görür müsünüz?

8) Üç yılda 4 Merkez Bankası Başkanı değişikliğini bağımsızlık açısından nasıl değerlendiriyorsunuz? Bunun Merkez Bankasının kredibilitesini nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?

9) Merkez Bankası bağımsızlığından ne anlıyorsunuz?

10) Sizce uluslararası veya Merkez Bankası net rezerv tanımı ne olmalıdır? Çünkü bu konuya hiç girmiyorsunuz.

11) Net rezerv tanımını neden kullanmıyorsunuz? Net rezervlerin eksi olduğu bir ortamda bu tanımı kullanmayı bir ihtiyaç olarak görmüyor musunuz?

12) “Bizi eleştirenler neden brüt rezervlere bakmıyorlar?” ifadenizde eski siyasetçi kimliğinizin varsa teknisyen kimliğinize baskın geldiğini düşünüyor musunuz?

13) Başkan olduktan sonra Berat Albayrak döneminde buharlaşan 128 milyar dolara ne olduğunu hiç araştırdınız mı? Bu eleştirilere ilişkin değerlendirmeniz nedir?

14) Rezerv biriktirme stratejiniz nedir? Yıllar itibarıyla ne kadar rezerv biriktirmeyi hedefliyorsunuz?

15) Türkiye'nin şu anda potansiyel büyümesini ne olarak hesap ediyorsunuz, Merkez Bankası olarak tabii ki?

16) Potansiyel büyümenin son yıllarda düştüğü yorumlarına katılıyor musunuz?

17) Türk lirasının hızlı değer kaybının, Avrupa Birliği ekonomik büyümesinin ve yurt içi talebin bu yoldaki ihracat artışına katkısını analiz ettiniz mi? Yani 3 unsurun; Türk lirası değer kaybının, AB büyümesinin ve yurt içi talebin. Sunumunuzda bir miktar bahsettiniz ancak hani katkı şeklinde değil

yani bunların etkili olduğu söyleniyor, zaten bunlar biliniyor ancak hangisinin katkısı daha fazladır, mutlaka teknisyen arkadaşlar ayırtmışlardır katkıları. Bu ihracat artışını sürdürülebilir görüyor musunuz? Bu katkıları da öğrenmek istiyorum.

18) Ağustos 2021’de altın hariç ithalat artışının ihracat artışından yüksek olmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

19) Kısa, orta ve uzun vadede ülkemiz için makul (cari denge/GSYİH) oranını ne olarak öngörüyorsunuz? Daha doğrusu “öngörüyorsunuz” değil, nedir, ne olmalıdır? Orta vadeli programda hedefler var ama onun dışında sizin düşünceniz var mı veya daha uzun vadede nasıl düşünüyorsunuz?

20) Ödemeler dengesi istatistiklerinde faiz giderlerimizin tamamını açıkça göremiyoruz, bunu göstermeye yönelik bir çalışmanız olacak mı?

21) 2020 yılı sonu itibarıyla on sekiz yıllık AK PARTİ hükümetleri döneminde bütçeden ödenen toplam faiz 494,1 milyar dolar; on sekiz yıllık dönem, 2020 sonu itibarıyla. AK PARTİ hükümetlerinden önceki on sekiz yılda ise -yani iki aynı dönemi karşılaştırıyorum- bunun tam yarısı kadar, 247 milyar dolar toplam faiz ödenmiştir. Faiz lobisi iddiaları çerçevesinde bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

22) Türkiye, 2020 yılı sonu itibarıyla on sekiz yıllık AK PARTİ hükümetleri döneminde 570,7 milyar dolar cari açık; AK PARTİ hükümetlerinden önceki on sekiz yılda ise sadece 22,5 milyar dolar cari açık vermiştir, yani net dış kaynak kullanmıştır. Aynı dönemlerde Türkiye ile gelişmekte olan ülkeler büyümesini mukayese ettiğimizde AK PARTİ öncesi dönemde Türkiye, gelişmekte olan ülkeler kadar yani yüzde 3,9 büyümüştür. Ancak, AK PARTİ hükümetleri döneminde çok yüksek -yani 22,5 milyar dolar bir taraftan on sekiz yıl, 571 milyar dolar bir tarafta on sekiz yıl- dış kaynak kullanılmasına rağmen gelişmekte olan ülkeler ortalaması olan yüzde 5,3’ün altında yüzde 5,1 büyümüştür, bu tespit. Bu durumu nasıl değerlendiriyorsunuz? Sorum bu.

23) 2021 yılı hariç on sekiz yıllık AK PARTİ hükümetleri döneminde kullanılan 570,7 milyar dolarlık dış tasarrufun -yani az önceki bahsettiğim cari açık toplamının- verimli kullanıldığına inanıyor musunuz? Ülkenin üretim kapasitesi bu miktarda artmış mıdır?

24) Uzun vadeli, ucuz, sağlıklı dış finansman sağlamak için Türkiye ne yapmalıdır?

25) Ödemeler dengesindeki net hata ve noksan kalemindeki son gelişmeleri nasıl değerlendiriyorsunuz?

26) Sektörlerin ve firmaların rekabet gücü, yatırım ihtiyacı, kârlılık, döviz açık pozisyonu bağlamında Türkiye’de sektörlerin durumunu nasıl değerlendiriyorsunuz? Biz biliyoruz ki Merkez Bankasında sektörlere ilişkin çok ciddi çalışmalar var. Buradaki “sektör”den kastım imalat sanayisi, hizmetler, tarım şeklinde değil, imalatın alt dallarına da girecek şekilde sektör ve firma üzerinde yani rekabet gücü, yatırım ihtiyacı, kârlılık ve döviz açık pozisyonu açısından sektörlerin durumunu... Tabii, bu hemen cevap verilecek bir şey değil, buna ilişkin yazılı olarak verilirse biz çok memnun oluruz.

27) Rekabetçi kur yorumlarına ilişkin değerlendirmeniz nedir? Zaman zaman böyle kur arttıkça “rekabetçi kur” diye birileri bir laf atıyor ortaya. Buna ilişkin Sayın Başkan, sizin değerlendirmeniz nedir?

28) Kur, kur-enflasyon geçişkenliği arttı mı azaldı mı? Yüzde 10 kur artışının enflasyonu kaç puan artıracığını hesap ediyorsunuz? En son buna ilişkin “yüzde 20” denilmişti ama muhtemelen değişmiştir veya yeni bir hesap var mı diye onu öğrenmeye çalışıyorum aslında.

29) Son PPK öncesi enerji, gıda gibi ürünlerdeki fiyat artışlarının arızı olduğunu ifade edip çekirdek enflasyonu dikkate alarak faiz kararlarını belirleyeceğinizi ifade ettiniz. Eylül ayında çekirdek enflasyonun da yükselmesiyle “Manşet enflasyona da bakarız.” dediniz. Bu, bir fikir değiştirme midir?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Tamamlayalım lütfen.

ERHAN USTA (Samsun) – Az kaldı.

Son kur artışlarından sonra çekirdek enflasyon daha hızlı artarsa neye bakacaksınız?

30) Cumhurbaşkanı Erdoğan son günlerdeki bir açıklamasında “Akaryakıt ve diğer enerji fiyat artışlarının 1/3’ünü, 1/5’ini ancak yansıtıyoruz.” dedi. Hem bu açıklamayı hem de küresel piyasalardaki enerji fiyat artışını dikkate aldığınızda faiz politikanızı belirlerken enerji fiyat artışlarını arızı görmeniz ne kadar mantıklıdır?

31) Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın “faiz sebep, enflasyon sonuç” teorisine katılıyor musunuz? Bu teori kararlarınızı etkiliyor mu?

32) Gelir dağılımı bozuluyor, yoksulluk artıyor. Bu durum enflasyonla mücadelede işinizi zorlaştırmayacak mı?

33) Geleneksel olarak orta vadeli programların son yılında enflasyon hedefi yüzde 5; bundan önceki de 4,9’dur, o arızıydı ama geleneksel olarak yüzde 5 olurdu son yılın enflasyon hedefi. Üç yıllık yapıyor biliyorsunuz, son OVP’de, 3’üncü yıl olan 2024’te TÜFE hedefi yüzde 7,6 olarak yer aldı. Türkiye orta vadedeki yüzde 5 enflasyon hedefinden vaz mı geçti? Sorum bu.

34) Yıllık bazda yurt içi ÜFE ile TÜFE arasında yaklaşık 25 puanlık bir makas var, bu farkı nasıl değerlendiriyorsunuz?

35) Bankalarda sorunlu krediler tam olarak gösterilmiyor. Bunu finansal istikrar açısından bir risk olarak görüyor musunuz?

36) Parlamentoda milletvekillerine yaptığınız bu sunumun yaptırımcılara yaptığınız sunumdan farkı nedir? Öyle ya, bizim bir farkımız olmalı Parlamento olarak, bu farkı izah ederseniz sevinirim.

37) Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının Ankara’da olması gerekmiyor mu? Çünkü nihayetinde Hükümetle koordinasyon içerisinde olması gerekir. “Hükümet” derken, sadece Sayın Cumhurbaşkanı anlamında demiyorum, kurumlarıyla, hazinesiyle, maliyesiyle, işte diğer kurumlarıyla, stratejisiyle olmanız gerekir. Özel sektörle ilişkileri zaten sistem üzerinden gidiyor dolayısıyla Merkez Bankasının İstanbul’a taşınmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

38) Pandemi döneminde uygulanan maliye politikasını ve kredi politikasını nasıl değerlendiriyorsunuz? Bugün işlerinizi zorlaştırdığını düşünüyor musunuz? Yani sizden önce uygulanan maliye politikasının ve kredi politikasının bugün sizin işlerinizi zorlaştırdığını düşünüyor musunuz?

39) Sunumunuzda pandemi döneminde yapılan mali ve finansal destekleri birbirinden ayırmadan, topluca verdiniz, Makroekonomik analiz açısından bunu ayırıştırarak incelemeniz gerekmiyor mu? Çok kısa bir şekilde rakamla ifade edecek olursak -zaten hepimiz IMF rakamlarını kullanıyoruz- mesela yani burada dünyanın da daha çok kullandığı rakam; harcamalar, ilave harcamalar ve vazgeçilen gelirler, bu anlamda baktığımızda, Türkiye, pandemi döneminden bugüne kadar millî gelirin yüzde 2,7’si kadar bir destek vermiş. Bu desteğin G20’deki gelişmiş ülkelerdeki aritmetik ortalaması yüzde 12,9 yani bizde 2,7 olan 12,9. “Emerging market”lerde G20’deki “emerging”lerde, gelişmekte olan ülkelere ortalama 4,3, bizde 2,7 olan; bizden tek düşük olan bir Meksika var, o da zaten her şeyde bizim altımızda. Onun dışında yani G20 ülkeleri içerisinde en az mali desteği veren ülkeyiz. G20’nin dışındaki “advanced”

ekonomilerde ise ortalama oran 10,1 ama siz bunu 9,5 olarak finansal desteklerle birlikte veriyorsunuz. Bunu hakikaten bir teknisyen kimliğinizle mi yapıyorsunuz yoksa zaten siyasetçiler hep bunu veriyor, biz bunu biliyoruz, yoksa yine burada eski siyasetçi kimliğiniz mi baskın geliyor? Bu konuda bir değerlendirme yapmanızı istirham edeceğim.

40) Türk lirasının değerini nasıl koruyacaksınız Sayın Başkan? Şimdi az önce de ifade edildi, bir, Merkez Bankasının en önemli silahı -hadi "itibarı" deyince arkadaşlar alınıyor- kredibilitedir, şu anda Merkez Bankası sıfır kredibiliteyle çalışıyor. Bunu çok üzülerik söylüyorum bu ülkenin bir vatandaşı olarak, yirmi altı buçuk yıl Merkez Bankasıyla çok sıkı çalışmış bir eski teknisyen olarak söylüyorum, bu anlamda kullanacağımız bir alan yok. İkincisi, enstrüman olarak 2 tane silahımız var başlıca, bir tanesi faiz, bir tanesi de rezerv. Faizde de zaten limitliyiz, daha nereye kadar artıracaksınız? Ki artırma gibi bir düşünceniz de yok. Faizin yüksek olmasından biz de şikâyetçiyiz, bunu zaten her platformda söylüyoruz dolayısıyla faizde gidecek bir alan yok. Rezervler... İşte net tanımını sizden o yüzden istiyorum, farklı tanımlar var, Bloomberg farklı kullanıyor, biz farklı kullanıyoruz. Mesela son birkaç gündür yaptığımız o, eksi 45 milyar dolar bizim hesaplamamıza göre de -yani isterse eksi 40- olsun ama eksi, rezervi yok Türkiye'nin, bunu net olarak görüyoruz. Dolayısıyla, 2 tane enstrüman elinizde olmadan yerli paranın kıymetini nasıl koruyacaksınız? Türk lirası korumasız mı Sayın Başkan?

41) CDS'ten ne anlıyorsunuz?

Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Ekrem Çelebi, buyurun lütfen.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Başkanım, teşekkür ediyorum.

Benim ikinci dönem milletvekilliğim. Yani birçok Merkez Bankası Başkanını da burada dinledik için açıkçası. Demin Bülent Ağabey de söyledi, evet, gerçekten bu Plan Bütçenin en kıdemli üyelerinden bir tanesi, yani bir tanesi değil, en kıdemli üyesi -yanlış hatırlamıyorsam- Bülent Bey. Ben ilk kez bu kadar, 41 soru sorulan Merkez Bankası Başkanı gördüm.

Sözüme şöyle başlayıp ondan sonra bazı şeylere gelmek istiyorum: Tabii, burası bir ihtisas komisyonu, Sayın Başkanımız da daha önce burada hem milletvekilliği yapmış hem de Plan ve Bütçe Komisyonunda üyelik yapmış. Ben biraz önce de söyledim, özellikle, elbette ki milletvekilleri kamu kuruluşlarından gelen herkese buradaki devlet adabı ölçüsünde her türlü soruyu sorabilirler, bunda hiç kimsenin gıcunabileceği bir şey yok ama şimdi Bülent Bey'e bakıyorum, kendi devlet adamlarına teşekkür ediyorum... Bakın, ben sormuş olduğu soruların birkaç tanesini yazdım burada, "Merkez Bankasının taşınmasının nedeni nedir?" Sorabilir bunları. Faizlerin indirimi, Merkez Bankasının sunum kitapçığının ince olması, yatırım, rezervler, Merkez Bankası ile Maliye Bakanlığı arasında herhangi bir protokol olup olmadığı, istifalar, görevden alma vesaire; bunlar doğru şeylerdir ama şudur: Şimdi, keşke milletvekilimiz burada olsaydı. Geçen hafta da Ağrı'ya gitti. Dedi ki: "Ya, ben Ağrı'ya gidiyorum, ne yapabilirim?" Dedim ki: Sen Ağrı'ya gidersen, bak, ben sana bir dönerci vereyim, git oraya, dönerini de ye, yanında ayranını da iç, ondan sonra bir de Ağrı'yı gez, ondan sonra geliver. Gitti, anladığım kadarıyla gezdi, bir basın toplantısı da yapmış ama inanıp yapmış olduğu basın toplantısının içinde ne var biliyor musunuz? Burada her cümlesinde söylediği "savaş bütçesi", "saray", "faiz", "açlık", "yoksulluk" yani ne demek? Algı, iftira vesaire kendisine göre ne kadar şey varsa bunları söylüyor. Tabii, Sayın Merkez Bankası Başkanımızın arkasında belki 30'a yakın arkadaş oturuyor. Elbette ki devleti eleştirebiliriz ama devleti yaralayıcı bir dille eleştirmeyi doğru bulmuyorum. Elbette ki kurumları eleştireceğiz ama kurumları... Çünkü burada her milletvekili rol modeldir, herkes kendi

siyasi görüşünü temsil eder. Yani CHP, HDP, İYİ Parti, AK PARTİ, MHP... Yani biz hepimiz burada siyaset yapıyoruz ama bakın, kullanmış olduğumuz dil ne kadar... Yani çok üzüldüğüm, gerçekten çirkin olan bir dil. “Kara günler geliyor.” “Gelebilir.” “Hayal kırıklığı”, “olumsuz”, “yapma”, “iftira” Elbette ki bu cümlelerin hepsini söyleyebilirsiniz ama şu var: Değerli milletvekilleri, bu devlet bizim devletimiz. Biz yerden yere vuralım, Başkanlar görevlerini yapmıyorsa gerçekten gereğini de yapalım ama devlete bu kadar yaralayıcı bir dil kullanmayı ben doğru bulmuyorum. Bunu özellikle belirtmek istiyorum.

Yine... Yani Garo Paylan'ı... Şimdi, keşke -demin de söyledim- burada olsaydı. Ya, işine geldiği zaman hemen farklı bir şey söylüyor. Yani Cumhurbaşkanıyla herkesin aynı görüşte olmasına gerek yok ki. Merkez Bankası Başkanı, koskoca Merkez Bankası Başkanı ya! Okumuş, bir yerlere gelmiş, bu devletin parlamentosunda görev yapmış, akabinde Sayın Cumhurbaşkanımızın önerisiyle Merkez Bankasının başına getirmiş devlet. Yani şimdi öyle sorular sordu ki, bunu ben bilmiyorum yani bunu takdirlerinize sunayım. Yani kişiliğine insanın saygı göstermesi lazım. Yani bunları ben duyduğum zaman gerçekten üzüldüğüm çünkü burası bir ihtisas komisyonu. Evet, Merkez Bankası Başkanımız heyetiyle birlikte gelmiş, doğrudur, pandemiden dolayı belki iki yıl boyunca gelemadiler, bilemiyorum, Sayın Başkanımız bu konuda ne düşünüyorlar ama ellerinde olan bir imkân değil. Ha, bu belki “zoom” üzerinde yapılabilir miydi? Yapılabilirdi. Bilgilendirme yapılabilir miydi? Yapılabilirdi ama şahıs olarak bu kadar basite indirgenmesi, kendi şahsını bu kadar... Türkiye Büyük Millet Meclisinde ilzam edilmesini kesinlikle doğru bulmuyorum. Ben Sayın Merkez Bankası Başkanımıza güzel sunumlarından dolayı teşekkür ediyorum, heyetine teşekkür ediyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum Sayın Çelebi.

Sayın Süleyman Girgin Bey'e söz veriyorum.

Buyurun Sayın Girgin.

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, ben öncelikle Merkez Bankası Başkanımıza şunu sormak istiyorum yani açıkık sınırının altında geçinmeye mahkûm bırakılan asgari ücretliler için sormak istiyorum, yurt bulamayıp sokakta kalan öğrenciler için sormak istiyorum, kepenk kapatan esnaf için, geçinemeyen emekli için, doğal gaz ve elektrik faturasının artmasından dolayı “Kışı nasıl geçireceğim?” diye yokluğa ve yoksulluğa mahkûm ettiğiniz insanlar için sormak istiyorum: 128 milyar dolar nerede ve rezervler nereye gitti? 128 milyar doları satarken kimlere satıldığının detaylı dökümü neden ortaya konulmuyor? Satış emrini kim vermiştir? Satış yapılırken eksi rezerve düşülecek olmasının millî güvenlik sorunu yaratacağı hesaba katılmış mıdır? 128 milyar doları hangi kurdan sattınız? Özellikle, 2020 yaz aylarında 6,85'te sabit tutulan kurdan kimler, ne miktarda alım yapmıştır? Bu işlemlerden doğan kamu zararı ne kadardır? Kamu bankalarının yaptığı blok satışların dökümü neden açıklanmamaktadır? Satışta kur fiyatı nasıl belirlenmiştir? Bu satışlardan elde edilen Türk lirası için faiz geliri kazanılmış mıdır? Bir de açıklamanızda Merkez Bankası rezervini -yanlış duymadıysam- 123,5 milyar dolar olarak söylediniz, ifade ettiniz. Bizim yörede bir laf vardır “Elin atına binen tez inermiş.” derler. Yani emanet alınan paraları niçin hesaba katıyorsunuz? Bankalardan, IMF'den ve diğer ülkelerden aldığınız emanet dövizleri niye bunun içerisinde sayıyorsunuz?

Diğer bir konu, Merkez Bankası İstanbul'a taşınıyor, Ataşehir'deki İstanbul Finans Merkezine. Merkez Bankasının İstanbul'a taşınma süreci Ağustos 2019'da başlatılmıştı bildiğim kadarıyla ve 2 milyar 285 milyon liraya -basından aldığım bilgiye göre- Limak tarafından inşa edilen ve tamamlandığında Avrupa'nın en yükseği olacağı söylenen binaya neden ihtiyaç duyuldu? Merkez Bankasının İstanbul'da yaptıracağı israf yüklü bina 55 kat iken neden sonra 72 kata çıkarıldı? İhalesi neden davet usulüyle yapıldı? Örneğin Merkez Bankası Sayıştay raporunda şöyle bir vurgu var: "İstanbul Uluslararası Finans Merkezine danışmanlık hizmeti Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Alım Satım İhale Yönetmeliği hükümlerine uyulmaksızın, neden doğrudan alım yöntemiyle yüklenicisine ihale edildi?" diyor. Bu konuda bir açıklama rica edeceğim.

Diğer bir konu, banknot matbaası ve Ankara yerleşkesi proje ve ihale dosyası hazırlanması içinde yasal bir gerekçe olmadan sözleşme yenilenerek, ilk sözleşmeye göre tamamlanmayan iş için bedel ödemesi yapılmış. Tamamlanmayan iş için neden bedel ödemesi yapılmıştır? 2018 yılında ihale edilen banknot matbaası ve Ankara yerleşkesi proje ihale dosyası hazırlama işinin 3'üncü ve son yılında kesin hak ediş öncesi sözleşme yenilenerek, inşaat ruhsatı alınmadığı hâlde inşaat ruhsatı alınması proje aşaması bedelinin dörtte 3'ünün ödemesinin yapıldığı görülmüştür Sayıştay bulgularına göre. Sayıştayca hukuka aykırılığı tespit edilen bu işlemde Merkez Bankası ne kadar zarar etmiştir?

Şimdi, bir de, ayrılan Merkez Bankası müdürlerine maaş verilmeye devam ediliyor mu? Bunun da yanıtını istiyorum.

Bir de, ayrıca, siz göreve geldikten sonra Merkez Bankasında eşi benzeri olmayan devasa atama yapılmış; operasyon yapılmış -basında çıkan haberlere göre- ve 90'ın üzerinde bir atama yapılmış. Atamalarda esas alınan kıstaslar nedir? Liyakate önem verilmiş midir yoksa liyakate değer verilmemiş midir?

Teşekkür ediyorum Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

Sayın Durmuş Yılmaz.

Buyurun.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) - Sayın Başkan, Komisyonun değerli üyeleri, saygıdeğer Merkez Bankası Başkanı, Başkan Yardımcıları ve değerli bürokrat arkadaşlarım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Merkez Bankası üzerinde konuşmak benim için son derece zor. Ben her söyleyeceğim cümlemin sanki içeriden alınmış, "insider bilgi" diye algılanabileceği endişesini taşıyorum ve korkuyorum açıkça söylemek gerekirse. Çünkü bunun da kurumsal kimliğe zarar verebilme endişesini taşıdığım için bunu söylüyorum ama maalesef konuşmak da zorundayız. Dolayısıyla, Sayın Başkanım, söyleyeceklerim bu yıl 90'ıncı yılını kutladığımız Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının kurulduğu günden bugüne kadar gelen yönetimlerin birbiri ardına ördükleri duvar ve her gelenin o duvara koyduğu taş ve o duvarın ortaya çıkardığı güven, istikrar ve itibarın daha da ileriye götürülmesine yönelik olacaktır. Bunun dışında herhangi bir niyetim, kastım vesaire yoktur, olması da mümkün değil.

Bazı cümlelerim köşeli olabilir, bunu mümkün olduğu kadar iyi anlaşılması için söyleyeceğim yoksa kimseyi kırmak, incitmek ne haddime ne de böyle bir niyetim var, böyle bir şey söz konusu değil.

Ben sunumunuzla başlamak istiyorum. Şimdi, burada sunumla ilgili söyleyeceklerim için sizden herhangi bir yanıt beklemiyorum, sadece bazı tespitlerde bulunacağım ve öylece de geçeceğim.

Eğer mümkünse Sayın Başkanım, sunumdaki slaytların numaralarını versem ekrana getirilebilir mi?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teknik olarak mümkünse yapalım ama bilemiyorum doğrusu, teknik arkadaşlar yapabilirler mi bunu? Ama herkesin önünde dosya var.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Yani ekranda görünmesi çok daha iyi olurdu ama her neyse.

5'inci slaytta -benden önceki arkadaşlarım da söylediler, bir kere daha ben tekrar edeyim- gelişmekte olan ülkelerde Covid-19 sürecinde yapılan desteklerle ilgili, Türkiye'nin millî gelirinin yüzde 9,5'i kadar bir destek verildiğini söylüyorsunuz. Bu 9,5 elbette toplamda doğru fakat bunun önemli bir kısmı likidite yönetimiyle ilgili olarak verilen destekler ve artı krediyle ilgili verilen destekler. Dolayısıyla biz bu Parlamento ve Genel Kurulda bazı borçları bazı kredileri ikinci, üçüncü kez erteledik yani aynı krediyi ikinci, üçüncü kez erteleme fırsatı verildiğini de sayarsanız bu rakama ulaşılır. Bence, arkadaşımın da biraz önce söylediği gibi, bunu ayrıştırıp millî bütçeden -diğer ülkelerin yaptığı gibi- Covid-19'dan etkilenenlerin cebine nakit olarak ne kadar para konulduğu verilseydi ve bunun da toplam talep üzerinde etkileri daha ayrıntılı bir şekilde verilseydi herhâlde çok daha iyi bir analiz olurdu diye düşünüyorum.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Sayın Başkanım, sadece IMF'nin...

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Arkadaşım biraz önce IMF'nin rakamı şuradan söyledi, o 2,7.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Yani bizim kendimizin var da diğer ülkelerin olmadığı için öyle bir karşılaştırma yapamıyoruz.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Hayır, efendim, yapılır. Biz burada, Türkiye Büyük Millet Meclisinde 3 kere, 4 kere borç erteleme yaptık. Bu borçlanmaların hepsi buradan.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Kendinize sonra yazılı göndeririz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Daha sonra yazılı bakarsak memnun oluruz. Evet, tabii, bakmak lazım ona.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara)- Ya bunu artık bu şekilde kabul edelim. Nakit olarak millî bütçeden verilen para yüzde 1'in altında.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Diğer ülkelerin içeriğini bilmiyoruz, dolayısıyla karşılaştırma yapamıyoruz. Kendi ülkemizi biliyoruz. Bizim verdiğimiz toplam rakam üzerinden, ne olduğu da belli zaten. Ne kadar ne olduğunu da ayrıntılı verebiliriz. Kendi ülkemizle ilgili ayrıntıyı verebiliriz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

İsterseniz not alalım, genel cevaplayalım.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Bizim orada bilgilenmek istediğimiz bizim ülkeden verilen yardımlar.

14'üncü slaytta, tabii, Türkiye kamu borcunun millî gelire oranı yüzde 43,60 gibi çok düşük bir oran. Çok sağlıklı bir yapı, Maastricht Kriterleri'nin de altında fakat bunun içerisinde KÖİ'ler yok, zımni yüklenimler yok. Dolayısıyla bununla ilgili olarak da bir tahminde bulunup bu rakamda "Bu KÖİ'lerde eğer tersine, negatif gerçekleştirmeler olsaydı ne olurdu?" hesabı yapılsaydı her hâlde çok daha aydınlatıcı olurdu diye düşünüyorum.

Şimdi, dış ticaretle ilgili olarak, evet, önce şeyden başlayayım: 23'üncü sayfadaki istihdamla ilgili verilen grafiklerde sektörel bazda grafikler verilmiş. Bu grafikler elbette doğru fakat toplam bazda bir grafik verseydiniz şunu görecektik: Şu anda istihdamda geline nokta 2018 yılı Ağustos ayındaki seviyenin çok daha gerisinde. Dolayısıyla biz hâlâ kaybedilen istihdamı bütün bu büyüme rakamlarına rağmen tekrar kapsayabilmiş değiliz. Toplamı verseydiniz onu görecektik.

Dış ticaret, ihracat, ithalatla ilgili olarak şunu söyleyeyim. Diyorsunuz ki: “2021 yılında 212 milyar dolarlık bir ihracat, 257 milyar dolarlık da bir ithalat yapılacaktır.” Bunlar doğru fakat bunun anlamlı olabilmesi için yanına şunu da söyleyin. Aslında siz söylediniz ama, tabii, birbirleriyle irtibatlı olmadığı için bu atlandı: Bu 212 milyar dolarlık ihracat aslında Türkiye’yi fakirleştiren bir ihracat yani şu anda “rekabetçi kur” denilen şey Türkiye’den dış ticaret yaptığımız ülkelere kaynak aktarımını sağlayan bir mekanizma. 27’nci sayfadaki Dış Ticaret Miktar Endekslerine, soldaki grafiğe bakarsanız ihracat altın hariç miktar endeksi mevsimsellikten arındırılmış âdetâ ok gibi yukarıya fırlamış ama ithalata baktığımızda tam tersi var. Buradan şunu görüyoruz: İhracatımızda aynı miktar döviz kazanabilmek için miktar olarak daha fazla mal satmak zorunda kalmışız çünkü kırmızı onu gösteriyor. Bu fakirleştiren bir dış ticaret, fakirleştiren bir ihracat, bu bizi zenginleştirmiyor. Aynı şekilde bu rekabetçi kurdan dolayı da yine dışarıdan ara malı ve ham madde alırken, ithalat yaparken aynı miktar dövize daha az mal almışız. Bu da dış ticarete fakirleşmenin ikinci bir açıklaması. Resme tersinden baktığımızda aynı şeyi ithalatla da görüyoruz. Birim olarak baktığımızda bunu da çok iyi görüyoruz. Aynı miktar döviz kazanabilmek için daha fazla mal satmak zorunda kalmışız, ödediğimiz aynı miktar paraya daha az mal ve emtia almak zorunda kalmışız. Maalesef, bu ihracat, bu dış ticaret, daha doğrusu bu kur politikası, rekabetçi kur dediğimiz şey bu geline noktada ülkeye çok fazla bir şey katmıyor. Bakın, 2006’da, 2007’de 1 dolar eşittir 1 lira 12 kuruş olduğu dönemde bile Türkiye’nin ihracatı artıyordu çünkü toplam faktör verimliliği çok yüksekti o dönemde, biz bunları kaybettik. O nedenle bunun üzerine mutlaka bir eğilinmesi gerekir. Biz gerçekten dış ticarete neye talim ediyoruz? Üretimde; 1 dolarlık katma değer üretebilmek için ne kadar ithalat girdisi var? 2010 yılında Zafer Çağlayan’ın Dış Ticaret Müsteşarlığından Sorumlu Bakan olduğu dönemde yapılan bir çalışma var. O çalışmada bağımlılık oranı, 1 dolarlık üretim için 0,82 sentlik ithalat girdisi var. Bu çalışma çok kapsamlı mıdır? Readerest midir? Efendim, bütün ekonometrik şartları haiz midir, değil midir? O günkü Dış Ticaret Müsteşarlığının araştırma birimi araştırmada çok ehil midir, değil midir onları tartışmıyorum ama bu rakam telaffuz edildi ve kamuoyuyla da paylaşıldı.

Şu anda Türkiye’de hararetle tartışılan bir konu var. Türkiye’de üretimin ve ihracatın ithalata bağımlılığı biraz önce verdiğim 2010 rakamında yüzde 82 diyor. Tabii, bu tartışıldı. Asaf Savaş Akat Hoca Ekonomi ve Toplum dergisinde bu konuda bir yazı yazdı, bunun çok abartılı olduğunu söyledi, bu rakamın çok düşük olduğunu söyledi. Merkez Bankasının bu konuda iki tane çalışması var, o çalışmalarda da çalışmanın birisi daha ziyade hizmet sektörünü alıyor, üreticiyi, reel sektörü içine almıyor dolayısıyla oradaki rakamların da düşük olduğunu görüyoruz dolayısıyla da dış ticarete haybeye emek sarf etmiyoruz yani yapılan ihracatın katma değer tarafı yüksek gibi görünüyor fakat buna itiraz edenler de var, bunun yüksek olduğunu söyleyenler de var. Mesela sadece topraklarımızdan, ağaçlardan topladım...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Petrol ve petrol ürünlerinden de yüzde...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Yılmaz, süreniz doldu.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Ben daha hiç söyleyeceğimi söyleyemedim, lütfen...

ERHAN USTA (Samsun) – Başkanım, bir miktar esnetelim.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Bu tartışma... Lütfen...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sözcülere esnetiyoruz ama üyelere yaparsak herkese yapmamız lazım.

ERHAN USTA (Samsun) – H herkese yapalım, iki yılda bir geliyor zaten Merkez Bankası... Bir daha Allah bilir ne zaman gelecek?

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Neyse lafı uzatmayayım.

Benim sizden istirhamım şu: Ben bunu Sanayi Bakanından talep ettim, iki yıldır talep ediyorum, Dış Ticaretten Sorumlu Bakandan talep ettim fakat maalesef, hiç yerine getirilmedi. Ben sizden talep ediyorum, bir komisyon kursanız da Merkez Bankasının güzide ekonomistlerini görevlendirseniz bu konuyu dört başı mamur bir şekilde araştırırsanız ve şu tartışmaya bir son verse yani önümüzdeki bir yılda, gelecek yıl 2023 yılı bütçesi görüşülürken, Türkiye’deki ihracatın ve üretimin ithalata bağımlılığı ne kadar? Biz 2010 yılında 800 milyar dolarlık beyaz eşya ihracatı yapıyoruz fakat bu ihracatı yapabilmek için 750 milyar dolarlık komponent ithal ediyoruz yani bu ülke 150 milyon dolara talim ediyor, katma değeri son derece düşük. Bunu TİM’den de istedik fakat yapmadılar; TİM’in bence elinde parası da var, bunu yapabilir. Türkiye’de bu işe ehil akademisyenler de var, Merkez Bankasının güzide elemanları ben biliyorum, eminim bunu kesinlikle yapardı. Yalnız ekonominin tümünü alsın, sadece belli bir sektörü, yıllık hizmeti değil yani bu konuyu bir araştırın. Biz bakanlardan bunu istedik, bakanlar bunu yapmadı yani şu andaki ihracat, bizim rekabetçi kur dediğimiz şey bu ülkeyi fakirleştiriyor, bu ülkeden kaynak transferi oluyor. Bunun övünülecek hiçbir tarafı yok.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Çalışmayı yapalım, sizinle de paylaşalım.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Ben şu anda bunun böyle olduğunu... Epey çalıştım bu konuya ama beni yalanlarsanız memnun olurum hiç problem değil.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU - Tamam çalışmayı yapacağız, sizinle paylaşacağız.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Onun dışında benden önceki arkadaşlarım da söylediler; Sayın Başkanım, siz de biliyorsunuz, kanunda Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası kendisine verilen bağımsızlığın bedeli olarak yılda 2 kez milletin temsilcisi olan Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan ve Bütçe Komisyonuna geliyor, Bakanlar Kuruluna gidiyor ve orada hesap veriyor, sizin şu anda yaptığınız gibi bir sunum yapıyor ve onun üzerinden de ilgililer sizin doğru veya yanlış yaptığınızı veya eksikleriniz neyse ona, o bağımsızlığın bedeli olarak -siz onun için buradasınız- soru soruyor. Şimdi, siz bu yıl geldiniz bir kere, bu yıl zaten bitti, 2 kez yerine gelmeyecek fakat benim öğrenmek istediğim şey şu: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, yönetimle, icrayla, onun yanında çalışan, altında olan bir kurumla her an görüşebilir, konuşabilir ve işin tabiatı, doğası da budur. Ama kamuoyunun o kanun maddesindeki düzenlemeden bir iletişim sonucu çıkarabilmesi için de sizin bunu dikkatli bir şekilde ısrarla istemeniz lazım ki kamuoyundaki iletişiminiz daha da güçlensin. Şimdi sorum şu: Bize geldiğiniz gibi Cumhurbaşkanına gittiniz mi, gidecek misiniz? Cumhurbaşkanıyla elbette her gün, gece gündüz görüşebilirsiniz bunda bir problem yok fakat kurumsal olarak bu yasa maddesinin de bu şekilde ortaya konulup kendi “web” sitenizden bugün Cumhurbaşkanı bizi çağırdı, kanunun şu maddesine göre üzerimize düşen sorumluluğu yerine getirdik ve bu gibi şu şu sunumu yaptık deyip “web” sitenize koymanız lazım ki bu iletişim güçlensin. Böyle bir şey söz konusu mu, var mı, yaptınız mı, yapacak mısınız?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Teşekkür ediyorum.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Bitmedi Hocam, lütfen.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Kısa kısa sorabilirsek, çok aştık süreyi, gerçekten çok aştık.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Hayır. Arkadaşlarım da dikkate getirdi, ben şundan eminim, bütün Para Politikası Kurulu üyesi arkadaşlarımın, herkesin aynı yönde aynı kararı verdiğini düşünmüyorum, bu da eşyanın tabiatına aykırı. Eminim bu Para Politikası Kurulu üyelerinin içerisinde mesela en son aldığınız politika kararına, faizin düşürülmesine itiraz edenler mutlaka çıkmıştır. Yani CV’si çok güçlü insanlar var, herkesin CV’si güçlü ama maalesef, CV ile eylem arasında da fark var. Dolayısıyla, şunu paylaşabilir misiniz veya söyleyebilir misiniz: Aynı Para Politikası Kurulu üyeleri bir başkanın döneminde faizlerin düşürülmesine karar veriyor, bir başka başkanın döneminde artırılmasına karar veriyor, yine bir başka başkanın döneminde tekrar düşürülmesine karar veriyor.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Siz hiç açıldınız mı?

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Ben “Açıklansın.” demiyorum, buradaki kamuoyuna diyorum ki: Para Politikası Kurulunda görev alan arkadaşların hepsinin aynı yönde oy kullandığı şeklinde bir şeye kapılmayın. Kamuoyuna söylüyorum bunu ve buradaki basın mensuplarına söylüyorum, bunu da rapor etsinler. İçlerinde mutlaka aynı görüşü paylaşmayan kurul üyeleri vardır ve dolayısıyla buna karşı görüş yazmıştır. Dolayısıyla, herkese haksızlık yapılmasın, onun için bunu söylüyorum, söylemek istediğim bu. Ama benim kanaatim...

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Açıklanması doğru değil midir Başkanım?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Sayın Yılmaz, rica ediyorum, bakın, yaklaşık altı dakikadır aştınız.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Çok önemli bir şey, lütfen...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Herkesin söylediği önemli Sayın Yılmaz.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Gelinek noktada biz, 2001 yılında örtük enflasyon hedeflemesine başladık, 2006’da açık enflasyon hedeflemesine başladık ve sürekli olarak bu kurul üyelerinin hangi yönde oy kullanması gerektiği konusunda iletişimi güçlendirmek üzere bir açıklama yapılmasının daha doğru olacağı konusunda görüş vardı fakat henüz teamüller, kurallar yerli yerine oturmadığı için bizim dönemimizde bu yapılmadı fakat hedef bunun açıklanmasıydı. Aradan bunca zaman geçti eğer siz uygun görüyorsanız, teamüller yeteri kadar oturdu diyorsanız, bir ilk olarak bunu yapabilirsiniz ve dolayısıyla iletişiminizi güçlendirecek...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Sayın Yılmaz.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Lütfen...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yani, ne kadar konuşacağız Sayın Yılmaz? Altı dakika, yedi dakikaya yakındır size ilave süre verdim.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ben hakkımı Sayın Yılmaz’a veriyorum Sayın Başkan. Ben konuşmayacağım...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Öyle bir uygulama yok, öyle bir hakkınız da yok.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Peki, o zaman bırakın da öğrenelim, konuşalım. Bizim öğrenme hakkımız var.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Kusura bakmayın öyle bir hakkınız yok, olur mu öyle şey ya?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Anladım da lütfen...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Siz nasıl verebiliyorsunuz? Öyle bir şey yok.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Sayın Başkan...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Var, ben hakkımı veriyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Öyle bir usul yok.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Sayın Başkan, geçen hafta sosyal medyada bir şey gördüm...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Öyle bir usul nasıl yok? Ben burada konuşmayacak mıyım?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Herkesin belli bir hakkı var, kullanır, kullanmaz, o kadar. Başkasına devretme diye bir usul yok.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bal gibi var.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Öyle bir şey yok, hayır yok.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Efendim, o zaman verin konuşsun.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Ya, bir Komisyonun usulü var.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Verdik, bakın, yedi dakikadır ek süre veriyorum değerli arkadaşlar.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ya parayla mıdır Arkadaşım? Beş dakika vermem, on dakika... Millet benim benim inliyor sen...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Peki, Sayın Tanal konuşmayacak mı? Konuşmayacak mısınız siz? Konuşmayacaksınız öyle mi?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ben, Sayın Başkan lehine çekiliyorum...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Peki, beş dakika ilave süre veriyorum. Sayın Tanal konuşmayacak. Buyurun.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Evet, Sayın Başkan, geçen hafta basında çıktı.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Sayın Tanal’ın konuşacak sözü yok.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Bir basın mensubuyla bir yerde bulunmuşsunuz ve orada “off the record” bir şeyler söylemişsiniz. Şimdi, Merkez Bankası yönetiminin en önemli aygıtı elindeki iletişimidir. Dolayısıyla bunlar doğru şeyler. Fakat bu kişi Twitter’a girdi, “Şunu bana söyledi ama şunu söyleyemem, bunu söyleyemedim...” Yarın, günün birinde birisi, siz öyle bir şey söyleyebilirsiniz ki; bunun arkasında piyasa bilgisi olabilir, birisi bir şey yapabilir, dolayısıyla para kazanabilir, bu paradan dolayı da siz zarar görebilirsiniz. Yani, bu konuşacak olan insanları bence -bir tecrübeden hareketle söylüyorum- düzgün seçin ve “off the record” mümkün fakat “off the record” a uyulsun. Başınız belaya girer ve bu, ekonomide de haksız kazanca sebep olabilir ve bunlara lütfen izin vermeyin.

Şimdi, swaplı rezervlerle ilgili, vesaire çok şey söylendi. Benim rezervlerle ilgili söylemek istediğim. O 100-128 milyar falan hepsi yerli yerinde duruyor. Öğrenmek istediğim şey şu: Siz, gerçekten, Merkez Bankası, ihale yapmamış, doğrudan müdahale yapmamış, bununla ilgili olarak kamuoyuna bir duyuruda bulunmamış ama Merkez Bankası sürekli, bir buçuk yıl boyunca sürekli döviz satmış ve bu döviz Merkez Bankasının dışarısına 3 kamu bankası aracılığıyla satılmış. Bu döviz Merkez Bankasının dışına nasıl çıkmış? Muhabir hesapları nasıl çalıştırılmış? TL’lerin nasıl karşılığı alınmış? Muhabir hesaplarına ödeme emrini kim vermiş, nasıl almış? Bu mekanizma nasıl çalışmış? Yani, bu konuda bir araştırma yaptınız mı? Bence yapmadıysanız, bu araştırmayı yapın. Yarın bir başka şeyle de gelebilir bu. Bu son derece önemli bir şey. Burada Piyasalar Genel Müdürlüğünden sorumlu arkadaşımız var. Gerçekten günü geldiğinde, eğer yönetim değişirse -kusura bakmayın ama- bu mesele araştırılacak. Dolayısıyla, gerçekten Merkez Bankasının döviz, Amerikan muhabirlerindeki para nasıl çıkıp da

Halk Bankasına, Ziraata, Vakıfa vesaireye gidiyor, onlar satış yapıyor, akşamüzeri aldıkları TL'ler bu hesaplara nasıl... Kim ödeme emrini nasıl verdi? Bu mekanizma nasıl çalıştırıldı? Hangi cin fikirli şey bunu yaptı? Bunun şeyi nedir? Ve bu konuda eminim bilgi vermeyeceksiniz ama bu konuyu lütfen araştırın ve Türkiye'de bu araştırılacak ve mahkeme konusu yapılacak. Bu arkadaşın biraz önce de başka işte, kurla vesaireyle ilgili sorularıydı. Bunlar hâlâ geçerli sorular.

Onun dışında, İstanbul'da bir arsa vardı. Bu arsanın akıbeti nedir? Ve o arsayla ilişkili olarak da şunu söyleyeyim: İstanbul Finans Merkezi, Merkez Bankasının İstanbul'a götürülmesinin ana gerekçesi İstanbul'un finans merkezi olması. Gerçekten İstanbul'un finans merkezi yapılabilmesi için gerekli şart nedir? Hukuki şartı onun muhasebe standartları vesaire vesaire... Şu anda devletin bizatihi kendisi yaptığı kontratlarını döviz üzerinden yapıyor ise TL'yi sistemden kovmuş ise ve rezerviniz de eksi ise bu İstanbul Finans Merkezi nasıl olacak? Yani, tamam, biz, baştan beri şunu bildik, inandık ve dedik ki: İstanbul finans merkezi değil, İstanbul bir inşaat merkezi. Ve şu anda arkadaşlarımız da Ümraniye'de bazı binalarda oturuyor falan... Bu konuda söylenecek çok söz var ama kısa geçiyorum. Dolayısıyla İstanbul Finans Merkezinin bu şartlarda, bu mantaliteyle olabileceğine inanıyor musunuz? Ve gerçekten sorum şu: Merkez Bankasını İstanbul'a taşıma da Türk milletinin, Türkiye'nin ali menfaatleri nedir? Merkez Bankası bir itfaiye aracıdır, bir yerde bir kriz çıktığında Hazineyle birlikte o itfaiye aracı yangını söndürür ve ikisinin bir arada olması lazım. Merkez Bankası kriz çıktığında likidite için hortumunu Hazineye bağlar, oradan özel tertip tahvil alır vesaire alır. Yani bu karar son derece yanlış. İstanbul'daki inşaat sektörünü desteklemek için koskocaman kurum yerle yeksan edilip İstanbul'a taşındı, bunu da bilgilerinize sunuyorum.

Bir şey daha var... Daha söyleyeceğim 10-15 beş tane madde var ama izin verilmeyecek. Son olarak şunu da söyleyeyim: Şimdi, siz Merkez Bankasının operasyonel birimlerini İstanbul'a taşıdınız, hatta hâlâ taşıma işlemi de devam ediyor, ne zaman sonuçlanacak onu bilmiyorum. Herhangi bir tabii afet durumunda yapılan işlemlerin tekrar geri alınıp operasyonların kesintisiz olarak devam edebilmesi için biz Ulus'taki Merkez Bankasından Beşevler'deki Banknot Matbaasına fiber optik kablo döşedik ve dolayısıyla Merkez Bankasında yapılan bütün işlemler otomatik olarak buradaki yedekleme deposunda da depolanıyordu; aşağı yukarı 3,5-4 kilometrelik bir fiber optik, 1.500 derece ısıya da dayanabilecek sistemler var burada. Şu anda İstanbul'da yapılan operasyonlar nerede yedekleniyor? Başımıza bir iş gelse ne yapacaksınız, nasıl bunu geri alıp da işlemlerinizi devam ettirebileceksiniz?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum Sayın Yılmaz. Diğer kalanları da...

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Neyse, ikinci tur da olursa...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Başkanımızı bir ara ziyaret edin, eski bir Başkan olarak tecrübelerinizi paylaşın, çok faydalı olacağına ben de inanıyorum ama buradaki süremizi artık tamamlayalım lütfen.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Beş dakika doldu mu Sayın Başkanım?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Doldu, fazlasıyla doldu. Konuşurken zamanın nasıl geçtiğini anlamıyorsunuz ama dinleyenler daha iyi görebiliyor.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ben kimseyle konuşmadım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yok, yok genel anlamda söylüyorum.

MAHMUT TANAL (İstanbul) - Ben geldim, sizinle konuştum, rahmetli İsmet ağabeyimin vefatı bilgisini verdim.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Bütün kurmay birimleri İstanbul’a taşıyorsun, Ankara’da para politikası kurulu toplanır. Şimdi nerede toplanıyorsunuz bilmiyorum, herhâlde Ankara’da toplanıyorsunuz. Kanunda “Merkez Bankasının idari yeri Ankara’dadır.” denmesine rağmen bunun etrafını dolanıp kanunu değiştirmeden bu işleri yapmak bence abesle iştigal. Bence, taşıyacaksanız önce maddeyi değiştirin, ileride başınıza bir iş gelmesin. Hukuka uydurun ve gidin ama Merkez Bankasının İstanbul’a gitmesinde Türkiye’nin hiçbir ali menfaati yok, sadece inşaatçılar kazanıyor o kadar. İstanbul bu kafayla finans merkezi olamaz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

3.- Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz’ın vefat eden İstanbul Milletvekili İsmet Uçma’ya Allah’tan rahmet dilediğine ilişkin açıklaması

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bu arada değerli arkadaşlar, Değerli Milletvekilimiz İsmet Uçma Beyefendi’nin vefat haberi var. Hepimiz hakikaten çok üzgünüz. Allah rahmet eylesin diyorum bütün Komisyonumuz adına.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Allah rahmet eylesin, başımız sağ olsun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Gerçekten çok değerli bir milletvekilimiz ve entelektüel bir insandı. Rahatsızlığı vardı epeydir, bir tedavi sürecindeydi. Maalesef vefat haberini aldık az önce. Cenab-ı Allah rahmet eylesin, mekânı cennet olsun diyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Nejat Koçer, buyurun lütfen.

IV.- SUNUMLAR (Devam)

1.-Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Başkanı Şahap Kavcıoğlu’nun, 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu’nun 42’nci maddesi gereğince Merkez Bankasının faaliyetleri hakkında sunumu

ABDULLAH NEJAT KOÇER (Gaziantep) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben de hemen konuşmamın başında Sayın İsmet Uçma Milletvekilimize Allah’tan rahmet diliyorum, mekânı cennet olsun.

Çok değerli Merkez Bankası Başkanımızı ve değerli heyetini bugün Plan ve Bütçe Komisyonumuzda ağırlamaktan büyük bir memnuniyet duyduğumu öncelikle ifade etmek isterim.

Yine konuşmamın hemen başında, ben de kıdemli bir Komisyon üyesi olarak bir temennimi burada paylaşmak istiyorum. Tabii, çeşitli kurumlar, kuruluşlar, bürokratlar Plan ve Bütçe Komisyonumuza sunum yapmak üzere ve çeşitli zamanlarda, çeşitli konular üzerinde ziyarette bulunuyorlar, geliyorlar, biz onları dinliyoruz, sunum yapıyorlar. Tabii, bize düşen şudur Plan ve Bütçe Komisyonu olarak, iktidarıyla, muhalefetiyle: Bu kurumlarımızın itibarını sarsmadan, bu kurumlarımıza bir itibar operasyonuna izin vermeden, bir algı operasyonuna izin vermeden burada teknik tartışmaların yapılması, tabiatıyla -doğal olarak eleştirilerin olması olabilir- bunların dile getirilmesi, eksiklerin dile getirilmesi... Bunların Komisyonumuzda yer almasından biz memnuniyet duyarız, sonuçta biz de istifade ederiz ancak bugün gördüm ki... Özellikle Türkiye’nin en önemli kurumlarının başında gelen Merkez Bankası üzerinden bir algı yaratma, Merkez Bankasının itibarı üzerinden algı yaratma çabası ve gayretini de burada kabul etmemiz mümkün değil arkadaşlar. Merkez Bankası Türkiye’dir, Merkez Bankasının itibarı Türkiye’nin itibarıdır. Özellikle küresel gelişmelere ve küresel ticarete baktığımız zaman, son iki yılı değerlendirdiğimiz zaman zaten Merkez Bankasının bu sunumunu da

böyle değerlendirmek zorundayız. Dünyadaki değişimlere, ticaretteki değişimlere, merkez bankalarının almış olduğu tedbirlere, bütün bunlara göz attığımız zaman Merkez Bankasının itibarının Türkiye'nin de itibarı olduğunu çok net olarak görebiliriz.

Çok önemli bir süreç yaşıyoruz. Covid dönemini, pandemi dönemini, dünyada ticaretin yeniden şekillendiği, para politikalarının yeniden şekillendiği ve dünyada ülkelerin başarı veya başarısızlık ölçeklerinin ve ölçütlerinin yeniden şekillendiği bir dönem yaşıyoruz. Belki de dünya tarihinde bir daha olmayacak, belki de gelecekte “Ya, o dönemde neler yaşanmış, bir bakalım.” denilebilecek çok özel bir dönem yaşıyoruz ve bu özel dönemin sonuçları da gerçekten çok özel oldu. Ama buna rağmen, Türkiye, krizde, pandemi krizinde kendisini dünyadan ayırtırmayı becerdi. Şimdi baktığımız zaman, büyüme oranlarıyla, Türkiye, OECD içerisinde ve Çin’le birlikte değerlendirildiğinde, 2020 yılında -tüm Avrupa ülkeleri- dünyada büyüme oranları çökmesine rağmen artı 1,8 büyüme gösterdi. Yine, dünyadaki bütün bu gelişmeler çerçevesinde baktığımız zaman, Türkiye 2021 yılında birinci çeyrekte yüzde 7,2, ikinci çeyrekte yüzde 21,7 büyüdü. Yani Merkez Bankasının başarısını, Merkez Bankasının itibarını bunlara bakmadan konuşamayız. Merkez Bankası buna göre... Zaten sunumda bunlar yer aldı ve çok güzel, çok iyi hazırlanmış bir sunumla karşılaştık; teşekkür ediyorum kendilerine.

Dünya ticaretinde ekonomik rakamlara baktığımız zaman, yine pandemi sürecinde en hızlı toparlanan ilk ülke Türkiye olmuştur. Sanayide, kapasite kullanım oranlarına baktığımız zaman, üretim rakamlarına baktığımız zaman, son bir yıldan beri kapasite kullanım oranlarında sürekli artış devam etmekte ve biz şu anda pandemi öncesi rakamlara ulaşmaya başlamış durumdayız. Reel sektörün yatırımlarına baktığımız zaman, açılan işletmelere baktığımız zaman, organize sanayi bölgelerimizdeki yatırımlara baktığımız zaman yatırımların devam ettiğini ve salgın öncesi rakamların üstüne çıkmaya başladığını gözlemliyoruz.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Kapasitesi düşük olanlar kapatıyor, aktif olanlar...

ABDULLAH NEJAT KOÇER (Gaziantep) - Ve en önemli gelişme dış ticaret.

Bakın, pandemi döneminde en fazla etkilendiğimiz alan turizm oldu. Tabiatıyla, döviz girdilerimizde çok önemli bir negatif süreç yaşandı ama buna rağmen Türkiye bu süreci yönetti. Çok şükür, pandemi döneminde, ihracatta, Türkiye, kendi jeopolitik durumu, üretim miktarları, kapasite kullanım oranları ve üretim gücüyle dünyada, Avrupa’da yeni bir güce ulaştı, ihracatta yeni bir büyüme hikâyesi yaratmaya başladı. Aylık ihracat bazında da yıllık ihracat bazında da çok önemli ve rekor rakamlara ulaşmaya başladık. İşte bütün bu rakamlar Merkez Bankasının itibarını oluşturuyor. Merkez Bankasının tabii ki piyasa ekonomisi, enflasyonla mücadele görevleri olmakla birlikte, bu saydığım maddeler eğer iyi olmazsa bir ülkede, eğer bu desteklemezse, Merkez Bankasının bu noktada eli tabii sıkıntılı olur. Ama çok şükür, baktığımız zaman, biraz önce saydığım bütün konularda Türkiye, gerek dünya ülkeleri, OECD içerisinde gerekse Avrupa içerisinde çok önemli bir başarıya imza atıyor. En önemlisi de tedarik zincirinin devam ediyor olması. Dünyadaki örneklerine baktığımız zaman, bugün tedarik zincirini devam ettiremeyen ülkeler çok önemli sıkıntılar yaşıyor ve hamdolsun, Türkiye bu noktada önemli bir başarı elde etmiş durumdadır. Bu dönemi çok iyi incelemek lazım. Şimdi ve gelecekte ertelenen taleplerin oluşturduğu yeni fiyatlar, yeni durumlar, bütün bunlar Merkez Bankasının yeniden kendi politikalarını değerlendireceği, kendi politikalarını şekillendireceği bir dönemi de ortaya çıkarmış durumda. Ancak ben, bu dönemde, bu özel etkiye rağmen, alınan tedbirlerle bu sürecin çok yakın bir zamanda terse döneceğini de gözlemliyorum. Özellikle ihracata bağlı olarak Merkez Bankasının reeskont kredilerindeki limiti 30 milyara yükseltmesini olumlu bulduğumu ifade etmek istiyorum. Burada ihracata önemli bir destek hedefleniyor ve önümüzdeki dönem zaten artışa geçen ihracatın, bu desteklerle daha da iyi noktalara geleceğine inanıyorum.

Alınan bütün bu tedbirlerin, biraz önce saydığımız bütün bu ekonomik gelişmelerin Merkez Bankasının aldığı kararlarla ve yeni politikalarıyla olumlu bir yöne doğru evrildiğini görüyoruz ve bu gelişmelerin önümüzdeki aylarda daha da iyi bir noktaya geleceğine ben inanıyorum.

Turizm gelirleri ve ihracat gelirleri şu anda çok önemli miktarda artış sağlıyor.

Geçtiğimiz dönemlerde yüzde 6'lara kadar inen enflasyon başarısı varken, geçen yıl yüzde 8,75 olan Merkez Bankası faiz oranlarıyla mücadele edilmişken, bugün pandemi sürecinin etkileriyle birlikte, geldiğimiz bu noktada tekrar, yeniden, daha iyi şartlara, daha iyi faiz koşullarına ulaşacağımıza, daha iyi enflasyon rakamlarına çok yakın bir zamanda ineceğimize ben yürekten inanıyorum. Merkez Bankasının itibarı noktasında, saydığımız tüm bu olumlu gelişmelerin Türkiye'nin itibarı olduğunu, Türkiye'nin de Merkez Bankası itibarı olduğunu bir kez daha belirtiyor ve görevlerinde başarılar diliyor, teşekkür ediyorum Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Abdüllatif Şener...

Buyurun Sayın Şener.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Merkez Bankamızın Değerli Başkanı, değerli bürokratlar, sayın basın mensupları; hepinizi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum.

Sayın Başkanın göreve atanmasından kısa bir süre sonra Komisyonumuza gelip ekibiyle birlikte bu sunumu yapmış olması her şeyden önce değerlidir. Merkez Bankasının ekonominin içinde bulunduğu durumu nasıl değerlendirdiğini bilmek, bu bütçe görüşmeleri öncesinde Komisyonumuzun da ihtiyaç duyduğu bir husustur. Bu bakımdan Başkanın yapmış olduğu bu organizasyon ve Merkez Bankamızın katılımı nedeniyle teşekkür ediyorum; zamanlaması da iyi olmuştur.

Tabii, burada, biz Merkez Bankası dediğimiz zaman hemen para politikasını hatırlıyoruz. Bir iktidar, bürokrasisiyle birlikte o ülkedeki ekonominin gelişmesinden sorumludur çünkü bir ülkede ekonominin genelini etkileyebilecek politikaları ortaya koyabilecek, uygulayabilecek tek güç devlettir. Eğer devlet, siyasi iktidarıyla, kurumlarıyla birlikte gerekli politikaları uygulayamıyorsa, ekonominin içinde bulunduğu durumu iyi yorumlayamıyorsa, geçmişten tevarüs eden şeyleri iyi değerlendiremiyor ve geleceğe bakışında sakatlıklar varsa o ülkede ekonomik sorunlar bitmez, ortadan kalkmaz. Onun için ekonomi politikalarının en önemli ayaklarından biri olan para politikasını Merkez Bankasının uyguluyor olması nedeniyle de Merkez Bankamızın ekonomiye bakışını ve yaptıklarını bilmek elbette Komisyon üyelerinin ve Meclisin hakkıdır. Ancak bu sunumda gördüğüm tablo, kafamdaki hiçbir soruyu cevaplandıracak nitelikte değil. Aslında bu sunumda Merkez Bankasının politikalarını göremedim. Bakın, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu'nun 4'üncü maddesi açıktır. Bu 4'üncü maddede Merkez Bankasının amacı ve görevleri sıralanmıştır. Onlarca görev vardır ama bu görevlerden son sıralarda yer alan, müşavirlikle ilgili görevlerinden önceki son görevi yani bir bent, sadece bugünkü sunum onu içeriyor, onun dışında hiçbir şeyi içermiyor. Nedir bu sunumun içerdiği bent, Merkez Bankamızın görevi olarak? "Banka -yani Merkez Bankası diyor kanun- piyasaları izlemek amacıyla bankalar ve diğer mali kurumlardan gerekli bilgileri istemeye ve istatistiki bilgi toplamaya yetkilidir." diyor. Bugünkü sunum, sadece ve sadece bu bendi karşılıyor. Merkez Bankamız sürekli olarak istatistik derleyen, ekonomik göstergeleri yayınlayan kurumların bilgilerine ulaşıyor ve ulaşmış olduğu bu bilgileri burada sıraladı. Hâlbuki, benim merak ettiğim konu bu değil, bu değil yani önce, önemli sorunlar var; bu sorunlara bakış tarzı ne Merkez Bankamızın, geleceğe bakışı ne, uygulamak istediği veya uyguladığı politikalar nedir ve bu politikalar hangi değişkeni, nasıl etkileyecektir? Ekonominin içinde bulunduğu durumdan da Türkiye bu politikalarla nasıl çıkacaktır? Yani sunumda,

Merkez Bankasının ekonomiyi etkileme gücünün ve araçları kullanma biçiminin ne olduğunu görmek isterim ben. Yoksa buradaki istatistiki bilgilerin tamamını Merkez Bankamız sunmamış olsaydı dahi her bir milletvekilimiz internete girmek suretiyle yarım saat içinde zaten derlerdi. Ben yeni bir şey görmedim.

Üstelik, acaba Merkez Bankası diğer kurumların verilerine ne kadar güvenmelidir? Politika uygulayacak yer burası olduğuna göre resmî kurumlar, resmî rakamlar mı önemlidir yoksa gerçek gerçek rakamlar mı önemlidir? Eğer, resmî rakamları gerçek rakamlar zannedip de politikayı onun üzerine kurarsak zaten kurduğumuz politika baştan çöker. Gerçek rakamlara ulaşmamız lazım yani gerçek enflasyon ne, gerçek büyüme ne? Ama gördüğüm kadarıyla, bu sunumda verilen rakamların tamamı, TÜİK ve diğer kurumların ilan etmiş olduğu ve kamuoyunda çok tartışılan rakamlardan ve verilerden ibarettir. Bu da sağlıklı bir sonuç almaya, Merkez Bankasının sağlıklı bir politika uygulamasına yeterli nitelikte değildir.

Diğer taraftan, veriler verilirken burada, sunumda sıralanırken tabii, her veriyi farklı bir açıdan görebilirsiniz, işinize geldiği gibi yansıtabilirsiniz. Burada da yine aynı şekilde yani işimize geldiği gibi yansıtmışız. Acaba öyle mi yansıtmalıyız? “Türkiye’nin borç yükü” dediğimizde acaba sadece Hazinesin rakamlarına mı bakmalıyız? Yoksa, Merkez Bankası bunun ayrıntısına girmek suretiyle bu döviz yükümlülüklerine de mi bakmalı? Bunu bir bütüncül açıdan görmediği takdirde politikalarda sağlıklı sonuçlar almak mümkün değildir.

Veya işte, Covid’le ilgili, aşılanmayla ilgili rakamlar herhâlde Sağlık Bakanlığından alınmış. Acaba Sinovac aşılarını saymak mı lazım, saymamak mı lazım? Çünkü dünya saymıyor, Avrupa Birliği kabul etmiyor. Sadece BioNTech aşısına baktığımız zaman, acaba Türkiye’deki aşılanma oranı ne kadar gibi, önüne gelen verileri de analiz etmesine ihtiyacı vardır politika uygulayan bütün kurumlarımızın.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Sayın Bakanım, haziran ayındaki sunumda bir oranımız var, sadece BioNTech’i gösteriyor.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Buradaki BioNTech. O zaman...

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Yüzde 16’dan sonra çok hızlı bir şekilde yüzde 63’e gelmiştir.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Evet, anladım.

Teşekkür ederim, sağ olun.

Şimdi, Merkez Bankası görevlerine baktığımızda, amaçlarına baktığımızda net bir şey söylüyor: “Temel amacı, fiyat istikrarını sağlamaktır.” Ben, bu sunumda, fiyat istikrarını sağlamak için neler yaptığını da göremedim yani en azından bunu görmeliyiz biz.

Veya “Banka, fiyat istikrarını sağlamak amacıyla çalışmamak kaydıyla, hükümetin büyüme ve istihdam politikasını da destekler.” diyor. Burada, tabii, hükümetle koordineli olarak yürütülecek bir iş olduğu için bu büyüme politikalarıyla ilgili fiyat istikrarıyla çalışmadan nasıl bir yol tutturmuş, nasıl bir politik zemin bulmuş Merkez Bankası, bunu da doğrusu bilmek isterim, öğrenmek isterim. Bunların ötesinde, bu istatistiki verileri burada tekrar etmek yerine tüm bu politik amaçlara ulaşmak için Merkez Bankası Kanunu’nun 4’üncü maddesinde verilen görevleri nasıl kullandı ve gelecekte nasıl kullanmayı planlıyor? “Gelecekte nasıl kullanmayı planlıyor?” dediğim zaman bürokratlar bu konuda çekingen olurlar, “Gelecekle ilgili şu hedefe ulaşmak için şu politikamızla, şu görevimizi şöyle yapacağız.” demekte biraz zorlanabilirler ama ben, Türkiye’de şu anda içinde bulunduğumuz durumun belirlenmesi için en azından şu son 2018 Ağustosundan bugüne kadar Merkez Bankasının izlemiş olduğu politikalardaki çelişkilerin ve zikzakların nedenlerini ve ne anlam ifade ettiğini şu

andaki Merkez Bankamızdan dinlemek isterdim. Yani farklı farklı tavırlar sergilenmiştir. Ben uzaktan baktığımda ne görüyorum? Sayın Cumhurbaşkanı hemen müdahil oluyor. Nasıl müdahil oluyor? Siyasetçilerin refleksidir, ani ortaya çıkan olaylar karşısında hemen o kısa dönemi atlatmak için “Bu niye öyle değil, bu niye böyle?” diye müdahil olurlar yani siyasetin refleksi budur, kısa dönem algıları daha güçlüdür.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Sayın Şener, toparlarsanız.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Geniş tutalım şunu.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) - Kurumlarımızın bu siyasetin kısa dönem algılarından da öte uzun dönem planlamaları lazım, uzun dönem planlamaları yapmaları lazım. Uzun dönem değil, 2018’den bugüne, işte, üç sene geçmiş, 2018 Ağustosundan beri Türkiye krizde, önemli ekonomik sorunlar var, ekonomik buhran dönemi yaşıyoruz ve biz bu dönem içerisinde, üç yılda üç dört farklı Merkez Bankası manzarası gördük. Bunu niye gördük? Sonra, döviz rezervleri sürekli azalmış -net döviz rezervleri olarak söylüyorum- ve kamuoyunda aylarca “Nerede bu 128 milyar dolar?” diye tartışılmış. Bu önemli bir konu artık. Bu 128 milyar doların hangi usulle, nasıl ve nereye eritildiğini, bir Merkez Bankası sunumunda kendi perspektiflerinden dinleme ihtiyacı içerisindeyim ben. Bu anlatılmalı yani burada. Nedir bu, ne oldu? Yani bu Hazineyle yapılan anlaşmalar neyin nesi? Merkez Bankasının kasasını Hazine nasıl boşaltıyor? Burada bir yanlışlık var galiba veya o anlaşmalar bizim hukuk düzenimize uygun mu? Yürürlükten kaldırılan bir maddeye istinaden yapılmış bir anlaşma olduğundan bile bahsediliyor ve üstelik de hiç tolere edilmeyecek, Merkez Bankasının inisiyatifi elinden kaçırması kadar önemli ve büyük miktarda bir para bu arada Hazine vasıtasıyla eritiliyor; eğer doğruysa. Bunu net ve açık bir şekilde görmek isteriz ve bunun da ötesinde, Merkez Bankasının son yirmi yıldaki politikaları da gözden geçirmesi lazım. Yani bu mutlak suretle yapılması gereken bir şey. Yirmi dönem, yirmi yıl demek bir uzun dönem demektir. Bu uzun dönemde iktidarlar her zaman kendi dönemleriyle ilgili sorgulanırlar. Genellikle kısa dönemdir bir iktidar dönemi ama mevcut iktidar uzun dönem politikalarıyla da sorgulanmayı hak eden bir iktidardır. Yirmi yıl ne yaptınız, Ne yaptınız? Yirmi yılda ülkenin ekonomik performansına katkınız ne? Yoksa ülkenin ekonomik performansını mı mahvettiniz yanlış politikalarla, zikzaklarla, istikrarlı bir politika tutturmayarak?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Şener, toparlayabilirsek artık.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – O bakımdan, para politikası açısından da bu yirmi yılın bir analizinin yapılması lazım bence. Yani hem 2018 sonrasının hem 2002 sonrasının bir analizi, değerlendirmesi, en azından Merkez Bankası ve para politikaları açısından değerlendirilmesi buradaki sunumda olmalıydı diye bakıyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Cavit Arı, buyurun.

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ben de öncelikle hepinize iyi günler diliyorum, saygılar sevgiler sunuyorum.

“Merkez Bankası” denilince akla ne gelmekte? Geçen yıl burada “Merkez Bankası” denilince yedek akçede bir şeyin kalmadığı konuşulmuştu gündemde, günlerce bu konu konuşulmuştu. Bu yıl ise “Merkez Bankası” denilince “128 milyar dolar nerede?” sorusu akla geldi.

Öncelikle şunu söylemek istiyorum: Merkez Bankası, bizim en önemli değerlerimizdendir ve buranın itibarının korunması ve itibarının birtakım siyasi tercihler nedeniyle yok edilmemesi gerektiğini biz savunuyoruz ama iktidar, uygulamış olduğu yöntemlerle beyanlarının tam aksine Merkez Bankasının itibarını maalesef ki yok etmiş durumda. Eğer bugün Merkez Bankasıyla ilgili bir itibar sorunu var ise bu sorun tamamen siyasi tercihlerdendir ve siyasi kararlar nedeniyle. Şimdi “128 milyar dolar nerede?” sorusunu Türk milleti merak etmektedir. Önceki Merkez Bankası Başkanının bu konuda “128 milyar dolar nerede?” sorusuyla ilgili çalışma yapması nedeniyle görevinden alındığına dair bir rivayet var. Doğru mu, değil mi, bilmem ama en iyi siz bilirsiniz. Ancak göreve geldiğinizde Merkez Bankası Başkanı olarak sizin de sanki bu iddiaları doğrular nitelikte bazı açıklamalarınız olduğuna dair de bilgiler var.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Nasıl?
Pardon, orayı anlamadım.

CAVİT ARI (Antalya) - Yani 128 milyar dolarla ilgili sizin de -akıbetiyle ilgili- bazı endişeleriniz olduğuna dair, açıklamalarınız olduğuna dair bilgiler var dedim.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Hiç öyle açıklamalarım yok.

CAVİT ARI (Antalya) - Detayını bilmem. Konuşma sıranız geldiğinde cevap verirsiniz.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Doğru değil.

CAVİT ARI (Antalya) - Onun ötesinde...

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Böyle bir şey doğru değil.

CAVİT ARI (Antalya) – Bakın, bilgi var dedim zaten, belge var demedim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Doğru olmadığını net bir şekilde söylüyor Başkan.

CAVİT ARI (Antalya) - Değerli arkadaşlar, Merkez Bankası Başkanı, aynı açıklamada rezervlerin normal yollardan Merkez Bankasının doğrudan müdahaleleriyle ya da ihalesiyle satılmadığının da altını çizmiş. Yani bu durumda Merkez Bankası ile Hazine arasında bir ihtilafın olduğu da açıkça ortaya konulmuş durumda.

Değerli arkadaşlar, bugün 128 milyar dolarla ilgili şunu ifade etmek lazım: Bildiğiniz gibi, 2017 tarihli Başbakanlık Hazine Müsteşarlığıyla imzalanmış bir protokolden bahsedilmekte.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Başbakanlık yok artık.

CAVİT ARI (Antalya) - Ve bu süre sonrasında “128 milyar dolar nerede?” soruları defaatle sizlere soruldu. Bugünkü açıklamanız da dâhil en küçük bir cevap verilemedi.

Ben, burada sizlere bugüne kadar sorulmuş soruların birkaç tanesini tekrar etmek istiyorum.

1) Bu protokolün varlığını dört yıl boyunca kamuoyundan neden sakladınız?

2) Dalgalı kur rejimini fiilen ortadan kaldıran bu arka kapı uygulamalarını ve yapılan işlemleri kamuoyundan bugüne kadar neden gizlediniz?

3) 2017’den sonra Hazine döviz piyasalarına müdahale ederken Merkez Bankası yayımladığı tüm politika metinlerinde Türkiye’de serbest dalgalı kur rejimi uygulandığını söyledi. Milletimizi ve dünyayı neden yanılttınız? Sebep olduğunuz güven kaybını nasıl telafi etmeyi düşünüyorsunuz?

4) Döviz rezervlerinin yönetimi ve piyasalarda döviz işlemleri yapan Merkez Bankasındaki işlem odası Merkez Bankasının gizli yeri değil midir? Merkez Bankasının siyasete bu şekilde girmesine neden izin verilmiş durumda?

5) Bu işlemlere mesnet yaptığınız protokol, Hazineye, kamu bankaları eliyle döviz piyasasına müdahale etme yetkisini açıkça veriyor mu?

6) Bu protokolün yasal dayanağı olan Merkez Bankası Başkanı 2 Temmuz 2018'den sonra yürürlükten kalkmış bir kanun maddesine atıf yapmış. Bu durumda Hazine ve Maliye Bakanlığı 2 Temmuz 2018'den sonra kamu bankaları eliyle döviz satmaya devam etti mi? Ettiyse hangi yetkiyle devam etti?

7) Mahalli idare seçimleri öncesinde, 17 Ocak 2019 tarihinde, 4059 sayılı Yasada yapılan bir değişiklikle finansal istikrar ve kalkınma politikasına üye kurum ve kuruluşların yetkileri dışında alınacak tedbirleri belirleme ve uygulama yetkisi Cumhurbaşkanına verildi. Bu çerçevede Cumhurbaşkanı, Merkez Bankası rezervlerinin olağan dışı yöntemlerle satılması için bir karara imza attı mı? Merkez Bankası veya Hazine ve Maliye Bakanlığına yazılı ya da sözlü bir talimat verdi mi?

8) 2017 Şubat ayından bu yana Hazinenin talimatıyla kamu bankaları eliyle hangi tarihlerde ne kadar döviz, kimlere satıldı?

9) Hazine talimatıyla kamu bankaları üzerinden satılan dövizlerden birilerinin önceden haberi oldu mu? Döviz piyasalarına yapılacak müdahalelerin dışarıya sızması ve -özellikle altını çizerek tekrar edersek- içeriden öğrenilen bilgilerin engellenmesi için Hazine ve Maliye Bakanlığı ile kamu bankalarında hangi tedbirler alındı?

10) Merkez Bankası ve Hazine arasında 2017'de imzalanan protokolün detaylarını kamuoyuyla ne zaman paylaşmayı düşünüyorsunuz? Aylarca kamuoyunu meşgul eden "128 milyar dolar nerede?" sorusuyla ilgili bugüne kadar size sorulmuş olan, Başkanlığınıza sorulmuş olan soruların bir kısmı bunlardır. Bu sorulara cevap verirseniz memnun olurum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Çok teşekkür ediyorum. Süreyi kullanımınız için ayrıca teşekkür ediyorum.

Sayın Lale Karabıyık Hanımefendi, söz talebinde bulundu galiba. Üyelerimizin söz talebi bittiği için kendisine söz veriyorum.

Buyurun.

Süreniz beş dakika.

LALE KARABIYIK (Bursa) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, öncelikle sunumunuzla ilgili bir iki cümle söylemek isterim. Tabii, son dönemde bütün sunuşlarda olduğu gibi hemen bir savunmayla başlıyor işte "Covid sürecinden, salgından diyerek." Destek harcamalarından bahsediyorsunuz. Bunların içerisinde direkt vatandaşa ya da esnafa, ilgili kesimlere yansımayanlar var tabii ki. "Büyüme" deniliyor ancak buradaki borçla büyümeyi bir tarafa bırakıyorum, baz etkisini de tabii dikkate almak lazım. Yine, örnek verdiğiniz diğer ülkelerle kıyaslamalar içerisinde diğer ülkelerde kamu borcunun yüksekliği var ama yatırıma dönüşen bir kamu borcu var ve yatırım istihdama dönüşüyor, kıyaslamak çok doğru değil bizim durumumuzla. Hane halkı borcu ise gelir yüksek ve çevrilebilen bir borç örneği var. İstihdam verilerinin de gerçeği yansıttığını zaten düşünmüyorum çünkü yirmi yılda 16 istihdam teşvik paketi yapıldı, 7 reform paketi var. Toplam 23 istihdam ve reform paketiyle birlikte istihdamın geldiği noktayı zaten görmekteyiz. Bir de ne

oluyor, şunu anlayamadık; artık beynimiz döndü: Para Politikası Kurulu var, Fiyat İstikrarı Komitesi var, Ekonomi Koordinasyon Kurulu var, geline nokta da fiyat istikrarı nerede? Yani enflasyonun durumu ortada. Ne yapıyorlar, bunların görevleri ne, kim kime müdahale ediyor, ne işe yararlar? Ve istihdamda da bir gelişme yok yani iyileşme yok bir taraftan da; bunu da ifade etmek isterim. Sürekli bir algı var: “İşte IMF’e borçlanmıyoruz.” Ama işte kamu borcu, hani borçlara bakıyorsunuz, IMF’e borçlanmıyoruz, başka bir şekilde borç var. Swap dikkate alınmıyor yani bu rezervlerin hesabında sürekli bir swap olayının algı dışı bırakıldığını söylemek isterim. Bir taraftan da rezervler... Bir kere kârı zamanından önce devretmek gerekiyor, yedek akçeler sürekli kullanılıyor yani Merkez Bankasının durumunun iyi olmadığını biz zaten biliyoruz, görüyoruz.

Ben de birkaç soru daha topladım; mesela, şunu merak ediyorum: Merkez Bankasından son beş yılda ya da son üç yılda kaç kişi ayrıldı. O kadar sirkülasyon var ki sadece Merkez Bankası başkanları değil...

Yine, satılan dövizler neden Merkez Bankası sitesinde görülemiyor? Eğer 122 milyar dolar varsa döviz yükselirken neden müdahalede bulunulmuyor? Bunlar gibi...

Bir de şunu da söyleyeyim: Tabii, bu Merkez Bankasının özerkliği çok önemli yani “Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası.” diyor, cumhuriyeti de demiyor çünkü özerkliğini bu kelime bile ifade ediyor. Ne yapıp ne edilip hem iç hem de dışarıya verilen görüntüde Merkez Bankasının özerkliği konusunda, daha doğrusu bağımsızlığı konusunda bir imaj değişikliğine mücadele etmek lazım, gitmek lazım ama her geçen gün bunun tersini görmekteyiz. Saraya bağımlı bir merkez bankası görünümü gitgide artıyor.

Sayın Başkan, bütün bu konuların dışında ben kendimce bir şey söylemek istiyorum: Ben de finansçıyım, Merkez Bankasının tarihini Bülent Başkan az önce anlattı, Osmanlı Bankası, eski adıyla Bank-ı Osmanî-i Şahane Türkiye’nin ilk merkez bankasıdır ve biz tarihimize önem veren insanlarız, hepimiz böyleyiz ama bütün Türk tarihinin, Osmanlı tarihinin bütün parasal, hazineyle ilgili bütün her şeyi buradaydı ve Osmanlı Bankasının arşivlerindeydi, ondan sonra Garanti Bankası satın alınca oraya nakloldu. Hatta finans tarihi yarışmaları yapardı Osmanlı Bankası; bizler akademisyendik, girdik, bütün bu arşivi incelemeyen bu yarışmalara da girilmezdi. Şimdi, buranın Merkez Bankasının ya da devletin elinde olmayışı beni üzüyor şahsen. Bu Türk tarihinin, Osmanlı tarihinin bütün belgelerinin yani eski karikatürlere kadar burada vardı, Sayın Başkanlar da bilecek, bilir zaten; yani, bir şekilde, yeniden devlete alınması gerektiğini ben şahsen düşünürüm. Buna hep üzülmüşümdür.

Teşekkür ederim söz verdiğiniz için.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum, sağ olun.

Sayın Sibel Özdemir Hanımefendi, buyurun.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Evet, ben de öncelikle İsmet Uçma Vekilimizin vefat haberini derin bir üzüntüyle öğrendim. Kendisine rahmet diliyorum, ailesine sabır diliyorum.

Sayın Başkan, geçen dönemde beraber bu Parlamentoda görev yapmıştık, yeni bir görevdesiniz şu an. Başarılı bir dönem diliyorum size.

Bugün yapmış olduğunuz sunum, açıkçası bizim beklentilerimizin -bütün hatiplerin de belirttiği gibi- dışında bir sunumdu. Sunumda daha çok dış talebe dayalı ve ülkenin de zaten temel sorunu olan kırılğan büyümesi üzerine odaklandınız ama temel soruna ve Merkez Bankasının bugün tartıştığımız temel sorunları üzerine değinmediniz. Özellikle, 2017 yılından itibaren başlayan, fiili başkanlıkla başlayan ama Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemiyle beraber bizim de öngördüğümüz açıkçası bu sistem

değişikliği döneminde ve tutanaklarda da detaylı anlattığımız bu kurumsal yapıların yani ekonomideki bağımsız düzenleyici ve denetleyici kurumların yapıları, şeffaflıkları, bağımsızlıkları bu sistemle beraber muazzam derecede tahrip oldu ama bu kurumlar içerisinde en önemlisi ve en kritik olanı da Merkez Bankasıydı. Merkez Bankasının son üç yılda 4 tane başkanı değişti ve her gelen, sunum yapan başkan bir sonraki Meclise geldiğinde farklı bir başkandı ve atanan başkan da siyasi bir kararla atandı ve tek kişinin neden ve ne gerekçeyle atandığını, kamuoyunun, ulusal ve uluslararası düzeyde takip ettiği bir kurum olan Merkez Bankası Başkanının nasıl atandığını kimse bilmedi. Böyle tahrip olan bir kurum. Bunun temel hedefi fiyat istikrarını sağlamak ve bugün ülkenin geldiği konum itibarıyla da Merkez Bankasının başarı ya da geldiği nokta; hani, sizin sunumunuzdaki veriler çok anlamsız kalıyor çünkü yüzde 5 fiyat hedefini gerçekleştirememiş, bugün yüzde 20’yi de aşan bir enflasyon oranına doğru gidiyoruz ve beklentileri de dikkate aldığımızda bunun da makul sürede aşağı inmeyeceği ve Türkiye’yi çok ilgilendiren Maastricht Kriterleri noktasında da en kritik kriter de enflasyon oranı. Döviz kuru ve paramızın değeri noktasında Türkiye’yi ciddi bir sorun bekliyor. Bu, aslında sizin kurumun başarısı noktasında veri olarak karşımızda duruyor. Merkez Bankasının amacı fiyat istikrarını sağlamak ve araçlarını kullanmak. Burada en temel araç da faiz oranı aracıydı. Ama bizim gördüğümüz, bu noktada, bu araçları bağımsız şekilde kullanırken muazzam derecede siyasi bir baskı ve bu karara siyasi bir müdahalenin olmasıyla karşılaştık. Zaten Merkez Bankasının başarısızlığının ve tahribatının en büyük nedeni bağımsız ve özerk bir kurum olmaktan uzaklaşması, siyasi bir kuruma dönüşmesi. Ne yaptı Merkez Bankası? Enflasyon-faiz-döviz kuru sarmalını yönetmeye çalıştı ve temel hedefi de açıkçası döviz kuruna müdahale etti ve TL’nin düşen değer kaybına müdahale etmeye çabaladı. Bu noktada en çok kullandığı araç da bugün de en kritik nokta olan rezervleri oldu; muazzam bir rezerv düşüşüne sebebiyet verdi. Faiz oranlarını düşük tutma çabasını gördük biz, bunu sağlamaya çabaladı, yüzde 8’ler noktasına kadar indi. Döviz satarak kura müdahale çabaları oldu, protokoller oldu, şeffaflıktan uzak kararlar oldu. Bugün soruldu bu sorular, sürem kısıtlı olduğu için tekrar girmiyorum. Neticede ne oldu? Neticede, geldiğimiz noktada muazzam rezerv kaybı burada duruyor, faizler tekrar yükseldi, çift haneli enflasyon, TL’de muazzam bir değer kaybı ve bu değer kaybının yarattığı muazzam derecede bir dış borç yükü, faiz ödemesi, yatırımlarda kayıp, muazzam derecede bir gelir adaletsizliğiyle karşı karşıyayız, gelirlerimiz düştü, istihdam yaratmayan bir büyümeyle karşı karşıyayız, vatandaşın alım gücü düştü. girdi maliyetleri hızla artıyor. Ekonomi kısır bir döngü içerisinde ve bütün bunların etkisi de yatırımcı, üretici, esnaf ve sıradan vatandaşa oldu. Bu noktada, siz bugün bir perspektif ortaya koyamadınız. Gerçekten bu sorunları çözecek ve bu araçları kullanacak nasıl bir öngörünüz olacak?

Bütün Avrupa Birliği ve uluslararası raporlara baktığımız zaman, en çok tartışılan, ekonomik anlamda Türkiye’nin en çok tartıştığı nokta Merkez Bankasının bağımsızlığı ve tarafsızlığı noktası.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Tamamlayın.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Elbette Başkan.

Bu sorunu nasıl aşmayı düşünüyorsunuz?

Son olarak da şuna değinmek istiyorum: Birçok veri var elimde. Bugün Sayın Koçer dedi: “Siz konuşmalarınızla Merkez Bankasının tahrip olmasına sebebiyet veriyorsunuz.” Ama ben Merkez Bankasının nasıl tahrip olduğuyla ilgili kısa veriyi vermek istedim. Dolar kuruna baktığımız zaman Başkan Murat Çetinkaya döneminde 5,59; şu anki veri 9’a yakın; CDS primleri 385, şu an 420; enflasyon çift haneli, faizler yüzde 20’ye dayandı. Öngörünüz nedir? Kısa vadede nasıl çözeceksiniz bu sorunu?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

ABDULLAH NEJAT KOÇER (Gaziantep) – Sayın Başkanım, ismim kullanılarak birtakım ifadeler söylendi, ona bir cevap vermek istiyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Tabii ki, buyurun.

III.- AÇIKLAMALAR (Devam)

3.- Gaziantep Milletvekili Abdullah Nejat Koçer'in, İstanbul Milletvekili Sibel Özdemir'in Merkez Bankası Başkanının sunumu üzerine yapılan görüşmelerdeki konuşmasında ismini kullanarak birtakım ifadeler kullandığına ve cevap vermek istediğine ilişkin açıklaması

ABDULLAH NEJAT KOÇER (Gaziantep) – Sibel Hanım ismimi kullanarak söylediği için ona bir cevap vermek istiyorum. Tabii ki bunların hepsi iyi olur, kötü olur; iner çıkar, tartışabiliriz. Yani sizin eleştirilerinizi de kabul ederim, dinlerim. Sonuçta Merkez Bankası hepimizin. Merkez Bankasını “indirdi, düştü-yükseldi” şeylerinin dışında, korumamız gerektiğini ifade ettim. Eğer Merkez Bankası üzerinden siyasi bir algı olarak itibarsızlaştırma ve algı operasyonu yapma seçeneğini seçersek bu bize yanlış olur, bu Plan ve Bütçe Komisyonuna yanlış olur ifademi söyledim. Bu ifadem de arkasındayım. Bunu yapmamamız lazım. Biz Plan ve Bütçe Komisyonuna gelen her kurumun şahsiyetini ve itibarını korumak zorundayız. Aslında hepimiz, tüm siyasiler, iktidar ve muhalefet ülkemizin tüm kurumlarını eleştirebiliriz, onlarla ilgili her sözü söyleyebiliriz ama onlarla ilgili bir itibar ve bir algı operasyonu yapmaya kalkışmanın yanlış olduğunu söyledim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

CAVİT ARI (Antalya) – Onu yapan biz değiliz ki sizsiniz Nejat Bey, onu yapan iktidar.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ama böyle karşılıklı devam ettirmeyelim. Siz de ifade ettiniz, Nejat Bey de ifade etti.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Sayın Başkanım, çok kısa bir söz alabilir miyim?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok kısa lütfen Sibel Hanım.

4.- İstanbul Milletvekili Sibel Özdemir'in, Gaziantep Milletvekili Abdullah Nejat Koçer'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Değerli Vekilim, ben sizin söylediğiniz cümlelere katılıyorum, kurumların itibarı elbette çok değerli. Merkez Bankası bu ülkenin en önemli, en kritik kurumlarından biri. Sadece, sizi dinlerken dikkatimi çeken bir cümleyi paylaşmak istedim, Merkez Bankasını tahrip etmeyelim ama bu tahribatın ve bugün “Merkez Bankası” ve “tahribat” kelimesini yan yana kullanmamızın temel sebebi nedir? Bunu açıklamak istedim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Teşekkür ediyorum Sibel Hanım, sağ olun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Değerli arkadaşlar, görüşleriyle, önerileriyle, eleştirileriyle, sorularıyla katkıda bulunan bütün üyelerimize teşekkür ediyorum.

Şimdi de görüş, eleştiri ve sorulara cevap vermek üzere Merkez Bankasının Değerli Başkanı Sayın Şahap Kavcıoğlu'na söz veriyorum.

Tabii ki bütün soruları burada cevaplama imkânı olmayacaktır tahmin edebileceğiniz gibi, çok sayıda soru yöneltildi. Bunların bir kısmına yazılı olarak cevap vermelerini rica ediyorum.

Bu arada şunu da söyleyeyim: Arkadaşlara sordum, geçen sunumdaki sorulara da yazılı cevaplar gelmiş. Ha, içeriği beğenilmiştir, beğenilmemiştir; o, tabii, herkesin kendi takdiri ama yazılı cevaplanmayan sorumuz yok, onu da ifade edeyim.

Buyurun lütfen Sayın Kavcıoğlu.

IV.- SUNUMLAR (Devam)

1.-Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Başkanı Şahap Kavcıoğlu'nun, 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu'nun 42'nci maddesi gereğince Merkez Bankasının faaliyetleri hakkında sunumu

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Öncelikle, ben de tüm sayın vekillerimizin yaptıkları değerlendirmeler için teşekkür ediyorum. Elimizden geldiği kadar soruların hepsini cevaplamaya çalışacağım. Tabii, bazı sorulara yazılı olarak cevap vereceğim ama çoğu mükerrer olan soruları da ve gündemde konuşulan ve üzerinde durulması gereken soruları da cevaplamaya çalışacağım.

Öncelikle, para politikamızla ilgili şunu ifade etmem doğru olur: Biz faiz indirimine gitmeden önce Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası yaklaşık bir yıldır sıkı para politikası uygulayan ve bu süreç içerisinde yaklaşık 1.100 baz puan faiz artıran bir sıkı para politikası uygulayarak geldik. Buradaki amaç da hepimizin bildiği gibi, hem kur hem de enflasyonu dengelemek. Dolayısıyla, ben atandıktan sonra da bizim nisan enflasyon raporunda da gelişmeleri ifade etmiştik ve bizim yaptığımız analizler ve çalışmalar sonucunda da ağustos, eylül gibi gelişmelere göre zaten bir faiz indirme noktasında bir yol haritamızı sözlü ve enflasyon raporumuzdaki değerlendirmelerimizle yöneltmiştik, belirtmiştik fakat bu süreçte tabii, biraz önce sunumumun ilk slaytında da verdiğim gibi dünya son yirmi senede özellikle 2008 krizi ve 2008 krizinden çok daha sert ve kötü sonuçları olan bir krizi 2020 yılında yaşadı ve yaşamaya devam ediyor. O süreç içerisinde yapılanları burada sayın vekillerimiz değerlendirdi, herkes farklı bir değerlendirmede bulundu, her şeyi kendi içerisinde değerlendirmek tabii ki daha doğru bizim açımızdan. O süreçten sonra Türkiye'nin yaşadıkları ve bugün geldiği nokta bence çok daha değerlendirmeye muktedir. Yine, 2020'den sonra da bu süreç içerisinde özellikle haziran ayından sonra -gerçi şubatta da başlayan bir süreç var- dünyada özellikle emtia fiyatlarının yükselişle başlayan bir fiyat artışı, bunun ülkelerdeki sanayiye ve yaşama etkisi hepimizin malumu ve takip ediyoruz. Yine, bu süreç içerisinde dünyanın özellikle hazirandan sonra yaşadığı kuraklık, yangınlar ve çeşitli iklim değişiklikleri de bu sürece çok büyük anlamda olumsuz katkılar vermiştir ki zaten merkez bankalarının özellikle büyük ve gelişmiş ülkelerdeki merkez bankalarının haziran öncesi söylemlerine baktığınız zaman, bunu çok net görürsünüz ve hazirandan sonra mesela FED 16 Haziranda "tapering" yapacağını ima etmeye başlamış ve hâlâ o süreci sözlü söylemle sürdürüyor. Dolayısıyla, bu sürece baktığımız zaman, gelişmiş ülkelerin birçoğu, hemen hemen hepsi de diyebiliriz, bu süreci sözlü söylemlerle ve enflasyondaki artışı, özellikle para politikasını sözlü söylemlerle yönetmeye çalışıyorlar ve faiz artırımını ya da başka sıkılaştırma anlamında şu ana kadar hiçbir adım atmadılar. Gelişmekte olan ülkelere ise bir kısım ülkeler sadece kısmi olarak faiz artırımına gitmiştir, bir kısmı da sözlü söylemle bu sürece doğru gideceğini ima etmişlerdir, ifade etmişlerdir. Dolayısıyla bu süreçlere baktığınız zaman, bu süreç içerisinde, dünyada bu kadar uzun süreç içerisinde sıkı para politikası uygulayan ve 1.100 baz faiz artırımını yapmış tek ülkeyiz. Dolayısıyla bizi diğerleriyle karşılaştırırken bu anlamda da bir değerlendirme yapmak bence doğru olur, haksızlık yapılmamış olur.

Yine, indirimi sonrasında kurun... Doğru, kurda bir hareketlenme oldu, özellikle bizim söylemlerimizden sonra da ama burada küresel gelişmeleri değerlendirdiğimizde, bunun bizim faiz indirimimizle de direkt bir ilişkisi olmadığını çok rahat görürüz. Nereden bunu söylüyorum? Bizim gibi gelişmekte olan ülkelerle kıyasladığımız zaman yani faiz indirimini ve kur hareketlerinde özellikle değer kaybı yaşayan ülkelerle kıyasladığımızda, mesela bizim faiz artırımından sonra -ondan önce

biraz daha fazla, o rakamı da vereceğim ben yani düşük olduğu için vermiyorum- 22/9-7/10 arası Türk lirası yüzde 2,5 değer kaybetmişken, 100 baz puan faiz artıran Brezilya yüzde 4,3 değer kaybetmiştir; yine Meksika yüzde 2,025 faiz artırdığı hâlde yüzde 2,9 değer kaybetmiştir; Macaristan yüzde 0,15 faiz artırdığı hâlde yüzde 2,1 değer kaybetmiştir; böyle çoğaltabiliriz. Yani faiz artırımlarının ve faiz indirimlerinin muhakkak etkisi var ama Türk parasındaki değer kaybını sadece 23 Eylülde yaptığımız faiz indirimiyle ilişkilendirmek... Özellikle Sayın Başkanım burada, bu işi çok daha iyi değerlendirir, o yönden bakmak lazım.

Doların, dolar endeksinin eylül ayında özellikle, haziran ayında başlayan ama Eylülün 1'inden itibaren özellikle 94'ün üzerine çıkması ki her dolar endeksinin -buradaki sayın vekillerimin çoğu bilir- yüzde 2 artışı dolarda diğer para birimleri karşısında yüzde 4'e yakın bir değer kaybını ifade eder. Dolayısıyla son ayda dünya küresel anlamda bu süreci yaşamıştır. 1,30'ların altına gelen Amerika tahvilleri 1,60'lara çıkmıştır; bunların hepsi küreselde Türkiye'yi etkilediği gibi dünyadaki diğer ülkeleri de olumsuz anlamda etkilemiştir ve bundan Türkiye de etkilenmiştir. Dolayısıyla bizim uzun süredir uyguladığımız sıkı para politikasında faiz indirimimiz -daha önceden iletişimini yaptığımız gibiyken beklenen, piyasanın üç aşağı beş yukarı beklediği... Bununla ilgili yatırımcıların beklentilerine baktığımız zaman orada da bunu görüyoruz. Dolayısıyla bir sürpriz faiz indirimi ya da farklı şekilde yorumlanan görüşlerle ilgili olmadığını çok net görüyoruz ve söyleyebiliriz.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Bizim bu Türk lirasının aşırı değerlenmesinden kaynaklanıyor olabilir mi? Böyle bir düşünceniz var mı?

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Nasıl Sayın Başkan?

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Aşırı değerlenmiş Türk lirası yabancı paralar karşısında... Bu nedenle böyle bir durum var mı?

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Hayır, aşırı değerlendirilmiş derken... Bu süreç içerisinde mi?

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Evet.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Şöyle: Bizim hazirandan bu tarafa...

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Birikimli olarak, bu süreç değil de.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Birikimli olarak hazirandan sonra Türk parasında dolara karşı bir değer kazancı var. Hatırlarsanız, eylül başına kadar 8,25'lere kadar düştü. Tabii, ondan sonra bizim söylem değişikliklerimizin muhakkak etkisi var, onu zaten inkâr etmiyoruz ama burada da böyle söylem değişikliğini sadece Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası veya Başkanı olarak benim yaptığım anlamındaki suçlamaları da kabul etmiyoruz. Bu ifade ettiğim gibi dünyadaki gelişmelerle beraber merkez bankalarının tepki vereceği olaylar var, tepki veremeyeceği olaylar var. Bu anlamda yaptıkları ve sözlü yönlendirmeler çok fazla, dolayısıyla biz de bu anlamda özellikle dünyadaki, küreseldeki değişimler, Türkiye'deki gıda fiyatlarında ve enerji fiyatlarındaki değişimler karşısında para politikası olarak müdahale edeceğimiz alanlar dışındaki alanları ifade etmek için kullandık. Burada enflasyonu, söylemlerimizi cımbızlayarak alıp yorum yapmak çok doğru değil. Merkez Bankasının -sizler de ifade ettiniz- bu anlamdaki görevlerini ihmal etmesi veya onların dışında karar alması söz konusu değildir; para politikamızı da bu şekilde şekillendiriyoruz ve dünyadaki, küreseldeki gelişmelere göre şekillendirmeye devam edeceğiz.

Faiz indirimiyle ilgili aldığımız para politikası kararlarıyla ilgili -Sayın Başkanım da biliyor- böyle bir uygulama, böyle bir şey Türkiye’de bugüne kadar yok. Hani, bu başka yerde, başka ülkelerde farklı yönlendirmeler oluyor, FED’de işte çıkıyor birisi farklı görüş bildiriyor. Bizde bugüne kadar böyle bir uygulama yok, bundan sonra olabilir mi? Denenebilir yani PPK üyeleri çıksın konuşsun yani benim de o konuda çok bir şeyim yok.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) — Yalnız kamuoyu şunu bilsin ki şu ana kadar aldığınız kararların hepsini herhâlde oy birliğiyle almadınız.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Oraya geleceğim Sayın Başkanım. Sizin dönemde de aynı şey olmuştur.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Tabii. Muhalefet eden arkadaşlar da var dolayısıyla onların hakkı da yenmesin.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Burada hak yenecek bir şey yok Sayın Başkan. Sizin döneminizde de ayda bir yıllardır olan dönem dönem burada artı ya da eksi yönde... Biraz önce ifade ettim, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası bir yılda 1.100 baz puan faiz artırmış. Burada da aynı şey söz konusu olabilir, indirdiğinde de. Geçen yıl da 2019 Haziranından sonra Türkiye Para Politikası Kurulu 2020’nin sonuna kadar aşağı yukarı 10 puana yakın faiz indirimi yapmış, orada da farklı görüş bildiren arkadaşlar muhakkak olmuştur; bunlar hep kayıtlıdır, herkes istediği gibi görüşünü ifade ediyor ve oylama yapılıyor. Dolayısıyla, burada bunun açıklanması gibi şu ana kadar böyle bir gelenek yok dolayısıyla açıklanmadı, açıklamıyoruz, açıklamasını da şu an için doğru bulmuyorum ama ben Türkiye’de bunun iletişimi yapıp o yöne doğru da gidilmesinde hiçbir sakınca -şahsi fikrimi sorarsanız- olduğunu da düşünmüyorum ama bu süreci Türkiye’nin tabii, yaşaması lazım. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası bunu iletişimle değerlendirip böyle bir sonuca geldiğinde de bu bunu yapabilir.

Şimdi, rezervlerle ilgili, biz rezervleri ifade ettik. Daha önce de rezervleri ifade ettik, daha önceki bizim açıklamalarımızda da bu var. Daha önceki açıklamalarımızdan da söyleyeyim: “Protokolün gizli olduğu açıklanmadı, bilinmedi...” Bunların hiçbirisi doğru değil, bu işin sadece o dönem yapıldığı doğru değil; ilk 2017’de yapılıyor, bunun tutarının az olduğu, çok olduğu, farklı dönemlerde, yok “Seçimden önce yapılmış.” Bunların hiçbirisi doğru değil, hepsi yalan, yani bunu defalarca yalanladık ve daha önceki açıklamalarımızda da ifade ettiğim gibi şuradan yine neye dayandığını da okuyayım: “Hazine Müsteşarlığının Merkez Bankası nezdindeki hesapları kullanılarak yapılacak döviz alım-satım işlemlerinin para ve kur politikaları çerçevesiyle uyumlu gerçekleştirilmesi için gerekli koordinasyonun sağlanmasına ilişkin esasların belirlenmesi amacıyla 21 Şubat 2017’de Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı ve Merkez Bankası arasında bir protokol tesis edilmiştir.” Bu o zaman da biliniyor, biz de bunu açıkladık daha sonra.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) — Fakat bunun amacı tamamen farklı Sayın Başkan, tamamen farklı. Hiç o bildirdiğinizle ilgisi yok.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Bitireyim Sayın Başkanım.

“Protokol, 4059 sayılı Hazine Müsteşarlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun’un 2’nci maddesinin birinci fıkrası ve 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu’nun 2’nci maddesi, 4’üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi ve 41’inci maddesi ile 53’üncü maddesinin birinci fıkrası maddelerine dayanmaktadır.” Burası Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, biraz önce itibardan ve kredibiliteden bahsettik. Kullandığımız kelimelere dikkat edersek bu kurum adına bizim

şahsımızı da tabii, bu işe katarak kanunsuz, kanuna uygun olmayan hiçbir iş... Burada, işte arkamda bir sürü bürokrat arkadaşımız var, her şey kanuna uygun bir şekilde yapılmıştır, yapılmaya da devam ediyor. Bunun dışındaki Türkiye Cumhuriyeti kurumları içerisinde kendine özgü kanunu olan tek kurum bildiğim kadarıyla, öyle mi Başkanım?

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Kendi kanunu olan...

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Kendi kanunu olan tek kurum. Dolayısıyla, Merkez Bankasını bir kanunsuzlukla suçlamak eşyanın tabiatına aykırı bir durumdur, böyle bir şey söz konusu değildir.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Tek kurum değil de başka kurumlarda var.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Sayın Başkan, bu iş yanlış. Bu işle alakası....

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Size göre yanlış olabilir. Bakın, kanun maddesini okudum, yani sonuçta her şey...

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Buradan bir sonuç çıkacaksa...

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Sayın Başkanım, Sayın Başkanım, siz sordunuz, ben cevap veriyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Karşılıklı, karşılıklı lütfen... Dinleyelim.

Buyurun.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – “Kanunsuz.” dediniz; ben hangi kanunlara, hangi maddelere dayandığınızı size ifade ediyorum. Dolayısıyla...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Protokol buna cevaz veriyor mu?

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Tabii, veriyor ki yapıldı. Yani sonuçta bunu siz... Yapılmıştır. Dediğim gibi bir dönemde değil sadece, 2017’de yapılmıştır.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Hangi yöntemlerle Merkez Bankasından özel bankalara...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Yılmaz, dinleyelim. Sorularımızı sorduk, tatmin olmayabilirsiniz ama cevapları dinleyelim.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Kesinlikle olmuyorum, kesinlikle olmuyorum.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Bunu daha uzatabilirim ama...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Soruları dinleyelim.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – O sorun değil. Yani biz bilgilendiriyoruz; hangi kanuna dayandığını, kanun maddelerini, kanunsuz olup olmadığını sordunuz, açıklıyoruz. Tabii ki takdir sizin, nasıl değerlendirirsiniz onu bilemem.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Denetim yaptırdınız mı Başkanım?

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Nasıl?

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Denetim yaptırdınız mı?

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Denetim yaptırmaya gerek görececek bir durum yok. Yani öyle bir... Çünkü her şey kanuna, hukuka, protokole uygun bir şekilde yapılmıştır.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – 2’inci protokolle ilgili...

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – 2’nci protokolden kasıt ne, onu bilmiyorum.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Protokolü paylaşma imkânı var mı Başkanım?

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Merkez Bankasının bilgilerinde paylaşılacak şeyler var, paylaşılmayacak şeyler var. Zaten hangi protokol, içeriği, her şeyi söylüyorum. Yani neyi istiyorsunuz Mahmut Bey?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani Başkan olarak siz, bizimle, milletvekilleriyle paylaşırsınız mı?

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Hayır, hayır, söylüyorum zaten protokolün içeriğini, tarihini, kimlerle yapılmış her şeyi söylüyorum. Daha nasıl bir şey istiyorsunuz, söyleyin.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Şimdi...

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Söylüyorum işte, okudum Mahmut Bey, siz hukukçusunuz.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Merkez Bankasının dövizinin, kamu bankaları yoluyla arka kapı politikasıyla dağıtılması diye bir madde var mı, onu söyleyin.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Şimdi, rezerv konusunda da ben, yine, Sayın Vekilim, Merkez Bankasının hep kurumsal kimliğini özellikle söylüyorum. Bülent Bey’in ilk sorusuydu. Çok saygı duyduğum, üç yıla yakın, bilgilerinden çok yararlandığım, çok değer verdiğim bir ağabeyim olarak “rezerv” “net rezerv” söylediği için... “Net rezerv” diye bir şey yok. Bakın, IMF’in tanımından okuyorum. Merkez Bankası rezerv tanımı, IMF’nin ödemeler dengesi kılavuzunda açıklanan rezerv tanımına paralel biçimde yapılmış olup her iki tanım da aşağıda sunulmaktadır. Detay çok fazla, sadece tanımı okuyorum: “Rezerv varlıklar, para otoriteleri tarafından -yani nelerden oluştuğunu da söyleyeceğim- ödemeler dengesinin finansmanı ihtiyaçlarını karşılamak, döviz kurunu etkilemek amacıyla döviz piyasalarına müdahale etmek ve -parantez içerisinde- para birimine ve ekonomiye güven sağlamak ve dış borçlanmaya bir temel oluşturmak gibi diğer amaçlar için kontrol edilen ve her an kullanıma hazır olan dış varlıklardır.” Yani sizin cephaneniz var, savaş var, kullanmayacaksınız. Kullandığınızda da “Niye kullandınız?” diye hesap soracaksınız, bunun gibi bir şey. Bu, IMF’in tanımında ve bu tanımın içerisinde uluslararası hiçbir yerde “brüt” ya da “net rezerv” diye bir tanım yok. Bu, bizim bu işlemleri bilançomuzdan... Ki dünyada bizim kadar şeffaf bilançosu olan başka bir merkez bankası da yok, bunu da çok net ifade edeyim. Mahmut Bey, bilgi istiyor. Bizim bilançomuzda baktığınız zaman... Bu arkadaşlar rakamı yanlış hesaplıyorlar ama -önemli değil- zaten buradan buluyorlar. Yani gizlenen bir şey yok. Yani bu arkadaşlar -biz gizlediysek- nereden buldu bu rakamı? Bilançoda var zaten yani bizim yaptığımız gizli saklı bir iş değil ki. Yani biz vermedik, kimse vermedi, siz bu rakamı buluyorsunuz. E, nereden buldunuz? Bunu buradaki herkes biliyor, bütün ekonomistlere sorabilirsiniz. Başkanımız bizden çok daha iyi bilir.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Sayın Başkan, mesele o değil.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Yılmaz, rica ediyorum, bir dinleyelim.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Önemli, bakın, Sayın Başkan, rakamın işte gizlendiğini falan söylüyorsunuz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Arka kapıdan satmanızı...

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Ön, arka kapı falan yok, o sizin tabiriniz.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Merkez Bankasının bilançosundan rezervlerin azaldığını görüyorum fakat Merkez Bankasının döviz falan sattığı yok.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Ya Başkanım, Başkana sordunuz, o da açıklıyor, bırakın da dinleyelim.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Açıklamıyor, açıklamıyor, üstünü örtüyor.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Bakın, bizim bilançomuz dünyanın en şeffaf bilançosudur. Günlük olarak baktığınız zaman bizim...

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Açıklamıyor, açıklamıyorlar.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Açıklıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Lütfen dinleyelim, lütfen, lütfen dinleyelim. Henüz konuşması bitmedi Sayın Yılmaz.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Bizim bilançomuz, dünyanın...

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Bunun bir siyasi maliyeti var, onu siz ödeyeceksiniz veya ödemezsiniz fakat bunun bir ekonomik maliyeti var; ben ödüyorum, benim çocuğum ödüyor, benim torunum ödeyecek.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Öyle bir şey yok.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Yılmaz, rica ediyorum, böyle bir usulümüz yok, böyle bir usulümüz yok.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Öyle bir şey yok Sayın Başkan.

Sayın Başkanım, sizin dönemi de konuşursak burada saatler alır.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Konuş, benim dönemimi de konuş.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Konuşayım, işte kur kaçtı?

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Konuş, bizim...

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Olabilir ama Başkanlar...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Yılmaz, usulümüze uygun değil yaptığınız, rica ediyorum, rica ediyorum.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Olabilir, olabilir, hatalar olabilir yani.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Her iki dönemden de AK PARTİ sorumlu.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yeterince süre verdim, görüşlerinizi ifade ettiniz, dinleyelim lütfen.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Swaplar konusunda...

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Swaplar da aynı şekilde. Bakın, yine, Sayın Başkanın döneminde bu tür enstrümanlar yok. Swaplar da daha sonra merkez bankaları tarafından kullanılmaya başlanan enstrümanlar. Dolayısıyla o dönemde olduğu için de bu eğer öyle olmasaydı başka türlü olurdu. Niye? Çünkü o dönem Merkez Bankası, piyasayı dengeleme anlamında –biraz önce okudum- elindeki dövizini verip TL’yi alıyor. Dolayısıyla şimdi de yaptığı şey, piyasada TL olmadığı için 730 milyara kadar ben her gün bankaları finanse ediyorum ve bunun yaklaşık 350-400 milyarı swaplarla yani paranın sadece yer değiştirdiğini söylüyorum. Dolayısıyla burada bir, öyle, vatandaşın parası, milletin parası, hesap verilecek falan durum yok. Para oradadır, sahiplik anlamında yer değiştirmiştir. Ben bugün o parayı vermesem, fonlamasam yapılacak şey yine o dövizlerin bana gelmesidir. Dolayısıyla sistemin işleyişi açısından burada bir sıkıntı söz konusu değil.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Döviz karşılığı TL, TL karşılığı döviz...

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Başkanım, bunu siz bizden çok iyi biliyorsunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Yılmaz, bakın, defalardır aynı hatayı yapıyorsunuz, usulümüzde böyle bir şey yok. Karşılıklı konuşmak...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, önemli bir konu.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Paylan, lütfen ama, öyle bir usulümüz yok, burası kahvehane değil!

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Estağfurullah.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Konuştunuz, görüşlerinizi söylediniz. Lütfen dinleyelim, tatmin olmayabilirsiniz, lütfen.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Ben sorulara cevap vereyim...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Dövizin bize mi ait olduğu, borç mu olduğu önemlidir. “Bu önemsizdir.” diyor. Yani bu para benim param mı, borç mu, bu önemlidir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sorunuzu sordunuz. Böyle bir usulümüz yok Sayın Paylan, böyle bir usulümüz yok. Onu daha sonra sorarsınız.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bize mi ait; öz sermaye mi, varlık mı, borç mu?

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Bizim paramız, rahat ol. Hiçbir yerde değil para, Merkez Bankasında.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Onu daha sonra sorarsınız. Böyle bir usulümüz yok.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Borç, borç...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ya Sayın Paylan, lütfen...

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – 123,4 milyar varlığımız var. Burada saymak istemezseniz, biraz önce Bülent Beyin sorduğu...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Borç parayla...

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Bakın, müsaade edin.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yanlış yapıyorsunuz Sayın Paylan, usulümüze uymuyorsunuz; rica ediyorum, uyarıyorum sizi, rica ediyorum. O zaman hiçbir usule uymayalım, herkes istediği gibi istediği anda konuşsun; bunu mu istiyorsunuz yani?

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Burada diğer ülkelerin...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Başkanım, arada böyle olur ufak tefek...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Onları tolere ediyoruz ama çok aşırı olunca da artık olmuyor yani.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan da bize laf attı, siz niye onu uyardınız?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Uyardım, uyardım Başkanı, diğerlerini de uyardım, olur mu, hepsini uyardım.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Benim şahsıma söylediğiniz için Garo, yoksa ben şahsınıza söylemem yani sıkıntı yok.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – O zaman tamam, herkes kafasına göre konuşsun Sayın Paylan, böyle mi...

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Ama “itibarsız” diyerek başlaman şık olmadı yani, doğru değil.

SALİH CORA (Trabzon) – Başkanım, muhalefetten laf atanlar dinlemiyorlar. Yazılı olarak cevap verirse daha iyi olur çünkü ondan anlıyorlar.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Yazılı cevap vermiyor Cora, mesele o.

SALİH CORA (Trabzon) – Laf atıyorsunuz, dinleyin.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Müsaade ederseniz Başkanımız sunumunu tamamlasın, rica ediyorum.

Değerli arkadaşlar, lütfen, görüşlerimizi fazlasıyla ifade ettik, kayıtlara da geçti bütün görüşler, Başkanımızın görüşlerini dinliyoruz. Beğenebilirsiniz, beğenmeyebilirsiniz, farklı düşünebilirsiniz ama müdahale etmeye hakkınız yok. Bir dinleyelim sunumu.

Buyurun.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Yani Bülent Beyin söylediği swaplarla ilgili... Dünyada da –dediğim gibi- son dönemde öyle merkez bankaları var ki rezervlerinin yarısından fazlası ülke swapları. Dolayısıyla biz onları bile çıksak şu an –bir an bizim kendi banka swaplarımızı farklı yere koyuyoruz- bir sıkıntı olmadığını herkes bizden daha iyi...

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Biz de o rakamı merak ediyoruz, düşüldükten sonra rakam ne?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sibel Hanım, siz yapmayın bari ya, yapmayın lütfen. Bakın, yeter ama böyle bir usulümüz yok. Çıkamayız işin içinden yani çıkamayız.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Ülkemizin rezervini merak ediyoruz.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Bakın, şu anki Merkez Bankasının rezervleri 123,4 milyar dolardır. Herkes buna...

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Swaplar var, swapları düştükten sonra ne?

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası bu ülkenin en güvenilir kurumudur, kendi özel kanunuyla yönetilir. Dolayısıyla herkes bu rakama itibar etmek zorunda. Aksini isteyen istediği yorumu yapabilir. Merkez Bankasının şu anki rezervi... IMF tanımını da okudum, IMF tanımına uygun bir şekilde rezervlerimiz oluşmaktadır, o da şu an 123,4'tür. İnşallah yıl sonu tarihî rekorla, bugüne kadar olmayan rezervin üzerinde bir rezervle de kapatacağız.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Borç parayla olur!

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Borç para değil, tamamen ülkemizde kendi kaynaklarımızla oluşturduğumuz...

ERHAN USTA (Samsun) – Ben söyleyeyim o zaman Sayın Başkan yani millet hesabı koyuyor ortaya.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, lütfen ama rica ediyoruz. Böyle bir usulümüz yok yani karşılıklı konuşma diye bir usulümüz yok.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Swapları düşünce rakam kaç oluyor Değerli Başkan?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sibel Hanım, rica ediyorum, yok böyle bir usulümüz.

ERHAN USTA (Samsun) – Sorularımız var.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Onu sonra sorarsınız.

ERHAN USTA (Samsun) – Sorduğumuz sorular var.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Olmaz böyle şey ama yani hakikaten olmaz. Siz konuşurken de o zaman başkaları konuşsunlar, şey yapsınlar, olmaz öyle, usul önemlidir.

ERHAN USTA (Samsun) – Hayır efendim, mesele o değil. Birtakım değerlendirme yapıyoruz, soru soruyoruz, o sorular çerçevesinde...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – İstedığınız gibi cevap vermek zorunda değil, öyle bir şey yok, öyle bir dünya yok, size katılmak zorunda da değil, siz de onu beğenmek zorunda değilsiniz.

ERHAN USTA (Samsun) – Ama “Net rezerv hesabı nedir?” diyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Görüşlerinizi gayet detaylı tutanaklara geçirdiniz.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Erhan Bey, sizin yaptığınız tanımlamalar benim tanımım değil.

ERHAN USTA (Samsun) – Tanımınıza göre net rezerv hesabınız nedir diyorum.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Hayır, hayır...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – “Böyle bir hesap yapmıyoruz.” diyor Sayın Usta.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Sayın Vekilim, bakın, biraz önce, siz yokken, IMF’in bu işleri dünyada uygulayan ve bütün merkez bankaları o tanıma göre hareket eder. Ben biraz önce IMF’in rezerv tanımını okudum ve biz de dünyadaki en itibarlı merkez bankalarından bir tanesiyiz. Farklı yorumlar yapabilirsiniz, o sizin kendi görüşünüz. Merkez Bankası olarak -IMF’in Türkiye Masasının, Ödemeler Masasının, hepsinin çok takdir ettiği- Türkiye’nin bütün hesaplamalarını uluslararası normlara göre yaptığı bugün hangi uluslararası kuruluşa giderseniz teyit edilmektedir. Türkiye’nin en son kısa vadeli dış borcu ve brüt dış borcuyla ilgili de düzenlemeyi paylaştık, iletişim yaptık. Türkiye’nin tüm rakamları uluslararası normlarda, hatta onlardan daha fazla... Bakın, size çok basit bir örnek vereyim, böyle iki isim konuştuğundan sonra Twitter’da farklı

bir şeyler cımbızlayarak yazıyorsunuz ama şunu söyleyeyim: Mesela, biz kısa vadeli ithalat borçlarımızı revize edip Sayın Bakanım -yıllara sâri olarak dünya yapmış bunu- tamamen Avrupa Birliği, IMF ve Ödemeler Masasıyla teyitleşerek yapılan... Mesela, ülkeler bunları o kadar farklı uyguluyorlar ki ve onlara kimse ses çıkarmıyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Bir tane örnek vereyim: İngiltere’nin, mesela, ithalat borçları sıfır gözüktüyor, hâlbuki bize ithalat borçları var. Oradan sıfır olmadığını biliyoruz ama onlar hâlâ ithalat borçlarını sıfır gösteriyor. Dünyada nadir ülkelerden bir tanesiyiz, bunu hepinizin takdir etmesi lazım. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının tüm rakamları böyledir, uluslararası kuruluşların onayıyla, onlara göre yapılmış, standartlara göre yapılmış tüm rakamlar ve açıklamalardır. Eksiklerimiz olanlar, yanlış olanlar veya süreç içerisinde revize edilmeyenler ki –sizler de bu görevlerde çok bulundunuz- oradaki uyarılarla veya oralarda yapılan görüşmeler sonucunda aynı noktaya getirilir ve tekrar uluslararası normlara göre yayınlanır.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Başkanım, ek süre verdim, toparlayabilerseniz memnun olurum.

ERHAN USTA (Samsun) – Buna itiraz yok.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Erhan Bey, lütfen, rica ediyorum. Sizin görüşleriniz tutanağa geçti, herkes oradan okuyabilir.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Bizim rezerv tanımımızda burada IMF’e göre...

ERHAN USTA (Samsun) – Sanki itiraz ettiğimiz nokta buymuş gibi anlatılıyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Cevaplar sizin hoşunuza gidecek cevaplar olmak zorunda değil, öyle bir şey yok. Fazlasıyla sordunuz, görüşlerinizi ifade ettiniz.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Devam edebilir miyim Sayın Başkanım?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun lütfen.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Diğer, genel bir soru taşımayla ilgiliydi. Müsaade ederseniz, yine küçük bir anekdot okumak istiyorum: “Merkez Bankasında 1996 yılı başında göreve başladığımda gündemdeki idari konulardan biri de Levent’te daha önceleri satın alınmış, İETT garajının çaprazındaki arsanın nasıl kullanılacağıydı. Dünya genelindeki uygulamalara göre merkez bankalarının idare merkezi ülkenin finans hareketlerinin en fazla olduğu şehirde bulunuyordu. Piyasaları daha yakından takip edebilmek ve onlarla daha sıkı diyalog kurabilmek için bu yöntem benimsenmişti. Bu durumda merkez bankalarının hükümetle ilişkileri de daha sağlıklı oluyordu. Ben de bu noktadan hareketle olaya yaklaştım. Günün birinde Merkez Bankasının Türkiye’nin finans merkezi olan İstanbul’a taşınması fikri bana da cazip geldi. Levent’te temel kazı ruhsatı için izin alınmış arsanın projesinin buna göre çizilmesini istedim ancak işler beklendiği gibi gitmedi. Önce üstyapı ruhsatı almak için müracaat ettiğimiz İstanbul Büyükşehir Belediyesinde sorunlar çıktı. O tarihlerde Büyükşehir Belediye Başkanı olan Başbakan Recep Tayyip Erdoğan’ı ziyaret edip sorunları anlattım, yardımcı olacağını ve gerekeni yapacağını söyledi. Nitekim altı ay içinde sorunlar çözüldü. İşlerin bununla bitmediğini sonradan anladık.” Devam ediyor.

Şimdi, taşınmayla ilgili daha öncesi var, Sayın Başkanım çok iyi biliyor, onun da burada açıklamaları var olumlu anlamda. 1987’de bu arsa alınıyor Merkez Bankasının İstanbul’a taşınmasıyla ilgili. 1996’da daha önce Rüşdü Saracoğlu’nun da o açıklaması var; bu, Gazi Erçel’e ait bir açıklama.

Gazi Erçel bununla ilgili çok uğraşüyor, hatta 99’da temel atma töreni de düzenleniyor, son anda bir şeyden dolayı iptal ediliyor, nedenini çok bilmiyorum. Devamı var, bütün yazılar burada; proje, ihale yapılıyor, iptal ediliyor. En sonunda, 2002 yılında Tasarruf Genelgesi yayınlanınca Merkez Bankasının inşaatı -AK PARTİ falan yok o zaman, İstanbul Finans Merkezi yok, hiçbir şey yok- duruyor, sonra da zaten malum süreç başlıyor. Bu sürece geldiğimizde de Sayın Başkanımın döneminde, İstanbul’a taşınmayla ilgili karar tekrar Başkanımın Başkanlığında başlıyor ve yine Başkanımın onayıyla 2006 yılında ihale yapılıyor. İhaleye düşük oranda talep olduğu için iptal ediliyor. Daha sonraki süreçte de Merkez Bankası işte, finans şehrine devam ediyor. Dolayısıyla, taşınmayla ilgili sürecin hikâyesi çok daha fazla, 87’de başlayan ama bir türlü başarısız olan, diğer işler gibi, sonunda inşallah bize nasip olacak ve Merkez Bankasını İstanbul’a, inşallah, taşımış olacağız.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Sayın Başkan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sizi ismen andığı için söz vereceğim ama tamamlasın.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Taşımaya ilgili yine hem Bülent Bey’in hem diğer milletvekillerimizin işte “Aynı odada 6 kişi, diğer 2 kişi...” falan, bunlar böyle, tabii, basına yansıyan... Nereden, onu bilemiyorum ama bu taşıma işi bizim Ümraniye’de... Yani daha önce zaten Merkez Bankasının Karaköy’de bir binası var, Sayın Başkanım çok iyi bilir. Daha sonra da Ümraniye’de bir bina kiralanıyor -2019’da zannedersem- 2020’de de belirli departmanların taşınmasıyla ilgili kararlar alınıyor ve piyasalar –ki genel müdür arkadaşlarımızın hepsi değil ama ilgili arkadaşlar yani burada olmayan arkadaşlar da var- araştırma ve para politikaları yani önemli, finans şeyinin içerisinde aktif olarak icracı olacak birimlerimiz öncelikli olarak taşıyor. Diğer birkaç birimiz de benim gelmem sürecine kalmıştı, biz de o işi, biraz dönemin hazırlıklarını yaparak, değerlendirerek binayı tam şey anlamında kullanacak noktaya geldik ve binayı tam olarak değerlendirdik. Yetecek arkadaşları İstanbul’a taşıdık. Şu an yer sorununuz olduğu için de şu an ikinci bir bina mı kiralarız veya finans merkezi planlamamız. 2022’nin Haziranı gibi falan, Ekim gibi de taşınmayı düşünüyoruz. Her şey normal giderse belki ihtiyaç olmayacak, 2022 Ekim gibi tüm Merkez Bankası, Sayın Başkanımın da çok emek verdiği taşınma işini, inşallah, kısa sürede gerçekleştireceğiz.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Kesin söz istiyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bu konuyu geçmeden söz vereceğim.

Bu konuyu geçmeden, ismen atıfta bulunduğunuz için Sayın Durmuş Yılmaz’a söz veriyorum.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Yok, açıklamaları falan burada da Sayın Başkanımın, yani şeyi yok, onun için söylüyorum. Çok emeği var yani bütün şeylerde onun imzası var, onun için söylüyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Benim, Merkez Bankasını İstanbul’a taşımakla ilgili hiçbir emeğim yok ve o emeği de zayı görürüm öyle bir şeyim olursa.

SALİH CORA (Trabzon) – Tekzip ettiniz mi?

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Efendim? Benim ne söylediğimi basına bakarsanız görürsünüz.

SALİH CORA (Trabzon) – Tekzip ettiniz mi bu açıklamaları daha önce?

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Neyi tekzip ettim mi? Dinle, anlatacağım, dinle.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Olabildiğince kısa Sayın Yılmaz.

SALİH CORA (Trabzon) – Görüş mü değiştirdiniz?

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Dinleyin.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Lütfen, Sayın Yılmaz’ı dinleyelim. Lütfen...

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Bunları niye imzaladınız?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Yılmaz’ı dinleyelim.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Amerikan Merkez Bankasının operasyon merkezi New York’ta. Bundan hareketle de Rüşdü Saracoğlu’nun, Merkez Bankasının operasyonel birimini İstanbul’a taşımak gibi bir niyeti vardı. Orada da -şu an İstanbul’un en kıymetli arsası ki şu anda herhâlde Diyanete devredilmiş- bir arsa alındı. Benim dönemimde...

SALİH CORA (Trabzon) – Ne zaman alındı?

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – 1980’lerde alındı, 80’lerin sonlarına doğru alındı, çok eskiden, Levent’tе.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Levent’teki arsa, 1987’de, 90’lı yıllarda 2 defa ihale yapılıyor, en son 2002 yılında temel atma ve ihale yapılıyor, fiilî olarak, Tasarruf Genelgesi’nden dolayı iptal ediliyor. Sonra Sayın Başkanımın döneminde -imzaları burada- tüm işlemleri yapılıyor, ihale dâhil yapılıyor; ihaleye çok düşük teklif geldiği için Sayın Başkanım tarafından iptal ediliyor, daha sonra da İstanbul Finans Merkezi gündeme geldiği için o çalışmalar başlıyor.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – İçinde bir tane doğru var, diğerleri yanlış, onu söyleyeyim. Lütfen dinleyin.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sayın Başkanım, bir dakika verebilir misiniz?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Lütfen ama, lütfen...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Başkanım, bir dakika...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Siz zaten az önce devrettiniz hakkınızı yani.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bir dakika ek süre...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Öyle bir usulümüz yok, gerçekten. Burada ismen atıfta bulunduğu için...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bu ayet değil ki mübarek.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir bitirsin de, Sayın Yılmaz bitirsin.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Efendim, Merkez Bankasının İstanbul’a taşınması işini bana Sayın Ali Babacan, İller Bankasının Ostim’de bir tesisi var, o tesiste bir akşam bir toplantı vardı, orada söyledi. Ertesi gün “Gel, görüşelim.” dedi ve görüştük. Ben orada Sayın Babacan’a Merkez Bankasının İstanbul’a taşınmasına kesinlikle karşı olduğumu söyledim ve sonra bu, basında yayınlandı, duyuldu, görüldü, vesaire oldu. Herkes soru sormuştu. Benim en son bu konuda söylediğim söz şu: Bir ülkenin siyasi iradesi bir ülkenin herhangi bir kurumunu ülkenin istediği herhangi bir yerine taşıyabilir; demokrasi bunu gerektirir. Eğer Merkez Bankasını İstanbul’a taşıyorlarsa ben bunda ülkenin herhangi bir menfaatini görmüyorum. Dolayısıyla Türkiye Büyük Millet Meclisinde bir yasa çıkar da “Merkez Bankası İstanbul’a taşınacak.” denirse Büyük Millet Meclisinde milletin vekillerinin çıkardığı karara ben de uymak zorundayım ama benim bir hakkım var: Ben o kanunu uygulamak zorunda değilim. Ben istifa ederim, benden sonra gelen bu kanunu uygular dedim. Benim en son taşınmayla ilgili söylediğim husus bu.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Peki, teşekkür ediyoruz.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – “Sayın Başkanın imzası var.” dediği husus şu...

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Basına yansımaları şöyle olmuş Sayın Başkan, tekliz edeyim.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – İstanbul Karaköy’de Merkez Bankasının İstanbul Şubesi var. Sokak dar, emisyon hareketleri son derece zor; dolayısıyla birtakım sıkıntılar var, bu sıkıntılar emisyon hareketleri artarak gideceği için de bir çözüm arandı. O çözüm için İstanbul’da Kuyumcukent’te TL depo merkezi kuruldu ve bütün bu operasyonların daha rahat yapılabilmesi için İstanbul Ataköy’de bir bina yapılması ve bu binaya da Merkez Bankası İstanbul şubesinin taşınması söz konusuydu. Benim imzam olan mesele budur. Bunun dışında Merkez Bankasının idare merkezi...

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Sayın Başkan, basına yansıyan...

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Niye bu kadar karşısınız Sayın Başkan?

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Ekrem Ağabey, pardon...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Şunun için karşısım çünkü...

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Hayır, karşı değil.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ekrem Bey, böyle bir usulümüz yok. Uzatıyoruz sürekli uzatıyoruz.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Basına yansıyan Sayın Başkanımızın karşı olduğu değil, Ali Babacan’ın -o günkü Sayın Bakanın- ondan önce bu açıklamayı yapmasına bozulmasıydı. Dolayısıyla açık...

ERHAN USTA (Samsun) – Öyle değil, ben şahidim.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Yani karşı olduğuna dair hiçbir şey yok, bütün her şey ortada.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Yılmaz kendi görüşünü ifade etti gayet net.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Dolayısıyla sorunuzun cevabı şu, bana sordunuz, ben şunun için karşısım: Herhangi bir ülkede ne zaman kriz çıkacağı önceden bilinmiyor. Bakın, son elli yılda 90 ülkede 150 tane kriz çıkmıştır. Bu, IMF’nin rakamı, bugün daha da fazla olabilir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Yılmaz, toparlayabilirsiniz...

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Toparlıyorum. Dolayısıyla, bakın, bugün Merkez Bankasının -Allah korusun- bankacılık işleminde bir sorun çıksa, bir mevduat çekmek için bir banka olsa vatandaş kapıların önünde dikilse bu Hazine ile Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının sorunu. Burada bir iletişim sorunu var. Merkez Bankası İstanbul’da, Hazine Ankara’da. Çözüm bulmak için bir grup Hazineci havaalanından İstanbul’a gidiyor, gazeteci mikrofon tutuyor: “Niye gidiyorsunuz?” “İşte, bankacılık sorunu var.” İnkâr etse bir türlü inkâr etmese bir türlü. İstanbul’dan Merkez Bankası çalışanları havaalanına gelecekler, Hazineciyle görüşecekler, bunlar iletişimde çok...

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – “Zoom”lar var Başkanım.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Bir dakika, bir dakika, “zoom”... En son çözüm noktası yüz yüzedir bu işlerde. Böyle olduğu yerde Merkez Bankası bir yangın söndürme aracıdır, bir para aracıdır.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Görüşünüzü ifade ettiniz Sayın Yılmaz, teşekkür ediyorum.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Dolayısıyla Türkiye Cumhuriyeti Hazinesi neredeyse Merkez Bankasının yönetimi de orada olmalıdır. Benim görüşüm bu.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Dolayısıyla da ben şunu söyledim: Meclisten kanun geçmeden Merkez Bankasını İstanbul’a taşımam. Kanun geçerse her vatandaş gibi ben de uymak zorundayım ama uygulamak zorunda değilim, istifa ederim, yerime gelen uygular; mesele bundan ibaret.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim, sağ olun.

Sayın Tanal, “bir dakika” dediniz, buyurun.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bir dakika, evet.

Teşekkür ederim Sayın Başkan vermiş olduğunuz sunum için. Hakikaten sunumda Merkez Bankasını o kadar güçlü bir vaziyette gösterdiğiniz için ben teşekkür ederim fakat daha dün akşam ben Şırnak’tan geldim. Ekonomisi bu kadar iyi olan bir Merkez Bankası... Şırnak’ta okul yok, yol yok, su yok, elektrik yok, hastane yok, öğretmen yok, fabrika yok, öğretim yok, istihdam yok. Ya, Allah rızası için bu Merkez Bankasının bu kadar güzel yansımaları Şırnak’a niye yansımıyor?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Peki, teşekkür ediyorum, sağ olun.

Sayın Başkan, sunumuzu...

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Niye bütün her şeyden AK PARTİ iktidarlarını sorumlu tutuyorsunuz? Bizden önce siz vardınız.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ekrem Bey, böyle yaptıkça uzatıyoruz. Değerli Kardeşim, böyle yaptıkça uzuyor bu görüşmeler, rica ediyorum...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, daha konuya gelmedik ki. Para politikasıyla ilgili sorular sorduk.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Size göre öyle, size göre öyle.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Ne demek size göre öyle?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Size göre çalışmak durumunda değiliz, bir usulümüz var.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ama esas konu enflasyon, hayat pahalılığı; bu konuya gelmedi.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Siz yaktunuz burada, epeyce bir şey anlattı siz yokken.

Sayın Kavgıoğlu...

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – İstanbul finans merkezi falan değil, İstanbul inşaat merkezi. Lütfen bunu bir düşünün. Vatani, milleti seviyorsanız Allah rızası için bunu bir düşünün.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Yılmaz, rica ediyorum, size söz verdim, ifade ettiniz görüşünüzü.

Sayın Kavgıoğlu, toparlayabilirsek çok memnun olurum, epey uzadı görüşmeler.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Tamam.

Yine Sayın Başkanımın bir hassasiyeti vardı operasyon bölümünün taşınmasıyla ilgili. Sayın Başkanım, siz de takdir edersiniz, gerekli tedbirler alınıyor. Herhangi bir olayda, onlarla ilgili, tüm merkez bankalarının aldığı gibi bizde de o tedbirler alınmış durumda. Yani bir sıkıntı yok. Yedekleme...

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Yedeklemeyle var mı?

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Tabii, tabii, hiçbir sıkıntı yok. Onu, siz bildiğiniz için söyledim yani yedekleme anlamında bütün tedbirler... Bir sorun çıktığında anında müdahale ediliyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Detaylara çok girmeyelim isterseniz. O konuda gereğini yapıyorlar anladığım kadarıyla.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Sıkıntı yok. Yani o konuda rahat olabilirsiniz, gönlünüz rahat olsun, orada görev yaptığımız için.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Şimdi, taşımayla ilgili, personelin taşınmasıyla ilgili de daha önceden bunların iletişim ve duyurusu yapıldığı için hiçbir şekilde, herhangi bir sorun yaşanmamıştır.

Biraz önce denetim birimiyle ilgili -yine zannedersen, Bülent Bey söyledi- orada da öyle yine o konuyu bir siyasi olarak şunu yaptı, bunu yaptı diye değil... Denetim biriminin yarısı zaten İstanbul'da, orada kendine ait bir binası var ve orada yer... Başka birim yeterli olmuyordu, denetimin yarısı orada olduğu için yeterli birimi olması anlamında, sığması anlamında yeni olarak, daha öncesinden farklı olarak -iletişimini çok öncesinden yapmadığımız- denetim birimini de taşıdık. Zaten denetim birimi -biliyorsunuz- İstanbul, Ankara, İzmir grubu olduğu için sadece o dağılımı dengeli bir şekilde yaptık. Denetim biriminin taşınıp taşınmamasının çok bir şeyi yok zaten orada var. Farklı gruplarımız olduğu için Ankara'da da zaten bir grup kalıyor, denetim yapacaksa yine yapar. Yani orada sayının az olması o işi yapmasına engel değil; onu da ifade edeyim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, teşekkür ediyoruz.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Oturacak yer bulamıyorlardı.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Ya, o çok magazin bir şey, anlatayım: Yanlışlıkla, Meclis üyelerinden birisinin odası inşaattaki çocuklar tarafından yapılmış ve oraya taşınmış, sonra fark edilince de -tabii, onlardan habersiz olduğu için, Meclis üyelerinden habersiz olduğu için- o odayı tekrar düzeltip iade ettik. Orada farklı bir iletişim olduğu için... Bizim her şeyimiz şeffaf, gizli kapaklı, öyle arka kapıdan, şuradan buradan hiçbir şey yok. 6 kişi oturuyor değil, bunlar bizim elemanlarımız.

Yapısal araştırmayı taşıdık, bu arkadaşlar, ekonomist ve sahada çalışan arkadaşlar olduğu için hepsi zaten özel olarak, -Sayın Başkanım yine bilir- kendi içerisinde 6 kişinin bir arada çalışması söz konusu olamaz kendi çalışma sistemleri içerisinde oturtuluyorlar. Böyle bir ortam bulamazsak zaten taşımayız çünkü verimli olmaz, verim alamayız. Dolayısıyla, orada onlara uygun yer tahsis edildikten sonra da taşıma işlemi yapılmıştır. Şu an itibarıyla da bir sorun yaşanmamaktadır.

Yine, personel terfi ve tayinlerle ilgili... Doğru, sayı yüksek. Şimdi, birincisi; burada, kamuda görev yapan çok değerli vekillerimiz bilir, birisini atmak diye bir şey hukuken zaten mümkün değil, böyle bir şey de yapmadık. Tayin ve terfi anlamında, görev değişikliği anlamında bir çalışma yaptık, 2 kişi hariç tamamı Merkez Bankasında çalışan arkadaşlardır. Hepsi, yine Başkanımın yetiştirdiği, tanıdığı arkadaşlardır. Hiçbir ayırım yapmadan... İsteyen istediği şekilde, Genel Müdürlerimi de Genel Müdür Yardımcılarımı da değerlendirebilir, CV'lerini de gönderebilirim, istedikleri şekilde bakabilirler. Liyakat ve başarı dışında hiçbir şeyi göz önüne almadık ve arkamda oturan arkadaşların çoğu da yeni terfi etmiş arkadaşlardır veya tedbiren olan arkadaşları asaleten... Sayın Bakanım birçoğu tedbirendi. Ben daha önceki iş hayatımda da tedbiren çalışmaları veya vekâleten çalışmaların çok verimli olmadığını düşündüğüm için bir iki ay arkadaşları izledikten sonra, bayram ve cumartesi, pazar dâhil hepsiyle bire

bir görüşme yaparak, amirleriyle görüşme yaparak, CV'leri üzerinden çalışma yaparak -buna birçok arkadaşım şahittir- böyle bir değerlendirme yaptım, çoğunu asaleten atadım. Yani yerine birisini değil, vekâleten veya tedbiren görevde olan arkadaşlarım muhtemelen başkan değişikliklerinden dolayı olmuş olabilir, belirli sayıda arkadaşımız tedbiren veya vekâletendi. Belirli yerler boştu, o da yine benim çalışma prensiplerime uymadığı için bütün...

Bir de terfi etmesi gereken arkadaşlar vardı, tabii ki değiştirmemiz gereken arkadaşlar vardı, arkadaşlardan da değiştirdik ama değişiklik... Böyle sayı çok azdır, 3-5 yani yanlış bir rakam vermeyeyim ama 90 kişi içerisinde çok kısıtlı bir sayıdır. Tamamen terfi, tamamen yer değişikliğidir aynı unvanda.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – 90 rakamı doğru mu?

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Ama ona yakındır, kullanıldığına göre bilgi demek ki öyledir ama ona yakın bir rakam. Sonuçta 4 bin kişinin çalıştığı yerde, 17 tane genel müdürlüğün olduğu bir yerde, farklı birimlerin olduğu bir yerde yani 21 tane şube, 17 tane genel müdürlüğün olduğu bir yerde 90 kişinin... Her genel müdürlükte 3 ya da 4 genel müdür yardımcısının, 6-7 müdürün olduğu yerde sayıyı vurduğunuz zaman her genel müdürlükte 2-3 kişiye tekabül eder. Öyle çok büyük rahatsızlık... Hatta performans anlamında ve motivasyon anlamında çok da olumlu karşılanmıştır. Tabii ki değişiklik veya terfi alamayan bir iki arkadaşın dışarıya veya içeride... Olabilir, bunlar her yerde olabilecek şeylerdir, o arkadaşlarımız da bizim elemanlarımız, süreç içerisinde performanslarını da takip ediyoruz, yeni birimler kuruyoruz, çalışmalar içerisinde onları da değerlendireceğiz, yine aynı şekilde, terfi ettireceğiz. Benim üzüldüğüm, yine Twitter'da özellikle Merkez Bankasını bilen kişilerce "Liyakatsiz insanları terfi ettirdi." falan filan gibi "tweet"ler veya yazışmalar ki -bu kurumu zedeleyen kişilerdi- eğer ben bütün hepsini dışarıdan getirseydim, dışarıdan atamalar yapsaydım belki bu eleştiriler -bilinmediği için haklı olarak- haklı eleştiri olabilirdi. Yaptığımız atamalar ve değişiklikler olduğu için hepsi görevine -arkamda, arkadaşlarımızın yarısına yakını buradadır- bu işe layık arkadaşlarımızdır, terfi etmeleri çok da yerinde olmuştur. Muhakkak ihmal ettiğimiz, yapamadığımız arkadaşlar vardır, biraz önce de ifade ettiğim gibi, süreç içerisinde inşallah o arkadaşlarımızı da en iyi şekilde değerlendireceğimizden kimsenin şüphesi olmasın.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Toparlarsak memnun olurum.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Sayın Başkan, o zaman şöyle toparlayayım: Yine, biraz önce de konuşuldu hani, itibar... Merkez Bankası tabii ki bu süreç içerisinde çok eleştirildi, yıpratıldı; doğru, yanlış; hepsini saygıyla karşılıyorum. Şunu çok net söyleyelim: Biz iletişime açığız, her türlü bilgi belgeye; olduğunca... Zaten bizim -biraz önce söylediğim gibi- bilançomuz çok şeffaf ve bütün bilgilerin paylaşıldığı bir bilanço; bu, dünyadaki çok az sayıdaki merkez bankasının uyguladığı bu yöntemdir, bu anlamda da takdir edilen bir Merkez Bankasıdır. Biz de Merkez Bankası Başkanı olarak başladıktan sonra bu yıpranmışlığı, bu eleştirileri... Bu şeyler konuşuluyor çok, biz öyle düşünmüyoruz ama iletişime açık bir şekilde... Bizimle görüşmek isteyen gazeteci arkadaşlar oluyor, bizim görüşmek istediğimiz gazeteci arkadaşlar oluyor, ekonomistler oluyor uluslararası veya içeriden; hepsini ağırlıyoruz, görüşüyoruz. Sayın Başkanımın uyarısına teşekkür ediyorum, çok yerinde bir uyarı, o anlamda da dikkatli olmaya çalışıyoruz, söylediğimiz her şeyin yanlış ifade edildiğinde nelere mal olduğunu da gördük, görüyoruz. Biz buna bu kadar dikkatli olmamıza rağmen bir arkadaşımızla görüşmemizde "off the record" ekonomist de değil, böyle tamamen sohbet sırasında işte bize birkaç şey sordu, CDS falan filan. Biz orada konuştuktan sonra hani ülke karşılaştırması "Falanca niye öyle?" "Falanca niye böyle?" diye bir değerlendirme yaptık, oradan cımbızlayarak kendi yazarken işte, "CDS, Brezilya karşılaştırması ve bir ülke karşılaştırması." Tabii

ki bunu alıp yani Merkez Bankasında çalışmış, ekonomist, buraları bilen arkadaşların bir Merkez Bankası Başkanını bu şekilde eleştirmeleri, itibarsızlaştırmaları hoş değil; burada da bu arkadaşlardan, vekillerimizden var. Bunun doğru olmadığını; CDS’i... Ben otuz yıllık bankacıyım. Biraz önce sayın vekilim yirmi altı buçuk yıldır kamuda olduğunu ve kredibiliteden bahsediyor. Şöyle bir hesap ettim... Bu kurumlar bizim ama biz de yaşadık o dönemleri, sizin bürokrat olduğunuz dönemi de yaşadık, yirmi altı buçuk yıl geriye gittiğinizde 1994-1995’te Merkez Bankasının ve Türkiye’nin kredibilitesini çok iyi biliyorum, 1998-1999’da Türkiye’nin kredibilitesini çok iyi biliyorum, 2000 yılında Türkiye’nin kredibilitesini çok iyi biliyorum; CDS’in de o dönemlerde kaç olduğunu, Sayın Başkanım devraldığında kaç olduğunu, belki ondan bir önce biraz inmiştir aşağıya... Türkiye bunların hepsini yaşadı, bizler uzun süre görev yapan bürokratlar olarak CDS’i çok iyi biliyoruz. Yine de söylüyorum, CDS’in tanımı da burada; bakın, akademik çalışma, CDS primi üzerinde dış borç, bütçe dengesi, cari denge, enflasyon ve rezerv yeterliliğine ilişkin göstergelerin belirleyici olduğuna işaret etmektedir.

Ben şimdi size biraz önce sunumumda söyledim, beğenen oldu, beğenmeyen oldu. Dış borç, Türkiye, gelişmiş ülkeler içerisinde en iyisidir, gelişmekte olan ülkeler içerisinde de ortalamanın üzerinde bir ülkedir. Bütçe dengesi, Türkiye, gelişmiş ülkeler içerisinde en iyisidir, gelişmekte olan ülkeler içerisinde en iyilerden biridir.

Cari denge, evet, en büyük sıkıntımız. Bugün kurun da, faizin de en önemli nedenlerinden bir tanesi; keşke Sayın Başkanın bulunduğu dönemde kur 1.300-1.500 lira iken bu sorunu çözselerdi, keşke ithalatı o dönem patlatmasaydık, keşke cari açığı 50 milyar, 60 milyar...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – AK PARTİ dönemi.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Önemli değil, ben hepimizin yaptığı şeyleri söylüyorum.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sizi eleştiriyor.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Konuşmasan çatlarsın değil mi!

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – 60 milyar dolar cari açık vermeseydik, o gün çözüseydik, bugün çözmeye çalışıyoruz, o gün başka sorunlar vardı, onlar çözüldü, öncelik olarak. Ben şey olarak söylemiyorum.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Enflasyon...

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Bakın, işte, bunu yapıyorsunuz Garo Bey, yani bir şeyi alıp...

Bakın, o gün esas sorunun cari açık olduğunu, Türkiye gibi ülkelerin bunu aşmaya çalıştığını... Bugün bizim cari açığı çözmeye çalıştığımızı görüp takdir etmeniz lazım. Bugün ağustos ayı olarak cari fazla veren bir ülke durumundayız pandemi şartlarına rağmen ve yıl sonunda inşallah geçen yıla göre çok daha 15-17 milyar dolar arasında bir cari açıkla kapatıp önümüzdeki yıllarda da inşallah cari açığı çözmüş, faizi ve kuru çok daha dengeli bir ülke hâline geleceğimize kimsenin şüphesi olmasın.

Sayın bakanlarım, sayın vekilim politikamızı sordu. Sayın Bakanım, politikamız budur, cari dengeyi sağlamış, faizi ve kuru dengeli bir ülke oluşturmak üzere tüm çalışmalarımızı yapıyoruz, önümüzdeki yıl da enflasyon da onunla beraber inecektir emin olabilirsiniz. Şunu söylemek istiyorum...

ERHAN USTA (Samsun) – 2019’da cari fazlaya geçtik.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – 2019’da geçmiştik, şartları, pandemi şartlarını biliyorsunuz 2020’deki, biraz önce yine sayın vekillerimden biri “pandemi” diyor. Dünya pandemide, bakın, bitti; Türkiye dimdik ayakta. Ben bunu söylediğim

zaman bir bürokrat olarak “Siyaset yapıyor.” diyorsunuz ama biraz önce yine söylediler, dünyada merkez bankası politikalarıyla bu işi en iyi yapan bankalardan ve ülkelerden bir tanesiyiz. Bu ülke bizim, bu Merkez Bankası bizim. Bütün ülkeler, bakın, İtalya, yüzde 35 hem kredi, sermaye desteği alırken hem Avrupa Birliğinden 80 milyar dolar destek alırken bugün işsizlik; dükkânlar kapalı... Bunu söylediğimiz zaman farklı kullanılabilir ama o ülkelerle bizi kıyasladığınız zaman bugün “Türkiye olarak biz yüzde 10 büyümeyi nasıl aşağı çekeriz?”i konuşuyoruz. Yine biraz önce ikinci çeyrekte İngiltere’yle kıyasladığımızda baz etkisiyle büyümeden bahsettiniz, doğrudur, İngiltere 2020 yılında yüzde 23,4 küçülmüştür, Türkiye yüzde 10 küçülmüştür ama büyümede İngiltere yüzde 24 bizimle beraberdir, baz etkisini düşüğünüz zaman Türkiye’nin gerçek büyümesi yüzde 10’un üzerindedir, İngiltere’nin 0’dır, İngiltere’nin 0’dır.

ERHAN USTA (Samsun) – Düşürdünüz baz etkisini...

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Düşürmüyoruz, ben şey olarak anlatıyorum yani şeyleri çekmeye gerek yok.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Erhan Bey, rica ediyorum.

ERHAN USTA (Samsun) – Sayın Başkan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Akış bozulmuş oluyor, kusura bakmayın.

ERHAN USTA (Samsun) – Bir şey olmuyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ne demek “Olmuyor.” Oluyor bir şey değerli kardeşim, yapmayın!

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Sayın Vekilim, yüzde 9, 10 civarında büyüyor...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yapmayın, böyle bir usulümüz yok.

ERHAN USTA (Samsun) – Var böyle bir usul.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yok öyle bir usul.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Yok, yok, sorun yok.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Siz kendiniz o zaman usul koyun, istediğinizi yapın, tamam, keyfi olarak yapın.

ERHAN USTA (Samsun) – Böyle bir usul olabilir mi?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ben Başkanım bu Komisyonun; usulü hatırlatmak zorundayım.

ERHAN USTA (Samsun) – Siz bunu sadece bize mi hatırlatıyorsunuz?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Herkese ayar vermek durumunda değilsiniz, kusura bakmayın.

ERHAN USTA (Samsun) – Bize izahat versin diye... O zaman niye şey yapıyorsunuz? O da bize bir şey söyledi. Ama her defasında geriyorsunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Gelin, burada oturun o zaman; gelin, burada oturun.

ERHAN USTA (Samsun) – O günler de gelecek efendim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Gelin, oturun o zaman.

ERHAN USTA (Samsun) – O günler de gelecek.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Gidin, halktan alın yetkiyi, gelin, oturun burada.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Halk kendisi verecek arkadaş. Bu cümle doğru bir cümle değil.

ERHAN USTA (Samsun) – Bir gün gelecek...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – O zamana kadar uyun usullere, usullere uymak zorundasınız, kusura bakmayın.

ERHAN USTA (Samsun) – Usule uymama diye bir şey yok.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir ayrıcalığınız yok, usullere uymak zorundasınız, hiçbirimizin bir ayrıcalığı yok.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Halk kendisi verecek, halkın elinden alınır mı?

ERHAN USTA (Samsun) – Siz objektif davranmıyorsunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Neresi objektif değil davranışımın?

ERHAN USTA (Samsun) – Şurada arkadaşlarımız cevaplarırken orada da...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Onları da uyarıyorum.

ERHAN USTA (Samsun) – Yani şimdi başlarken dedik ki, o zaman niye...

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Söyleyeyim, bir dakika.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir defa yapmanız anlarım, defalardır yapıyorsunuz, sürekli yapıyorsunuz.

ERHAN USTA (Samsun) – Siz geriyorsunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Kim, ben mi geriyorum?

ERHAN USTA (Samsun) – Evet.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Takdiri Komisyonumuza bırakıyorum, takdiri Komisyonumuza bırakıyorum. (AK PARTİ ve İYİ Parti sıraları arasında karşılıklı laf atmalar)

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Başkanım, siz bu yeni dönem biraz agresif başladınız.

ERHAN USTA (Samsun) – Yapmayın böyle Allah aşkınıza. Geriyorsunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ya, kusura bakmayın ama dört saattir müzakere yapıyoruz.

CAVİT ARI (Antalya) – Olabilir, dört saat değil, on dört saat de konuşuruz memleket yararına olduktan sonra.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Dört saat ne ki yirmi dört saat de çalışabiliriz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sürekli bir şekilde sunuma müdahale yapıyor.

ERHAN USTA (Samsun) – Sayın Başkan, siz ne yapmaya çalışıyorsunuz?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sadece usullere uymanız için hatırlatma yapıyorum, görevimi yapıyorum, usullere uymanızı istiyorum; başka bir şey yapmıyorum.

ERHAN USTA (Samsun) – Siz kime yaranmaya çalışıyorsunuz, ne yapmaya çalışıyorsunuz? (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Peki, teşekkür ederim.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – O ne demek? Komisyon Başkanımız... Böyle bir cümle olabilir mi ya?

ERHAN USTA (Samsun) – Ya, nasıl olur ya?

SALİH CORA (Trabzon) – Sen kime yaranmaya çalışıyorsun?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Üslubunuza teşekkür ediyorum!

ERHAN USTA (Samsun) – Ama bakın... (AK PARTİ ve İYİ Parti sıraları arasında karşılıklı laf atmalar) Başkan sakinleştirir, geriyor.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Onu söylüyor zaten.

SALİH CORA (Trabzon) – Sizin yüzünüzden...

ERHAN USTA (Samsun) - Adil olun lütfen, adil olun lütfen.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Siz adil olun ve herkesle aynı konumda olduğunuzu kabullenin, içinize sindirin!

ERHAN USTA (Samsun) – Ya, elbette kabulleniyoruz, orada bir şey yok!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sizin bir ayrıcalığınız yok, benim de yok, başkasının da yok!

ERHAN USTA (Samsun) – Öyle bir şey demedim ki!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Hepimiz ortak kurallara tabiyiz, hepimiz ortak kurallara tabiyiz! Sizin bir ayrıcalığınız yok! Bir üstünlüğünüz de yok, bir ayrıcalığınız da yok!

ERHAN USTA (Samsun) – Hayır, “Ayrıcalığım var.” demedim ki ya böyle bir şey söyleyen oldu mu?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Herkes gibi siz de kurallara uymak zorundasınız! Kurallara uymak zorundasınız! Kuralları değiştirin, başka kurallar koyun, o ayrı ama kurallar var olduğu sürece kurallı bir ülke olmak durumundayız.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, arkadaşlar avaz avaz bağırdı burada, tepki vermediniz ya!

ERHAN USTA (Samsun) – Sayın Başkan, bakın, Parlamentoda...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Parlamento da kurallı olmak durumunda.

ERHAN USTA (Samsun) – Ya, kurallı olmak durumunda, ben de ondan bahsediyorum. Kurallar objektif olacak.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Biz gelişmiş bir ülke olacaksak kurallı bir toplum olarak olabiliriz. “Kuralları hiç dinlemiyoruz.” diyemeyiz, kusura bakmayın.

Buyurun lütfen.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Başkan, bazı ufak tefek laflar olur burada, Parlamentonun gereğidir yani Parlamentonun gereğidir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Onları zaten tolere ediyoruz ama bu kadar yapılmaz ki yani bu kadar olmaz!

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ya, arkadaşlar avaz avaz bağırdı ben konuşurken, itiraz etmediniz!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Sayın Başkanım, toparlıyorum.

CDS’yle ilgili bir şey olduğu için bir şey daha okuyorum yine CDS’nin deminki tanımının devamında: “Yurt içi kaynaklı olarak ise ülkelerin makroekonomik dinamikleri önemli, belirleyici olmakla beraber jeopolitik riskler ve belirsizlikler özellikle risk primi üzerinde etkili olmaktadır.”

Yani, bunu bilen arkadaşların, vekillerin bizi sırf karalamak ya da bir şey yakalamış gibi söylemek için... Çok net CDS’in tanımı yani jeopolitik riskler, ülke riskleri, bunların da...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Zenginlerin riskleri değil yani.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Öyle bir ifadem yok.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Tekzip etmediniz ama.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Tescil... Yani, ona bakarsak senin her söylediğini tescil etmemiz lazım.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Yapmayın Allah aşkına!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Garo Bey, bakın, rica ediyorum sizden...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ya, Başkan, böyle ufak tefek şeyler olur, lütfen ya...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Böyle şeyler olmaz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ya, ufak tefek şeyler olur.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yani, bir defa olur. Sürekli bir şekilde yapıyorsunuz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ya, biz de altı yıldır Komisyonun üyesiyiz, böyle ufak tefek şeyler olur ya.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sürekli bir şekilde yapıyorsunuz, aralıksız yapıyorsunuz, yapmayın lütfen.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ya, Başkanım, ufak tefek şeyler olur, hep böyle geldi. “Gelenekler” diyorsanız bu Komisyonda gelenek böyleydi.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Tamam, ufak tefek şeyleri biz idare ediyoruz; bu kadar olmaz ama kusura bakmayın! Zaten idare ediyoruz ufak tefek şeyleri.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ya, Başkan, bakın, yardımcı olmaya çalışıyorum, “Tekzip et.” diyorum, bakın, yardımcı olmaya çalışıyorum yani yapmayın!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sizin yardımınıza ihtiyacı olduğunu düşünmüyorum, kusura bakmayın.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Şöyle söyleyeyim: Garo Bey...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sayın Başkanım, iki hususu ben size söyleyeyim...

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Sayın Başkanım, toparlayayım, müsaade ederseniz ben ona da açıklık getireyim.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bir, Sayın Merkez Bankası Başkanı bugüne kadar hiç bu kadar siyasi konuşmuyordu; bugün çok siyasi tarafsızlık ve bağımsızlık anlamında.

ABDULLAH NEJAT KOÇER (Gaziantep) – Hiç alakası yok!

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Teşekkür ederim(!)

MAHMUT TANAL (İstanbul) – İkincisi: Sizin eskiden Bakanlığınızı da gördük, Başkanlığınızı da gördük, çok daha mülayimdiniz; bu 2’nci dönem çok agresif davranıyorsunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Beni de bu hâle getirdiğinize göre düşünün gerisini.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – İnşallah düzelirsiniz, temennim bu.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun lütfen.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Garo Bey, Sayın Vekilim, şöyle ifade edeyim, tekzip edecek şöyle bir şey yok: Arkadaş ekonomist olmadığı için konuşmamızı yazmış. Ben orada, tabii, CDS’yi anlatırken öyle bir şey de söyledim, söylemedim değil ama o, onun tanımı değil. Yani, ülkeleri karşılaştırırken, işte, ben Brezilya’ya, Kolombiya’ya falan gittim, oralardaki durumu anlattım, o da orayı... Öyle bir şey söyleyip söylemediğimi de hatırlamıyorum, tekzip edecek bir şey de yok. Oralardaki güvenlik risklerinden, ülkelerin yaşamından bir sürü şey konuştuk yani sadece o da değil, “off the record” normal bir şey konuşuyoruz yani bir CDS’in tanımını yapmıyorum, bir röportaj -mesela röportaj vermişim- vermiyorum, bir şey değil. Arkadaşla görüşürken sohbet ettik bir iki saat, orada o da kendine göre yazmış. Yazdığı şey yanlış değil yani tekzip edecek bir şey yok ama ben CDS’in tanımını öyle yapmadım. CDS’in tanımını okudum size. Ben de biraz önce söylediğim gibi...

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Bizi ilgilendiren CDS’in tanımı değil. Siz bu politikalarla 450 CDS...

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Sayın Başkanım, sizin döneminizde daha yüksek olduğu için oradan geliyor; inşallah çözeceğiz, merak etmeyin.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Başkanım, toparlarsanız memnun olurum.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – Şimdi, bir nokta da SDR’yle ilgili. Yine çok yanlış anlaşılan bir şey, IMF’yle ilgili. Bakın, biz IMF’e müracaat etmedik. SDR bize verilen bir şey değil; yine, Sayın Başkanım da, Sayın Bakanım da, bu işle ilgilenen sayın vekilim de -müsteşarlık yaptı- burada, çok iyi bilirlere; SDR, dünyadaki bütün IMF ülkelerinin hakkı olan paradır. Dönem dönem bunu yaparlar -ki hatta bizde 1,8 bin bakiye de vardı- çok eskiden gelmiş. Dolayısıyla, ülkelerin pandemi döneminde -Türkiye onun içinde değil, Türkiye’nin ihtiyacı yok Allah’a şükür, bizim 123,4 milyar dolar rezervimiz var kabul etmeseniz de, Türkiye’nin herhangi bir ihtiyacı yok ama diğer ülkelerin- özellikle gelişmiş, gelişmekte olan birçok ülkenin çok acil ihtiyacı olduğu için IMF bu kotaları, bu SDR ihtiyaçlarını dağıtmak zorunda kalmıştır, bunu da ülkelerin hakkına göre dağıttığı için, dolayısıyla, IMF üyesi olan Türkiye de hakkı olan parayı almıştır. Bizim bir talebimiz yok, ihtiyacımız yok, kullanmıyoruz, hesabımızda duruyor.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Talebimiz yok da ihtiyacımız var.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – İhtiyacımız da yok, bakın, kullanmadık Sayın Başkanım, ihtiyacımız olsa kullanırız. Onun için, bunu da böyle bir şekilde açıklamış olayım.

Son olarak, Sayın Başkanım, diğer sorulara yazılı olarak cevap vereceğimizden herkes emin olabilir. Bütün diğer sorulara alabildiğimiz kadarıyla ama onun dışında sayın vekillerim...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Lütfen yazılı cevap verelim.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – ... Sayın Bakanım, Sayın Başkanlarım; bizi her zaman; ziyaret ederseniz, davet de ederiz, bilgilendirme istediğiniz an her türlü bilgiye de açığız, bu bilgilendirmeyi de yaparız bire birde de. Sayın Başkanım ne zaman çağırırsa biz buraya da gelir bilgilendirmeyi yaparız, o anlamda bizim hiçbir sıkıntımız yok ama bugün tabii, ben şöyle kapatayım: Meclise gelince çok duygulandım, Plan ve Bütçe Komisyonuna gelince de çok daha duygulandım üç yıl görev yapınca. İlk vekilliğim yani yeni vekildim ve görev yaptım. O dönemde tabii, bize çok abilik yapan İsmet Uçma Abimiz -çok sevdiğim- bugün burada,

tam bu şeye başlarken de ölüm haberini alınca da biraz duygusallaştım, biraz da konsantrasyonum o anlamda da baştan şey oldu. Çok sevdiğim, hürmet ettiğim bir abim. Allah rahmet eylesin, Allah mekânını cennet etsin; onu da bu şekilde anmış olayım.

Bizi kabul ettiğiniz, dinlediğiniz için tekrar teşekkür ediyorum.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederiz, sağ olun.

Böylece, gündemimizde yer alan...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, bir süre verir misiniz? Çünkü geçen yılki cevapları daha alamadığımız için...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ben onu siz yokken izah ettim; sordum arkadaşlara, bütün yazılı cevaplar gelmiş. İçeriğinden memnun olabilirsiniz, olmayabilirsiniz; yazılı cevapların tamamı gelmiş. Bu sefer de o hassasiyetin gösterilmesini tabii ki rica ediyorum kurumumuzdan.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞAHAP KAVCIOĞLU – İnşallah Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Kurumumuzdan, yazılı olarak bütün sorulara cevapların gelmesini rica ediyoruz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Başkan, soruları seçip cevap veriyorlar.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Böylece, gündemimizde yer alan Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının faaliyetleri hakkında Komisyonumuzu bilgilendirme toplantımız bitmiştir.

Katkı sunan değerli milletvekillerimize ve bütün katılımcılara teşekkür ediyorum.

Birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 18.02

